SIDAAMU DAGOOMU QOQQOWI MOOTIMMA AFFINI GAAZEEXA

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት አፍኒ ጋዜጣ

SIDAAMA NATIONAL REGIONAL STATE AFFINI GAZETA

4ki Diro Kiiro 39

Hawaasa, Maaja 06, 2016 M.D

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Amaalete Mini Allaalshi Hundaanni Fulinoho

በሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ

፬ ዓመት ቁጥር ፴፱

ሀዋሳ፣ ሐምሌ ፮ ቀን ፳፻፲፮ ዓ.ም

Amado

Lallawu Kiiro 39/2016

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Eote Giwiri Lallawa …Qoola..

Lallawu Kiiro 39/2016

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Eote Giwiri Lallawa

Gobbankeno ikko qoqqowinke miinju lopho iillitino deerri ledo taalinohanna miinju lophora kaa'lannoha yannichanna lifixa giwiru amuraate diriirsa hasiissinohura;

Giwiru baatooshshi amuraati taalchimma nooha ikkanno gedenna giwire baantannikki eo giwiru marawe giddo e'anno gede assa hasiissinohura;

Sidaamu Dagoomu Qoqqowu Mootimma Amaalete Mini Qoqqowu Bayriidi Seeri Quwa 48 Cinaancho Quwa (3) fidalete aante "a" aana uynoonnisi biilloonyi xintinni aane nooha lallawino.

Mittu Waagi ….
ያንዱ ዋጋ

ማውጫ

አዋጅ ቁጥር ፴፱/፳፻፲፮

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገቢ ግብር አዋጅ …… ገጽ ….

አዋጅ ቁጥር ፴፱/፳፻፲፮

በሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የገቢ ግብር አዋጅ

የሀገራችንም ሆነ የክልላችን የኢኮኖሚ ዕድገት ከደረሰበት ደረጃ ጋር የተጣጣመ እና የኢኮኖሚውን ዕድገት የሚያግዝ ዘመናዊና ቀልጣፋ የግብር ሥርዓት መዘርጋት በማስፈለጉ፤

የግብር አከፋፈል ሥርዓቱ ፍትሀዊነት ያለው እንዲሆን እና ግብር የማይከፈልባቸው ገቢዎች በግብር መረብ ውስጥ እንዲገቡ ማድረግ አስፈላጊ በመሆኑ፤

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ምክር ቤት በክልሉ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 48 ንዑስ አንቀጽ (3) የፊደል ተራ "ሀ" ላይ በተሰጠው ሥልጣን መሰረት የሚከተለውን አውጇል፡፡

AFFINI GAAZEEXI P.S.K …..
አፍኒ ጋዜጣ ፖ.ሣ.ቁ. …..
Web address: www.affinigazet.gov.et

GAFA MITE

Xaphoomu Wodho

1. Harancho umo

Kuni Lallawi “Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Eote Giwiri Lallawu Kiiro 39/2016’’ yaamame su’mamara dandaanno.

2. Tiro

Qaalu horo wole tiro uysiissannota ikkalla hoogguro konni Lallawi giddo:

1/ “womaashshu bikka” yaa womaashshunni calla ikkikkinni danunni xawinsanni bikkano hanqafanno;

2/ “daddalu looso” yaa:

a) sunfetenni woy harancho yannanni tirfete assinanni ayeeno indusitirete, daddalu, ogimmate woy vookeeshinaale looso ikkanna qaxaramaanchu qaxaraanchoho aanno owaante woy mine karaayya’’a dihanqafanno;

b) Daddalu Seeri Lallawi Kiiro 1243/2013 xintinni daddalu loosooti yine afansha uynoonni aye loosono woy

c) Ijaara karaayya’’a ledikkinni kubbaaniyyu hexxo ayeetano ikkituro ayeehuno akisiyoonete maamari woy qeechasi murroonnihu hallanyu maamari loosannoha aye loosono;

3/ “daddalu loosi jiro’’ yaa daddalu looso loonsanni yannara wo’munni wo’ma woy gama daddalu loosi eo afi’rate amandoonni woy horote aana hosino daddalu loosi jirooti;

4/ “daddalu loosi eo” yaa konni Lallawira Quwa 21 uynoonni tiro heedhannosi;

5/ “afi’ra” yaa daddalu loosiranna kiru eora gamba

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. አጭር ርዕስ

ይህ አዋጅ “የሲዳማ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር ፴፱/፳፻፲፮ ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. ትርጓሜ

የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር በዚህ አዋጅ፡-

1/ “የገንዘብ መጠን” ማለት በዓይነት የተገለፀ መጠንንም ይጨምራል፤

2/ “የንግድ ሥራ” ማለት፡-

ሀ) በተከታታይ ወይም ለአጭር ጊዜ ለትርፍ የሚከናወን ማንኛውም የኢንዱስትሪ፣ የንግድ፣ የሙያ ወይም ቮኬሽናል ሥራ ሲሆን ተቀጣሪ ለቀጣሪው የሚሰጠውን አገልግሎት ወይም ቤት ማከራየትን አይጨምርም፤

ለ) በንግድ ሕግ በአዋጅ ቁጥር 1243/2013 መሠረት የንግድ ሥራ ነው ተብሎ እውቅና የተሰጠው ሌላ ማንኛውም ሥራ ወይም

ሐ) ሕንጻ ማከራየትን ሳይጨምር የኩባንያው ዓላማ ምንም ቢሆን ማንኛውም የአክሲዮን ማህበር ወይም ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር የሚሠራው ማንኛውም ሥራ፡፡

3/ “የንግድ ሥራ ሀብት” ማለት የንግድ ሥራ በማከናወን ሂደት በሙሉ ወይም በከፊል የንግድ ሥራ ገቢ ለማግኘት የተያዘ ወይም ጥቅም ላይ የዋለ የንግድ ሥራ ሀብት ነው፡፡

4/ “የንግድ ሥራ ገቢ” በዚህ አዋጅ በአንቀጽ 21 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፤

5/ “ማግኘት” ማለት ለንግድ ሥራ እና

assinanninna baantanni shallagote amadooshshi hayyonni shallago amadanno giwiru baataanchira adhate dandiissiisanno qoosso afi'ra, shallago kiirranni womaashshi millimmo aana xintamino shallagote amadooshshi hayyonni amadanno giwiru baataasinchira adha woy konni Lallawi xintinni tungoonni ayeeno wole giwire adhate;

6/ "tirfete qeecha" yaa Daddalu Seeri Lallawi Kiiro 1243/2013 xintinni mitte uurrinsha miillasera bebbeekkanno tirfe ikkitanna aante noore hanqafanno:

a) uurrinshate kappitaale gamunni dirritanno woyte miilaho miiloomittesinni qollannisi kappitaalete giddonni xeinsoonnihu su'misinni borreessantino miiloomittete horo waagi aleenni ikkino womaashshi bikka;

b) uurrinsha qolte hiramasenni woy cufamasenni woy kubbaaniyyu diigamasinni woy gutimma uurrase korkaatinni miiloomittete horo rigindiro miilaho qolloonnisi kaapitaalete giddo noosi su'misinni borreessantino miiloomittete horo waagi aleenni ikkino womaashshi bikka;

c) uurrinsha mittu uurrinshate miilira woy miilu ledo xaadooshshu noosi wolu manchira tirfe bebbeehate gumi abbanno dikkonni liqiissinoha ayeehano womaashshu bikka, mitte jirora woy owaantera jeefisino baatooshshe, aye jiro woy shiqqino owaante waaga woy agurroonni liqoote asale;

7/ "qaxaramaancho'' yaa umosi dandee loosanno kontiraakitere lendikkinni wolu manchi

ለኪራይ ገቢ ግብር በተሰብሳቢና ተከፋይ የሂሳብ አያያዝ ዘዴ ሂሳቡን ለሚይዝ ግብር ከፋይ ለመቀበል የሚያስችል መብት ማግኘት፣ ሂሳቡን በጥሬ ገንዘብ እንቅስቃሴ ላይ በተመሠረተ የሂሳብ አያያዝ ዘዴ ለሚይዝ ግብር ከፋይ መቀበል፣ ወይም በዚህ አዋጅ መሠረት ለተጣለ ማንኛውም ሌላ ግብር መቀበል ነው፤

6/ "የትርፍ ድርሻ" ማለት በንግድ ሕግ በአዋጅ ቁጥር 1243/2013 መሠረት አንድ ድርጅት ለአባላቱ የሚያከፋፍለው ትርፍ ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) የድርጅቱ ካፒታል በከፊል ሲቀንስ ለአባሉ በአባልነቱ ተመላሽ የሚደረግለት ከካፒታሉ ውስጥ ከተቀነሰው በስሙ ከተመዘገበ የአባልነት ጥቅም ዋጋ በላይ የሆነው የገንዘብ መጠን፤

ለ) ድርጅቱ መልሶ በመሸጡ ወይም በመዘጋቱ ወይም ኩባንያው በመፍረሱ ወይም ሽርክና በመቋረጡ ምክንያት የአባልነት ጥቅም ሲሰረዝ ለአባሉ ተመላሽ የተደረገለት በካፒታሉ ውስጥ ከነበረው በስሙ ከተመዘገበ የአባልነት ጥቅም ዋጋ በላይ የሆነው የገንዘብ መጠን፤

ሐ) ድርጅቱ ለአንድ የድርጅት አባል ወይም ከአባሉ ጋር ግንኙት ላለው ሰው ትርፍ የማከፋፈል ውጤት በሚያስከትል ግብይት ያበደረው ማንኛውም የገንዘብ መጠን፣ ለአንድ ሀብት ወይም አገልግሎት የፈጸመው ክፍያ፣ የማንኛውም ሀብት ወይም የቀረበ አገልግሎት ዋጋ ወይም የተተወ የብድር ዕዳ ነው::

7/ "ተቀጣሪ" ማለት ራሱን ችሎ የሚሠራን የሥራ ተቋራጭ ሳይጨምር በሌላ ሰው

massagaanchimmanna murrisaanchimma hunda ikke owaante aate hegerera woy yannate geeshshira qaxaramino mancho ikkanna uurrinshate dayrekitera woy uurrinshate massagooshshi giddo yawo uynoonnisiha wole mancho hattono biilloonsinoonnihanna dagate dooramaanchono lendeeenna mootimmate loosi sooreessa kamalanno;

8/ **“**qaxaraancho**”** yaa loosaasincho qaxaranno woy loosaasinchoho damooza baatanno manchooti;

9/ “qaxaramatenni afi’nanni eo” yaa konni Lallawira Quwa 12 uynoonni tiro heedhannosi;

10/ **“**gangalata’’ yaa ayee manchirano shiqqanno sagale, agatto, araddo, fooliishshote darga, hagiirshu woy ayee dani koyishshaati;

11/ “giwiriweelo eo’’ yaa konni Lallawira Gafa Lee Shae ‘’E’’ xintinni giwiriweelo eooti;

12/ “faynaansete rippoorte shiqishshi deerra’’ yaa federaalete faynaansete rippoorte qixxeessatenna shiqishshi Lallawi xintinni faynaansete rippoorte shiqishshi deerraati;

13/ “xaphooma eo” yaa fulo xeisate albaanni mittu manchi afi’rino shae ‘’B’’nna “C’’ hunda gaamantanno xaphooma eooti;

14/ “millisanokki jajja” yaa Quwa 36 qoromboonni xintinni shiilote jiro aana noo qoosso woy shiilote mashalaqqe hanqafanno;

15/ “eo” yaa dhaaddonnita ikkitinokki eono lendeenna ayee buichonnino kiirranni womaashshinni woy danunni afi’noonni woy ayee doogonni giwiru baataanchira baantoonni, su’misinni amandoonnisi woy adhinota ayeetino miinju horooti;

መሪነትና ቁጥጥር ሥር ሆኖ አገልግሎት ለመስጠት በቋሚነት ወይም በጊዜያዊነት የተቀጠረ ግለሰብ ሲሆን የድርጅት ዳይሬክተርን ወይም በድርጅቱ አመራር ውስጥ ኃላፊነት የተሰጠውን ሌላ ሰው እንዲሁም ተሿሚንና የሕዝብ ተመራጭን ጨምሮ የመንግሥት ሥራ ኃላፊን ያጠቃልላል፤

8/ “ቀጣሪ” ማለት ተቀጣሪን የቀጠረ ወይም ለተቀጣሪው ደመወዝ የሚከፍል ሰው ነው፤

9/ “ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ” በዚህ አዋጅ አንቀጽ 12 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፤

10/ "መዝናኛ” ማለት ለማንኛውም ሰው የሚቀርብ ምግብ፣ መጠጥ፣ ትንባሆ፣ ማረፊያ፣ መደሰቻ ወይም ማናቸውም ዓይነት መስተንግዶ ነው፤

11/ “ከግብር ነፃ የሆነ ገቢ" ማለት በዚህ አዋጅ ክፍል ስድስት ሠንጠረዥ "ሠ” መሠረት ከግብር ነፃ የሆነ ገቢ ነው፤

12/ “የፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች” ማለት በፌዴራል የፋይናንስ ሪፖርት አዘገጃጀትና አቀራረብ አዋጅ መሰረት የፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች ናቸው፤

13/ “ጠቅላላ ገቢ” ማለት ወጪዎች ተቀናሽ ከመደረጋቸው በፊት አንድ ሰው ያገኘው በሠንጠረዥ "ለ” እና "ሐ” ሥር የሚወድቅ ጠቅላላ ገቢ ነው፤

14/ "የማይንቀሳቀስ ንብረት” ማለት በአንቀጽ 36 በተደነገገው መሠረት በማዕድን ሀብት ላይ ያለን መብት ወይም የማዕድን መረጃን ይጨምራል፤

15/ “ገቢ” ማለት መደበኛ ያልሆነ ገቢን ጨምሮ ከማንኛውም ምንጭ በጥሬ ገንዘብ ወይም በዓይነት የተገኘ ወይም በማንኛውም መንገድ ለግብር ከፋዩ የተከፈለው፣ በስሙ የተያዘለት ወይም የተቀበለው ማንኛውም የኢኮኖሚ ጥቅም ነው፤

16/ "umosi dandiino kontiraakitere" yaa loososi roorunni umisinni massagatenna murrisate ikkado biilloonye aanno sheemaati xintinni owaante aanno hallanyaati;

17/ "qallo" yaa woxe horoonsi'rate woy baatooshshu yanna seedisate yanna yannantenni woy mitte yannanni baantanniha woxu bikka ikkanna xe'o, pirimeme woy woloota labbanno baatooshshuwano hanqaffanno;

18/ "loosu massagooshshi baatooshshe" yaa loosu massagooshshi woy gashshootu owaantera baantanni woxu bikka ikkanna qaxaramatenni afi'nanni eo dihanqafanno;

19/ "Biiro" woy "Biirote Sooreessa'' yaa aantensa garinni Faynaansete Biiro woy Faynaansete Biiro Sooreessaati;

20/ **"**Biilloonye**"** yaa qoqqowu Eote Biilloonyeeti;

21/ **"**haa'ra**"** yaa konni woroonni noore kamalanno:

a) giwiru baataanchi shiqishanno xa'mo woy seeru xintinni woxu giwiru baataanchi su'minni horote aana hosiro,

b) giwiru baataanchi horora yine woxu wirro loosu aana hosiro woy coramiro woy lede kappitaale lossate hosiro,

c) giwiru baataanchi horora baankete shallagowa giddora eiro woy agarooshshu woxi soorramiro,

d) wolu aye garinnino giwiru baataanchira amandoonnisiha ikkiro;

22/ **"**royaalite**"** yaa konni woroonni la'noonni aye hajorano mitte hinge woy yanna yannatenni baantanni woxu bikkaati:

a) aye borrote, seesi-qalote woy sayinsete loosira koppete qoosso ikkanna

16/ "ራሱን የቻለ ሥራ ተቋራጭ" ማለት ሥራውን በአመዛኙ በራሱ የመምራትና የመቆጣጠር በቂ ሥልጣን በሚሰጠው ውል መሠረት አገልግሎት የሚሰጥ ግለሰብ ነው፤

17/ "ወለድ" ማለት ገንዘብን ለመጠቀም ወይም የክፍያ ጊዜን ለማራዘም በየጊዜው ወይም በአንድ ጊዜ የሚከፈል የገንዘብ መጠን ሲሆን ቅናሽን፣ ፕሪሚየምን ወይም ሌሎች ተመሳሳይ ክፍያዎችንም ይጨምራል፤

18/ "የሥራ አመራር ክፍያ" ማለት ለሥራ አመራር ወይም አስተዳደራዊ አገልግሎት የሚከፈል የገንዘብ መጠን ሲሆን ከመቀጠር የሚገኝ ገቢን አይጨምርም፤

19/ "ቢሮ" ወይም "ቢሮ ኃላፊ" ማለት እንደቅደም ተከተሉ የፋይናንስ ቢሮ ወይም የፋይናንስ ቢሮ ኃላፊ ነው፤

20/ "ባለሥልጣን" ማለት የክልሉ ገቢዎች ባለሥልጣን ነው፤

21/ "መቀበል" የሚከተሉትን ያጠቃልላል፡-

ሀ) ግብር ከፋዩ በሚያቀርበው ጥያቄ ወይም በሕግ መሠረት ገንዘቡ በግብር ከፋዩ ስም ጥቅም ላይ ሲውል፣

ለ) ለግብር ከፋዩ ጥቅም ተብሎ ገንዘቡ መልሶ ሥራ ላይ ሲውል ወይም ሲጠራቀም ወይም ደግሞ ለካፒታል ማሳደጊያ ሲውል፣

ሐ) ለግብር ከፋዩ ጥቅም ወደ ባንክ ሂሳብ ውስጥ ሲገባ ወይም ወደ መጠባበቂያ ገንዘብ ሲዘዋወር፣

መ) በሌላ በማናቸውም መልኩ ለግብር ከፋዩ የተያዘለት ሲሆን፤

22/ "ሮያሊቲ" ማለት ከዚህ በታች ከተመለከቱት ለማንኛውም ጉዳይ በአንድ ጊዜ ወይም በየጊዜው የሚከፈል የገንዘብ መጠን ነው፡-

ሀ) ማንኛውንም የሥነ-ጽሑፍ፣ የሥነ-ጥበብ ወይም የሳይንሳዊ ሥራ የቅጂ መብት ሲሆን፣የሲኒማቶግራፊ ፊልሞችና

sinimaatogiraafete filmuwanna raadoonete, televizhiinete woy interineetete fiincora hossanno filmuwanna teeppuwa horonsi'ra woy horonsi'rate qoosso afi'ra hanqaffanno;

b) televizhiinetenni woy raadoonetenni woy interineetete fiinco ledo amadame saatalaytetenni, kebiletenni, opitikete fayberenni woy wole labbanno tekinoloojenni sayinsanni woy leeltanno misilla woy huuro woy lamenka adha woy adhate dandiissiissanno qoosso afi'ra;

c) ayeetano kalaqote annimma qoosso, kalaqa, daddalu malaate, akeekishsha woy modele, pilaane, maafudu bikki woy ha'rinsho woy kore labbanno jiro woy qoosso horonsi'ra woy horonsi'rate qoosso afi'ra.

d) ayeehano indusitirete, daddalu woy sayinsete uduunnicho horoonsi'ra woy horoonsi'rate qoosso afi'ra;

e) ayeehano indusitirete, daddalu woy sayinsete wo'naalsha la'anno mashalaqqe horoonsi'ra woy horonsi'rate qoosso afi'ra;

f) Konni Cinaanchu Quwira fidalate aante “a-e” geeshshi tittirroonni jajjuwa woy qoossuwa horoonsi'ra dandiinanni gede ledotenninna irkishshunni uynanni kaa'lo;

23/ “giwiru diro” yaa:

a) hallanyaho ikkiro Biilloonyu borrote egensiishshinni fajjo aa hoogironna borrote egensiishshinni murroonni balaxote ikkitubba guutisatenni hallanyu

ለሬድዮ፣ ለቴሌቪዥን ወይም ለኢንተርኔት ሥርጭት የሚውሉ ፊልሞችና ቴፖችን መጠቀም ወይም ለመጠቀም መብት ማግኘትን ይጨምራል፤

ለ) ከቴሌቪዥን ወይም ከሬድዮ ወይም ከኢንተርኔት ሥርጭት ጋር ተያይዞ በሳተላይት፣ በኬብል፣ በኦፕቲክ ፋይበር ወይም በሌላ ተመሳሳይ ቴክኖሎጂ የሚተላለፉ ወይም የሚታዩ ምስሎችን ወይም ድምፆችን ወይም ሁለቱንም መቀበል ወይም ለመቀበል የሚያስችል መብት ማግኘት፤

ሐ) ማንኛውንም የፈጠራ ባለቤትነት መብት፣ ፈጠራ፣ የንግድ ምልክት፣ ንድፍ ወይም ሞዴል፣ ፕላን፣ የሚስጥር ቀመር ወይም ሂደት ወይም ሌላ ተመሳሳይ ንብረት ወይም መብት መጠቀም ወይም የመጠቀም መብት ማግኘት፤

መ) ማንኛውንም ኢንዱስትሪያዊ፣ የንግድ ወይም ሳይንሳዊ መሣሪያ መጠቀም ወይም ለመጠቀም መብት ማግኘት፤

ሠ) ማንኛውንም ኢንዱስትሪያዊ፣ የንግድ ወይም ሳይንሳዊ ተሞክሮ የሚመለከት መረጃ መጠቀም ወይም የመጠቀም መብት ማግኘት፤

ረ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ከፊደል ተራ “ሀ-ሠ” የተዘረዘሩትን ንብረቶች ወይም መብቶች መጠቀም እንዲቻል በተጨማሪነትና በተቀጽላነት የሚሰጥ ድጋፍ፤

23/ “የግብር ዓመት” ማለት:-

ሀ) ለግለሰብ ሲሆን፣ ባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማስታወቂያ ፈቃድ ካልሰጠ እና በጽሑፍ ማስታወቂያው የተወሰኑትን ቅድመ-ሁኔታዎች በማሟላት ግለሰቡ የራሱን የሂሳብ ዓመት ካልተጠቀመ በስተቀር፣

umisiha shallagote diro horonsiralla hoogiro, Maaja 1 nni kayse Ella 30 geeshsha noo yanna mittu diri yannaati;

b) uurrinshate ikkiro uurrinshate shallagote dirooti; woy

c) konni Lallawi Quwa 28 murroonni reekkote shallago dirooti;

24/ “giwiru baataancho” yaa konni Lallawi xintinni giwire baatate gadacho tungoonnisi manchooti;

25/ “tekinikete baatooshshe” yaa tekinikete, ogimmate woy amaalate owaantera baantanni baatooshshe ikkanna tekinikete woy woloota ogeeyye horonsi’rate baantanni baatooshsheno hanqafanno;

26/ “daddalu udiinne” yaa konni woroonni nooreno kamalanno:

a) ayeehano laashshinoonniha, faabirukunni fulinoha, hirroonniha woy laashshate, hirate woy soorrate aye ikkitonnino anfoonni udiinne,

b) laashshatenni woy faabirikunni loosate ha’rinsho giddo horote aana hosannoha aye dani bura udiinne woy goofanno udiinne, woy

c) hogowoho woy loosoho horoonsi’nanni saada lendikkinni aye saadano;

27/ “giwire xeise eo assate yawo tungoonnisi mancho” yaa baatanno baatooshshi aaninni konni Lallawi Gafa Tonnu xintinni giwire xeise gatisate yawo noosi mancho ikkanna konni Lallawi Quwa 89 xintinni afi’ranno baatooshshi aaninni giwire umisi xeise gatisate yawo noosi manchono hanqafanno;

28/ “giwire xeinsanni eo” yaa konni Lallawi Gafa

ከሐምሌ 1 ቀን እስከ ሰኔ 30 ቀን ያለው የአንድ ዓመት ጊዜ ነው፤

ለ) ለድርጅት ሲሆን የድርጅቱ የሂሳብ ዓመት፤ ወይም

ሐ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28 የተወሰነው የመሸጋገሪያ የሂሳብ ዓመት ነው፤

24/ “ግብር ከፋይ” ማለት በዚህ አዋጅ መሠረት ግብር የመክፈል ግዴታ የተጣለበት ሰው ነው፤

25/ “የቴክኒክ ክፍያ" ማለት ለቴክኒካዊ፣ ሙያዊ፣ ወይም ለማማከር አገልግሎት የሚከፈል ክፍያሲሆን፣ የቴክኒክ ወይም ሌሎች ባለሙያዎችን ለመጠቀም የሚከፈል ክፍያን ይጨምራል፤

26/ “የንግድ ዕቃ" የሚከተሉትንም ይጨምራል፡-

ሀ) ማንኛውም የተመረተ፣ የተፈበረከ፣ የተገዛ ወይም ለማምረት፣ ለመሸጥ ወይም ለመለወጥ በማናቸውም ሁኔታ የተገኘ ዕቃ፣

ለ) በማምረት ወይም በመፈብረክ ሂደት ውስጥ ጥቅም ላይ የሚውል ማንኛውም ጥሬ ዕቃ ወይም አላቂ ዕቃ፣ ወይም

ሐ) ለጭነት ወይም ለሥራ የሚያገለግሉ እንስሳትን ሳይጨምር ማንኛውም እንሰሳ፤

27/ “ግብር ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት ሰው” ማለት ከሚከፍለው ክፍያ ላይ በዚህ አዋጅ ክፍል አስር መሠረት ግብር ቀንሶ የማስቀረት ኃላፊነት ያለበት ሰው ሲሆን፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 89 መሠረት ከሚያገኘው ክፍያ ላይ ግብር ራሱ ቀንሶ የማስቀረት ኃላፊነት ያለበትንም ሰው ይጨምራል፤

28/ “ግብር ተቀናሽ የሚደረግበት ገቢ” ማለት በዚህ አዋጅ ክፍል አሥር መሠረት ግብር

Tonnu xintinni giwire xeinse amandanni eooti;

29/ “uurrinsha” yaa kubbaaniyya, sharkete maamara, mootimmate latishshu uurrinsha woy mootimmate faynaansete uurrinsha woy woloota qoqqowoho, Itiyophiyaaho woy gobbaydi gobbara uurritino uurrinshaati;

30/ “qoqqowo” yaa Sidaamu Dagoomu Qoqqowooti;

31/ “mancho” yaa kalaqamu mancho woy seerunni mannimmate qoosso uynoonnisi bisooti;

32/ Konni Lallawi giddo mittu koo-teenni xawinoonnihu wole koo-teeno hanqafanno.

3. <u>Jeefishshu Mami-geeshsha</u>

Kuni Lallawi Itophiyu Bayriidi Seeri xintinni qoqqowu mootimmara bande uynoonni eora qoqqowoho giwiru baataano ikkitinorinna seeru garimmanni giwire baata hasiissannonsa giwiru baataano qooqqowu giddono ikko qoqqowu gobbaanni afidhino hiittenne eo aana jeefama heedhannosi.

<u>GAFA LAME</u>

<u>Giwiru Baataanchi Deerruwa, Hegerimmatenni Loossanno Uurrinsha, Teessaanchimmanna Eote Bue</u>

4. <u>Giwiru Baataanchi Deeerruwa</u>

1/ Konni Lallawi jeefishshira konni woroonni noo giwiru baataanchi deerruwa heedhanno:

a) Deerra ‘’A’’ giwiru baataancho yinannihu uurrinsha woy xaphoomunniti diru eosi birra 1,000,000 (mitte miloone) woy hakkuy ale ikkitinohu ayeehuno wolu mancho,

b) Deerra “B” giwiru baataancho yinannihu uurrinsha lendikkinni xaphoomunniti diru

ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ነው፤

29/ “ድርጅት" ማለት ኩባንያ፤ የሽርክና ማህበር፣ የመንግሥት የልማት ድርጅት ወይም የመንግሥት የፋይናንስ ድርጅት ወይም ሌላ በክልሉ፤ በኢትዮጵያ ወይም በውጭ ሀገር የተመሠረተ ድርጅት ነው፤

30/ “ክልል” ማለት የሲዳማ ብሔራዊ ክልል ነው፤

31/ “ሰው” ማለት የተፈጥሮ ሰው ወይም በሕግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው፤

32/ በዚህ አዋጅ ውስጥ በአንድ ፆታ የተገለፀው ሌላኛውንም ፆታ ያካትታል፡፡

3. <u>የተፈፃሚነት ወሰን</u>

ይህ አዋጅ በኢትጵያ ሕገ መንግስት መሠረት ለክልሉ መንግስት ተለይተው በተሰጡ ገቢዎች የክልሉ ግብር ከፋይ የሆኑና በሕግ አግባብ ግብር መክፈል ያለባቸው ግብር ከፋዩች በክልሉ ውስጥም ሆነ ከክልሉ ውጪ ባገኙት ማናቸውም ገቢ ላይ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡

<u>ክፍል ሁለት</u>

<u>የግብር ከፋይ ደረጃዎች፣ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ነዋሪነትና የገቢ ምንጭ</u>

4. <u>የግብር ከፋይ ደረጃዎች</u>

1/ ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም ሲባል የሚከተሉት የግብር ከፋይ ደረጃዎች ይኖራሉ፡፡

ሀ) የደረጃ "ሀ” ግብር ከፋይ የሚባለዉ ድርጅት፤ ወይም ጠቅላላ ዓመታዊ ገቢው ብር 1,000,000 (አንድ ሚሊዮን) ወይም ከዚህ በላይ የሆነ ማንኛውም ሌላ ሰው፤

ለ) የደረጃ "ለ” ግብር ከፋይ የሚባለው ድርጅትን ሳይጨምር ዓመታዊ ጠቅላላ ገቢው ከብር 1,000,000 (አንድ ሚሊዮን) የሚያንስ ነገር ግን ብር

eosi birrunni 1,000, 000 (mitte miloone) nni ajjannoha kayinni 500,000 (onte xibbe kume) nna hakkuy ale ikkitino mancho,

c) Deerra "C” giwiru baataancho yinannihu uurrinsha lendikkinni dirunniti xaphoomu eosi 500,000 (onte xibbe kume) birrinni ajjanno manchooti.

2/ Biilloonyu taakisete baataanchi egensiisanno giwire woy afi’rannoha wole mashalaqqe kaima assatenni giwiru dirira giwiru baataanchi deerri soorraminoha ikkanna hoogasi gumulanno.

3/ Biiro konni Quwi Cinaanchu Quwa (1) fidalete aante “a-c” geeshsha la’noonnihanna giwiru baataano deerra ‘’A’’, deerra‘’B’’ woy Deerra ‘’C’’ giwiri baataancho yine gaamate dandiissiissanno dirunniti xaphooma eo bikki miinju xiinxallo aana kaima assatenni ajay ajeenna ontu diri yanna giddo woyyeessa hasiissanno.

5. **<u>Hegerimmatenni Loossanno Uurrinsha</u>**

1/ Hegerimmatenni loossanno uurrinsha’’ yinanniti ayee manchino daddalu looso wo’munni woy gamunni loosanno hegere daddalu loosi dargaati.

2/ Konni woroonni tittirroonnire hegerimmatenni loossanno uurrinsha gede assine adhinanni:

a) qaru loosisi uurrinshate xaadisaancho ikke owaatanno borrote mine agurrana gashshootu looso loonsanni darga, biiro, faabirika, magaazeene woy workishoppe,

b) shiilla laashshinanni base, ijaarsu xaxare laashshinanniwi woy woloota ayeetano kalaqamu jiro hasa, woy laashshate looso loonsanni darga,

c) mitte woy amadantino pirojekituwa mittu

500,000 (አምስት መቶ ሺ.ህ) እና ከዚያ በላይ የሆነ ሰው፤

ሐ) ደረጃ "ሐ” ግብር ከፋይ የሚባለው ድርጅትን ሳይጨምር ዓመታዊ ጠቅላላ ገቢው ከብር 500,000 (አምስት መቶ ሺ.ህ) የሚያንስ ሰው ነው፡፡

2/ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ የሚያሳውቀውን ግብር ወይም የሚያገኘውን ሌላ መረጃ መሠረት በማድረግ ለግብር ዓመቱ የግብር ከፋዩ ደረጃ የተለወጠ መሆን አለመሆኑን ይወስናል፡፡

3/ ቢሮ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1ሀ-ሐ) የተመለከተውንና ግብር ከፋዮችን የደረጃ "ሀ"፣ የደረጃ "ለ” ወይም የደረጃ "ሐ” ግብር ከፋይ ብሎ ለመመደብ የሚያስችለውን ዓመታዊ ጠቅላላ የገቢ መጠን በኢኮኖሚ ጥናት ላይ በመመስረት ቢያንስ በአምስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ማሻሻል አለበት፡፡

5. **<u>በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት</u>**

1/ "በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት” የሚባለው ማናቸውም ሰው የንግድ ሥራውን በሙሉ ወይም በከፊል የሚያከናውንበት ቋሚ የንግድ ሥራ ቦታ ነው፡፡

2/ ከዚህ በታች የተዘረዘሩት በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ተደርገው ይወሰዳሉ፡-

ሀ) ዋነኛ ተግባሩ የድርጅቱ አገናኝ ሆኖ ከሚያገለግለው ጽህፈት ቤት በስተቀር የአስተዳደር ሥራ የሚከናወንበት ቦታ፣ ቢሮ፣ ፋብሪካ፣ መጋዘን ወይም ወርክሾፕ፣

ለ) የማዕድን ማምረቻ ሥፍራ፣ የግንባታ ጠጠር ማምረቻ፣ ወይም ሌላ ማናቸውም የተፈጥሮ ሀብት ፍለጋ፣ ወይም ማምረት ሥራ የሚከናወንበት ቦታ፣

ሐ) ለአንድ ወይም ለተያያዙ ፕሮጀክቶች በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ከ183

diri giddo 183 (mitto xibbenna settayna sase) barruwa aleenni ikkitino yannara qaxaramaano woy woloota loosaasine gaamatenni amaalete owaanteno lendeenna woloota ayee owaantuwano uytanno darga.

3/ Ijaarsu loosi, pirojekite woy loosu millimmosi 183 (mitto xibbenna settayna sase) barruwa aleenni keeshshannoha ikki geeshsha ijaarsa ijaarsate looso loonsanni dargi, ijaarsu, xaadinsanni woy uurrinsoonni pirojekite woy kuri ledo xaaddino qorqortote loossa hegerera loossanno uurrinsha gede assine adhinanni.

4/ Konni Quwi Cinaanchu Quwa (1) nna (2) qoromboonnihu hee’rirono umosi dandee loosanno riqiwamaanchi rosamino daddalu loosi ha’rinshonni assanno assootubba agurranna aye manchono ‘’riqiwaancho’’ yine woshshinanni wolu manchira riqiwamaancho ikke wolu manchi su’minni loosannoha ikkanno yannara riqiwamaanchu riqiwaanchoho hegerera loossanno uurrinshaati yinannihu:

a) riqiwaanchu su’minni hegerera sheemaatubba heewisamannohu, woy
b) riqiwaanchu su’mini daddalu udiinne sayse aate duune amadannoha ikkirooti.

5/ Konni Quwira ‘’umosi dandee loosanno riqiwamaancho’’ yaa riqiwaanchu manchi qorqoshshi hunda ikkikkinni umosi dandee loosanno dallaala, komishiinete riqiwamaancho woy wole riqiwamaancho ikkanna daddalu woy faynaansete xaadooshshensa umonsa dandiite loossanno mannootiwiinni baxxinoha ikkinoha callimmatenni woy qarimmatenni mittu manchira riqiwamaancho ikkatenni loossannore

(አንድ መቶ ሰማንያ ሶስት) ቀናት በላይ ለሆነ ጊዜ ተቀጣሪዎችን ወይም ሌሎች ሠራተኞችን በመመደብ የምክር አገልግሎትን ጨምሮ ሌሎች ማናቸውም አገልግሎቶች የሚሰጡበት ቦታ፡፡

3/ የግንባታው ሥራ፣ ፕሮጀክቱ ወይም የሥራ እንቅስቀሴው ከ183 (አንድ መቶ ሰማንያ ሶስት) ቀናት በላይ የሚቆይ እስከሆነ ድረስ የህንፃ ግንባታ ሥራ የሚከናወንበት ሥፍራ፣ የግንባታ፣ የመገጣጠም ወይም የተከላ ፕሮጀክት ወይም ከእነዚህ ጋር የተገናኙ የቁጥጥር ሥራዎች በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ተደርገው ይወሰዳሉ፡፡

4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) እና (2) የተደነገገው ቢኖርም ራሱን ችሎ የሚሠራ ወኪል በመደበኛ የንግድ ሥራ አካሄድ ከሚያከናውነው ተግባር በስተቀር ማናቸውም ሰው "ወካይ” ተብሎ ለሚጠራ ሌላ ሰው ወኪል በመሆን በሌላ ሰው ስም የሚሰራ በሚሆንበት ጊዜ ወኪሉ የወካዩ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ነው የሚባለው፡-

ሀ) በወካዩ ስም በቋሚነት ውሎችን የሚደራደር፣ ወይም
ለ) በወካዩ ስም የንግድ ዕቃዎችን ለማስረከብ አከማችቶ የሚይዝ ከሆነ ነው፡፡

5/ በዚህ አንቀጽ "ራሱን ችሎ የሚሠራ ወኪል” ማለት በሚወክለው ሰው ቁጥጥር ስር ሳይሆን ራሱን ችሎ የሚሠራ ደላላ፣ የኮሚሽን ወኪል ወይም ሌላ ወኪል ሲሆን፣ የንግድ ወይም የፋይናንስ ግንኙነታቸው ራሳቸውን ችለው ከሚሠሩ ሰዎች የተለየ የሆነውን በብቸኝነት ወይም በዋነኛነት ለአንድ

dihanqafanno.

6. **Teessaanchimma**

1/ Konni woroonni noori Itophiyu teessaanooti:

a) teessaancho ikkino hallanyi,

b) teessaancho ikkitino uurrinsha,

c) Itophiyu mootimma hattono Itiyophiyu giddo noo ayee qoqqowu mootimma woy quchumu gashshootira teessaancho ikkinohu.

2/ Konni Quwihu Cinaanchu Quwi (3) nna (4) noo gedeenni hee’reennanni mitto hallanya Ithiophiyaaho teessaanchoho yinannihu:

a) Itophiyu giddo hegeraamo hee’rate teesso afi’rinoha,

b) Itophiyu qansichimma noosihanna Ithiophiyu gobbaanni koonsulaarete, dippiloomaatikete woy kore lawanno loosira gaamame loosannoha,

c) Itophiyu giddo mittu diri yanna giddo agurikkinni woy hodhatenni 183 (xibbenna setaayina sase) barruwa aleenni hee’rino hallanya.

3/ Konni Quwira Cinaancho Quwa (2) xintinni “amandoonnihu giwiru diro” yine xawinsanni mittu giwiru dirira teessaancho ikkino hallanyi sai giwiru dirira teessaancho ikkinokkiha ikkinoro amandoonni giwiru dirira teessaanchu gede ikke kiiramannohu umi yannara Ithiophiyu giddo hee’ra hanafi barrinni kayseeti.

4/ Mittu hallanyi konni Quwi Cinaancho Quwa (2) xintinni amandoonni giwiru dirira teessaancho ikke ikkollana kayinni aananno giwiru dirira teessaancho ikkinokkiha ikkinoro amandoonni

ሰው ወኪል በመሆን የሚሠሩትን አይጨምርም፡፡

6. **ነዋሪነት**

1/ የሚከተሉት የኢትዮጵያ ነዋሪዎች ናቸው፡-

ሀ) ነዋሪ የሆነ ግለሰብ፣

ለ) ነዋሪ የሆነ ድርጅት፣

ሐ) የኢትዮጵያ መንግሥት እንዲሁም ማናቸውም የክልል መንግሥት ወይም የከተማ አስተዳደር ነዋሪ የሆነ፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና (4) እንደተጠበቁ ሆነው፤ አንድ ግለሰብ በኢትዮጵያ ነዋሪ ነው የሚባለው፡-

ሀ) በኢትዮጵያ ውስጥ ቋሚ የመኖሪያ አድራሻ ያለው፣

ለ) የኢትዮጵያ ዜግነት ያለውና ከኢትዮጵያ ውጭ በኮንሱላር፣ በዲፕሎማቲክ ወይም በተመሳሳይ ሥራ ተመድቦ የሚሰራ፣

ሐ) በኢትዮጵያ ውስጥ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ሳያቋርጥ ወይም በመመላለስ ከ183 (አንድ መቶ ሰማንያ ሶስት) ቀናት በላይ የኖረ ግለሰብ፡፡

3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት "የተያዘው የግብር ዓመት” ተብሎ ለሚጠቀሰው ለአንድ የግብር ዓመት ነዋሪ የሆነ ግለሰብ ባለፈው የግብር ዓመት ነዋሪ ያልሆነ እንደሆነ በተያዘው የግብር ዓመት እንደነዋሪ ሆኖ የሚቆጠረው ለመጀመሪያ ጊዜ ኢትዮጵያ ውስጥ መኖር ከጀመረበት ቀን አንስቶ ነው፡፡

4/ አንድ ግለሰብ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት በተያዘው የግብር ዓመት ነዋሪ ሆኖ፤ ነገር ግን በሚቀጥለው የግብር ዓመት ነዋሪ ያልሆነ እንደሆነ፤ በተያዘው የግብር ዓመት እንደ ነዋሪ ሆኖ

giwiru dirira teessaanchu gede ikke kiiramannohu hallanyu goofimarchu yannara Ithophiyu giddo hee'ri barrira albaanni noo yannaraati.

5/ Mitte uurrinsha Itophiyaaho teessaanchote yinannihu:

a) Itophiyu giddo uurritinota woy xintantinota ikkiro, **woy**

b) hasiisaancho ikkino massagooshshe assitanno dargi Ithiophiyu giddo nooha ikkinorooti.

6/ Itophiyaaho teessaancho ikkino kubbaaniyyi Ithiophiyaaho teessaancho ikkitino uurrinshaati.

7. **<u>Eote Bue</u>**

1/ Mittu qaxaramaanchi qaxaramatenni afi'ranno eo Itophiyunni burqitinote yinannihu:

a) baatooshshe jeefinsanni baycho hedote giddo worrikkinni Itophiyu giddo assinanni qaxarate owaantenni afi'noonni eo, woy

b) qaxarate owaante ayeewa jeefanturono Itiyophiyu mootimmanni woy Itiyophiyu mootimma su'minni baatooshshe qaxaramaanchoho baantirooti.

2/ Hegerimmatenni loossanno uurrinsha widoonni Itophiyu gobbaanni afi'ranno eo lendikkinni Itophiyaaho teessaancho ikkino manchi Itiyophiyu giddo dadda'le afi'ranno eo Itiyophiyu giddo afi'noonni eo ikkitanno.

3/ Itiyophiyaaho teessaancho ikkinokki manchi daddalu loosi eo Itophiyu giddo afi'noonnite yinannihu:

a) teessaancho ikkinokki manchi hegerimmatenni loossanno uurrinsha widoonni Itophiyu giddo harisanno

የሚቆጠረው ግለሰቡ ለመጨረሻ ጊዜ ኢትዮጵያ ውስጥ ከኖረበት ቀን በፊት ላለው ጊዜ ነው፡፡

5/ አንድ ድርጅት በኢትዮጵያ ነዋሪ ነው የሚባለው፡-

ሀ) በኢትዮጵያ ውስጥ የተቋቋመ ወይም የተመሠረተ እንደሆነ፣

ለ) ወሳኝ የሆነ አመራር የሚያካሂድበት ሥፍራ በኢትዮጵያ ውስጥ ያለው እንደሆነ ነው፡፡

6/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ድርጅት ነው፡፡

7. **<u>የገቢ ምንጭ</u>**

1/ አንድ ተቀጣሪ ከመቀጠር የሚያገኘው ገቢ በኢትዮጵያ የመነጨ ነው የሚባለው፡-

ሀ) ክፍያው የሚፈጸምበት ሥፍራ ግምት ውስጥ ሳይገባ ኢትዮጵያ ውስጥ ከሚከናወን የቅጥር አገልግሎት የተገኘ ገቢ፣ ወይም

ለ) የቅጥር አገልግሎቱ የትም ቢከናወን በኢትዮጵያ መንግሥት ወይም በኢትዮጵያ መንግሥት ስም ክፍያው ለተቀጣሪው ከተፈፀመ ነው፡፡

2/ በቋሚነት በሚሠራ ድርጅቱ አማካይነት ከኢትዮጵያ ውጪ የሚያገኘውን ገቢ ሳይጨምር፤ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው በኢትዮጵያ ውስጥ የሚያፈራው የንግድ ገቢ ከኢትዮጵያ ውስጥ የተገኘ ገቢ ይሆናል፡፡

3/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው የንግድ ሥራ ገቢ ኢትዮጵያ ውስጥ የተገኘነው የሚባለው፡-

ሀ) ነዋሪ ያልሆነ ሰው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅት አማካይነት ኢትዮጵያ ውስጥ ከሚያካሂደው የንግድ ሥራ የተገኘ ገቢ ሲሆን፣

daddalu loosinni afi’noonni eo ikkituro,

b) Itiyophiyu giddo teessaancho ikkinokki manchi hegerimmatenni loosanno uurrinsha widoonni hi’ranno udiinni woy shaqaxxa ledo mitto dana ikkino woy insa lawannoha ikkino udiinne woy shaqaxxa Itophiyu giddo hiratenni afi’ranno eo,

c) Itiyophiyu giddo teessaancho ikkinokki manchi hegerimmatenni loossanno uurrinsha loossanno daddalu loossa ledo mittu danita woy labbannota ikkitino woloota daddalu millimmo Ithiophiyu giddo assatenni afi’nanni eooti.

4/ Konni Quwira Cinaancho Quwa (1), (2), (3) la’noonnihu hee’rirono konni Quwira Cinaancho Quwa (4) kayse (9) geeshsha noo eo Itophiyu giddonni afi’noonni eooti:

a) Itophiyaaho teessaancho ikkitino uurrinsha mittu manchira baattanno tirfete qeechi,

b) Itiyophiyu giddo afamanno millisannokki jajji woy Quwa 56 xintinni giwire baantanni Ithiophiyu giddo afamanno millisanno jajja karaayya”atenni afi’nanni eo.

5/ Konni woroonni noo jajjuwa saysatenni afi’nanni eo:

a) Itophiyu giddo afamanno millisannokki jajji,

b) 50% aleenni ikkanno jajju waagi aana noo horo dhaaddotenni woy dhaaddiweelo doogonni mittu woy mittu aleenni ikkitino fiixoontino uurrinshubbanni amadantinota ikkitanno yannara Itiyophiyu giddo

ለ) በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ ያልሆነው ሰው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅት አማካይነት ከሚሸጣቸው ዕቃዎች ወይም ሸቀጦች ጋር አንድ ዓይነት ወይም ተመሳሳይ የሆኑ እቃዎችን ወይም ሸቀጦችንኢትዮጵያ ውስጥ በመሸጥ የሚያገኘው ገቢ፣

ሐ) በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ ያልሆነው ሰው በቋሚነት የሚሰራ ድርጅት ከሚያከናውናቸው የንግድ ሥራዎች ጋር አንድ ዓይነት ወይም ተመሳሳይ የሆኑ ሌሎች የንግድ እንቅስቃሴዎችን ኢትዮጵያ ውስጥ በማከናወን የሚያገኘው ገቢ ነዉ፡፡

4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)፣ (2) እና (3) የተመለከተው ቢኖርም፣ በዚህ አንቀጽ ከንዑስ አንቀጽ ከ (4) እስከ (9) ያሉ ገቢዎች በኢትዮጵያ ውስጥ የመነጩ ገቢዎች ናቸው፡-

ሀ) በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ድርጅት ለአንድ ሰው የሚከፍለው የትርፍ ድርሻ፣

ለ) በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ የማይንቀሳቀስ ንብረት ወይም በአንቀጽ 56 መሠረት ግብር የሚከፈልበት በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ የሚንቀሳቀስ ንብረት በማከራየት የሚገኝ ገቢ፡፡

5/ የሚከተሉትን ንብረቶች በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ፡-

ሀ) በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ የማይንቀሳቀስ ንብረት፣

ለ) ከ50% በላይ በሚሆነው በንብረቱ ዋጋ ላይ ያለው ጥቅም በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ በአንድ ወይም ከአንድ በላይ በሆኑ የተዛመዱ ድርጅቶች የተያዘ በሚሆንበት ጊዜ በኢትዮጵያ ውስጥ በሚገኝ የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለ

afamanno millisannokki jajji aana noo horo,

c) Itophiyaaho teessaancho ikkino kubbaaniyyi fushshino akisiyoone woy boonde.

6/ Itophiyu giddo afantanno mediine e’noonnisi danora woy yaaddora baantanni mediinete baatooshshe.

7/ Itophiyuu giddo assinanni gangalatu woy ispoortete millimmonni afi’nanni eo.

8/ Itophiyu giddo harinsanni kaayyote wo’naalshubba qeelatenni afi’nanni eo.

9/ Konni Lallawi xintinni giwire baantanni qallo, rooyaalite, loosu massagooshshi baatooshshe, woy tekinikete owaante baatooshshe lainohunni:

a) Itophiyaaho teessaancho ikkino manchi hegeraame uurrinsha widoonni gobbaydi gobbara harisanno daddalu loosira fushshino fulo ledikkinni Itiophiyaaho teessaancho ikkino manchira baatanno baatooshshe;

b) Itophiyaaho teessaancho ikkinokki manchi Itophiyu giddo noosi hegerimmatenni loossanno uurrinsha widoonni Itophiyu giddo ha’risanno daddalu loosira baatanno baatooshshi eooti.

8. Eote Shaubba

1/ Konni Lallawira qoromboonnihu eote giwire konni woroonni noo shaubba xintinni beenkanni**:**

a) Shae “A’’ qaxaramatenni afi’nanni eo,

b) Shae "B” minu kirinni afi’nanni eo ,

c) Shae "C” daddalu loosinni afi’nanni eo ,

d) Shae "D" wolootta eo,

e) Shae "E” eote giwirinni keeraancho assinoonni eo.

ጥቅም፣

ሐ) በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ ያወጣው አክሲዮን ወይም ቦንድ፡፡

6/ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝ መድን ለተገባለት አደጋ ወይም ስጋት የሚከፈል የመድን አረቦን፡፡

7/ በኢትዮጵያ ውስጥ ከሚከናወን የመዝናኛ ወይም ስፖርታዊ እንቅስቃሴ የሚገኝ ገቢ፡፡

8/ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚካሄዱ የዕድል ሙከራዎችን በማሸነፍ የሚገኝ ገቢ፡፡

9/ በዚህ አዋጅ መሠረት ግብር የሚከፈልበትን ወለድ፣ ሮያሊቲ፣ የሥራ አመራር ክፍያ ወይም የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ በሚመለከት፡-

ሀ) በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነው ሰው በቋሚ ድርጅቱ አማካይነት ውጭ ሀገር ለሚያካሂደው የንግድ ሥራ ያወጣውን ወጪ ሳይጨምር፣ በኢትዮጵያ ነዋሪ ለሆነ ሰው የሚፈጽመው ክፍያ፤

ለ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ኢትዮጵያ ውስጥ ባለው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅት አማካይነት በኢትዮጵያ ውስጥ ለሚያካሂደው የንግድ ሥራ የሚፈጽመው ክፍያ ገቢ ነው፡፡

8. <u>የገቢ ሠንጠረዦች</u>

1/ በዚህ አዋጅ የተደነገገው የገቢ ግብር በሚከተሉት ሠንጠረዦች መሠረት ይከፈላል፡-

ሀ) ሠንጠረዥ "ሀ” ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ፣

ለ) ሠንጠረዥ "ለ” ከቤት ኪራይ የሚገኝ ገቢ፣

ሐ) ሠንጠረዥ "ሐ” ከንግድ ሥራ የሚገኝ ገቢ፣

መ) ሠንጠረዥ "መ" ሌሎች ገቢዎች፣

ሠ) ሠንጠረዥ "ሠ” ከገቢ ግብር ነፃ የሆኑ ገቢዎች፡፡

2/ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 82(2) ድንጋጌ

2/ Konni Lallawi Quwa 82(2) qorowi noowa hee’reennanni giwiru baataanchi giwiru dirira mitte Shae giddo ubbanno babbaxxitino eote bu’anni eo afi’rinoha ikkinoro baalanta eo mitteenni lende hattenne Shae hunda diru giwire baatanno.

9. <u>Eote Giwire Baatate Gadacho</u>

Ayno eo afi’ranno manchi konni Lallawinna qoqqowu Taakisete Gashshooti Lallawi xintinni giwire baatate gadachi noosi.

<u>Gafa Sase</u>

<u>Shae “A” Qaxaramatenni Afi’nanni Eo</u>

10. <u>Qaxaramatenni Afi’nanni Eo Aana Giwire Tuga</u>

1/ Konni Lallawi Quwa 82 qoromboonnihu noo gedeenni hee’reennanni aye qaxaramaanchino mittu agani giddo qaxaramasinni afi’ranno xaphooma aganu woy bocu agani eo aaninni konni Lallawi Quwa 11 aana murroonni muro bikki xintinni mittu mittunku aganinni giwire baatanno.

2/ Konni Quwira Cinaancho Quwa (1) xintinni qaxaramatenni afi’nanni aganu eo aana tunganni eote giwiri qaxaramaanchu mittu agani giddo afi’ranno xaphoomu aganu eo aana konni Lallawira Quwa 11 xintinni jeefamannoha ikkannohu murroonnita murote bikka kaima assatenni shallanganni.

3/ Qaxaramaanchu qaxaramatenni afi’nanni eo afi’rate fushshannota aye fulono xeinse amandasira didandiinanni.

4/ Tenne Shaeranna Lallawira Quwa 84 jeefishshira yine Woxawaajjunna Fooqu agannara baantanniha qaxarate eo mitteenni lende mittu agani damoozi gede assine giwire baantanni.

እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ በአንድ ሠንጠረዥ ውስጥ ከሚወድቁ ከተለያዩ የገቢ ምንጮች ገቢ ያገኘ እንደሆነ ሁሉም ገቢዎች ተጣምረው በዚያው ሠንጠረዥ ሥር የዓመቱን ግብር ይከፍላል፡፡

9. <u>የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ</u>

ማንኛውም ገቢ የሚያገኝ ሰው በዚህ አዋጅና በክልሉ የታክስ አስተዳደር አዋጅ መሠረት ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

<u>ክፍል ሦስት</u>

<u>ሠንጠረዥ "ሀ" ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ</u>

10. <u>ከመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ግብር ስለመጣል</u>

1/ በዚህ አዋጅ በአንቀጽ 82 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ማናቸውም ተቀጣሪ በአንድ ወር ውስጥ ከመቀጠር ከሚያገኘው ጠቅላላ የወር ወይም የወሩ ከፊል ገቢ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 በተወሰኑት መጣኔዎች መሠረት በእያንዳንዱ ወር ግብር ይከፍላል፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ከመቀጠር በሚገኝ ወርሀዊ ገቢ ላይ የሚጣለው የገቢ ግብር ተቀጣሪው በአንድ ወር ውስጥ በሚያገኘው ጠቅላላ ወርሃዊ ገቢ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 መሠረት ተፈጻሚ የሚሆነውን መጣኔ መሠረት በማድረግ ይሰላል፡፡

3/ ተቀጣሪው በመቀጠር የሚገኘውን ገቢ ለማግኘት የሚያወጣው ማንኛውም ወጪ በተቀናሽ ሊያዝለት አይችልም፡፡

4/ ለዚህ ሠንጠረዥና ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 84 አፈጻፀም ሲባል በነሐሴና በጳጉሜን ወራት የሚከፈለው የቅጥር ገቢ ተደምሮ እንደ አንድ ወር ደመወዝ ግብር

5/ Mittu qaxaramaanchi aana konni Lallawi Quwa 81 Cinaancho-Quwa (1) qorowi loosu aana hosanno gede assinoonniha ikkinoro qaxaramatenni afi'noonni eo aaninni qaxaramaanchu baatino taakise goofimarchunnita ikkitanno. Qaxaraanchu Quwa 84 xintinni qaxaramaanchuwiinni hasi'nanni eote giwire xeise gatisinoha ikkinoro giwire baantoonnihu gede assine kiirranni.

11. <u>Qaxaramatenni Afi'nanni Eo Aana Jeefishsha Afidhanno Muro Bikka</u>

Qaxaramatenni afi'nanni eo aana tunganni giwirira jeefantannore ikkitanno murote bikkuwi konni woroonni nooreeti:

Qaxaramatenni Afi'nanni Eo Birrunni	Qaxaramatenni Afi'nanni Eo Aaninni Jeefantannota Ikkitanno Murote Bikka
0- 600	0%
601-1,650	10%
1,651-3,200	15%
3,201-5,250	20%
5,251-7,800	25%
7,801-10,900	30%
10,900 aleenni	35%

12. <u>Qaxaramatenni Afi'nani Eo</u>

1/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (2) nna (3) qorowubba noowa heedheennanni qaxaramatenni afi'nanni eooti yinanniri konni woroonni nooreeti:

a) loosaasinchu sainohunni, xaa noohunni woy albillicho daannohu qaxarate sheemaati ledo amadaminohunni afi'ranno damoozi, baxxino baatooshshi, barru hoshsho, gurshu, komishiine, danchu loosi

ይከፈልበታል፡፡

5/ በአንድ ተቀጣሪ ላይ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 81(1) ድንጋጌ ተፈጻሚ የተደረገ እንደሆነ በመቀጠር በተገኘው ገቢ ላይ ተቀጣሪው የከፈለው ታክስ የመጨረሻ ይሆናል፡፡ ቀጣሪው በአንቀጽ 84 መሠረት ከተቀጣሪው የሚፈለገውን የገቢ ግብር ቀንሶ ያስቀረ እንደሆነ ግብሩ እንደተከፈለ ይቆጠራል፡፡

11.<u>በመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ መጣኔዎች</u>

ከመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ለሚጣለው ግብር ተፈጻሚ የሚሆኑት መጣኔዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ በብር	ከመቀጠር በሚገኝ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን መጣኔ
0-600	0%
601-1,650	10%
1,651-3,200	**15%**
3,201- **5,250**	20%
5,251-7,800	**25%**
7,801- 10,900	30%
ከ10,900 በላይ	35%

12.<u>ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ</u>

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እና (3) ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው ከመቀጠር የሚገኙ ገቢዎች ናቸው የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፡-

ሀ) ሠራተኛው ካለፈው፣ አሁን ካለው ወይም ወደፊት ከሚመጣው የቅጥር ውል ጋር በተያያዘ የሚያገኘው ደመወዝ፣ ምንዳ፣ አበል፣ ጉርሻ፣

jeefishsha jawaachishate uynanni baraarshi woy wole owaantete waagi baatooshshi;

b) sa'inota, xaata woy albillicho dagganno qaxara lainohuni loosaasinchu afi'rannota danunni afi'nanni horo waagi;

c) qaxaraamaancho loosuwiinni xeinsiro looso aguranno woyte woy aguranno gede sumuu assate baantanni woxe lendeenna loosu sheemaate uurrisate korkaatinni fajjamaanchimmatenni, sumuummetenni woy yooaanchimmate gumulo xintinni adhinoha ayee dani woxu bikka;

2/ Qaxaramatenni afi'nanni eo giwirunni keeraancho assinoonni eo dihanqaffanno.

3/ Aye qaxaraanchi qaxaramaanchu baata noosi giwire qaxaramaanchu eo aaninni xeisikkinni umisi qaxaramaanchoho wo'ma woy gama baatinosiha ikkinoro qaxaraanchunni baatamino giwiri bikki qaxaramaanchu qaxaramatenni afi'ranno eonni giwire baatanno woxe aanaho lende giwire shallanganni.

4/ Damoozu gobbaanni danunni uynanni horubba waaga murrranninna giwire baantanni gara lainohunni Wodhotenni gumullanni.

Gafa Shoole

Shae "B'' Minu Kirinni Afi'nanni Eo

13. **Minu Kirinni Afi'nanni Eo Aana Giwire Tuga**

1/ Mine karaayya''atenni eo afi'ranno manchi konni Lallawi Quwa 14 la'noonni bikka woy bikkuwa xintinni mittu mittunku giwiru dirinni minu kiri eo giwire baatanno.

2/ Giwiru dirinni mittu giwiru baataanchi minu

ኮሚሽን፣ የመልካም ሥራ አፈፃፀም ማበረታቻ ስጦታ ወይም ሌላ የአገልግሎት ዋጋ ክፍያ፤

ለ) ያለፈን፣ የአሁኑን ወይም የወደፊትን ቅጥር አስመልክቶ ሠራተኛው የሚያገኘው የዓይነት ጥቅማ ጥቅም ዋጋ፤

ሐ) ተቀጣሪው ከሥራ ሲቀነስ፣ ሥራውን ሲለቅ ወይም እንዲለቅ ለማግባባት የሚከፈል ገንዘብን ጨምሮ የሥራ ውል በመቋረጡ ምክንያት በፈቃደኝነት፣ በስምምነት ወይም በዳኝነት ውሳኔ መሠረት የተቀበለው ማንኛውም የገንዘብ መጠን፤

2/ በመቀጠር የሚገኝ ገቢ ከግብር ነፃ የተደረገን ገቢ አይጨምርም፡፡

3/ ማንኛውም ቀጣሪ ተቀጣሪው መክፈል የሚኖርበትን ግብር ከተቀጣሪው ገቢ ላይ ሳይቀንስ ራሱ ለተቀጣሪው በሙሉ ወይም በከፊል የከፈለለት እንደሆነ፣ በቀጣሪው የተከፈለው የግብር መጠን ተቀጣሪው ከመቀጠር ከሚያገኘው ግብር በሚከፈልበት የገንዘብ መጠን ላይ ተደምሮ ግብሩ ይሰላል፡፡

4/ ከደመወዝ ዉጭ በዓይነት የሚሰጡ ጥቅማጥቅሞች ዋጋ የሚወሰንበትንና ግብር የሚከፈልበትን ሁኔታ በተመልከተ ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል፡፡

ክፍል አራት

ሠንጠረዥ "ለ" ከቤት ኪራይ የሚገኝ ገቢ

13. **በቤት ኪራይ ገቢ ላይ ግብር ስለመጣል**

1/ ቤት በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 14 በተመለከተው መጣኔ ወይም መጣኔዎች መሠረት በእያንዳንዱ የግብር ዓመት የቤት ኪራይ ገቢ ግብር ይከፍላል፡፡

2/ በግብር ዓመቱ አንድ ግብር ከፋይ ከቤት

kirinni afi'ranno eo aana baatanno giwire konni Lallawi Quwa 14 hunda la'noonni bikkuwa giwire baantanni diru eo aana jeefantannota assatenni shallanganni.

3/ Tini Shae konni Lallawi Quwa 56 xintinni kiru eo giwire baantanni eora jeefishshu dihee'rannose.

14. Kiru Eo Giwiri Bikka

1/ Uurrinshuwate kiru eo aana gumullannihu giwiru bikki 30% xibbunniti.

2/ Hallanyootu kiru eo aana gumullannihu giwiru bikki konni woroonni nooreeti:

Giwire Baantanni Kiru Eo Dirunni	Kiru Giwiri Bikka
0-7,200	0%
7,201-19,800	10%
19,801-38,400	15%
38,401-63,000	20%
63,001-93,600	25%
93,601-130,800	30%
130,800 aleenni	35%

15. Giwire Baantanni Kiru Eo

1/ Mittu giwiru baataanchita giwire baantanni diru kiru eooti yinannihu giwiru baataanchi diru giddo mine woy minna karaayya"atenni afi'rino xaphooma diru eo aana giwiru baataanchira fajjinoonnisi xaphoomu fulo xeinseenna gattanno eooti.

2/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (3) nna (4) noo garinni hee'reennanni mittu giwiru baataanchi giwiru dirinni mine woy minna karaayya''atenni afi'ranno xaphooma eo konni woroonni noore hanqaffanno:

a) kiru waagi lexxo woy woloota labbanno baatooshshuwa lendeenna kiru sheemaati xintinni taakisete baataanchi dirunni afi'ranno ayee dani woxu bikka,

ኪራይ በሚያገኘው ገቢ ላይ የሚከፈለው ግብር በዚህ አዋጅ አንቀጽ 14 ሥር የተመለከቱትን መጣኔዎች ግብር በሚከፈልበት ዓመታዊ ገቢ ላይ ተፈፃሚ በማድረግ ይሰላል፡፡

3/ ይህ ሠንጠረዥ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 56 መሠረት የኪራይ ገቢ ግብር ለሚከፈልበት ገቢ ተፈጻሚነት አይኖረውም፡፡

14. የኪራይ ገቢ ግብር መጣኔዎች

1/ በድርጅቶች የኪራይ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው የግብር መጣኔ 30% በመቶ ነው፡፡

2/ በግለሰቦች የኪራይ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑት መጣኔዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

ግብር የሚከፈልበት የኪራይ ገቢ በዓመት	የኪራይ ግብር መጣኔ
0-7,200	0%
7,201-19,800	10%
19,801-38,400	15%
38,401-63,000	20%
63,001-93,600	25%
93,601-130,800	30%
ከ130,800 በላይ	35%

15. ግብር የሚከፈልበት የኪራይ ገቢ

1/ የአንድ ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ዓመታዊ የኪራይ ገቢ ነው የሚባለው ግብር ከፋዩ በዓመቱ ውስጥ ቤት ወይም ቤቶችን በማከራየት ካገኘው ጠቅላላ ዓመታዊ ገቢ ላይ ለግብር ከፋዩ የተፈቀደው ጠቅላላ ወጪ ተቀናሽ ተደርጎ የሚቀረው ገቢ ነው፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና (4) እንደተጠበቁ ሆነው አንድ ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ ቤት ወይም ቤቶችን በማከራየት የሚያገኘውጠቅላላ ገቢ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) የኪራይ ዋጋ ጭማሪን ወይም ተመሳሳይ ክፍያዎችን ጨምሮ በኪራይ ውሉ መሠረት ታክስ ከፋዩ በዓመቱ የሚያገኛቸው ማናቸውም የገንዘብ

b) kiru sheemaati xintinni kira adhinohu kiraho uynoha riqiwatenni giwiru dirinni wolootaho baatanno baatooshshuwa,

c) giwiru baataanchi gawajjo taashshate horoonsi’rinokkitanna minu aana iillitanno gawajjora taashshate ikkitanno gede amadinotanna giwiru dirinni giwiru baataanchira eo ikkitino ayee dani boonde, woowe woy lawanno woxe,

d) Taakisete baataanchira baantanni kirira ledotenni kiru sheemaati xintinni kira adhinohu umisi mine haaroonsara woy woyyeessara fushshanno woxe.

3/ Giwiru baataanchi mine kiraho uynohu uduunnu ledo ikkanno yannara giwiru baataanchi afi’rinota xaphoomu eo uduunnunni afi’noonni kiru eono xaphi asse amadanno.

4/ Giwiru baataanchi mine akkaraayya’’atenni afi’ranno xaphooma eo eote giwirinni keeraancho assinoonni eo diledanno.

5/ Mittu giwiru dirinni shallagote maareekko amadate gadacho nooyikki giwiru baataanchi giwire baantanni eo shallanganni yannara woroonni noo fulo xeinse amandanni፡

a) Taakise lendikkini baattote woy kiraho uynoonni mini ledo xaadinohunni giwiru baataanchi mootimmate woy quchumu gashshootira giwiru diri giddo baatino baatooshshuwa;

b) minnate, mini udiinniranna udiinne haaronsinannirichira, gatamarshahonna akkalle riqiwate ikkitanota minu, mini udiinninna udiinnu haaroonsinannirichi kirinni afi’nanni xaphoomu woxi aaninni

መጠን፣

ለ) በኪራይ ውሉ መሠረት ተከራዩ አከራዩን በመወከል በግብር ዓመቱ ለሌሎች የሚከፍላቸው ክፍያዎች፣

ሐ) ግብር ከፋዩ ጉዳቱን ለማስተካከል ያልተጠቀመበት እና በቤቱ ላይ ለሚደርሰው ጉዳት ማስተካከያ ይሆን ዘንድ የያዘው እና በግብር ዓመቱ ለግብር ከፋዩ ገቢ የተደረገው ማንኛውም ቦንድ፣ ዋስትና ወይም ተመሳሳይ ገንዘብ፤

መ) ለታክስ ከፋዩ ከሚከፈለው ኪራይ በተጨማሪ በኪራዩ ውል መሠረት ተከራዩ ራሱ ለቤቱ እድሳት ወይም ማሻሻያ የሚያወጣው ገንዘብ፡፡

3/ ግብር ከፋዩ ቤቱን ያከራየው ከዕቃዎች ጋር በሚሆንበት ጊዜ ግብር ከፋዩ ያገኘው ጠቅላላ ገቢ ከዕቃዎቹ የተገኘውን የኪራይ ገቢም ያጠቃልላል፡፡

4/ ግብር ከፋዩ ቤት በማከራየት የሚያገኘው ጠቅላላ ገቢ ከገቢ ግብር ነጻ የሆነን ገቢ አይጨምርም፡፡

5/ በአንድ የግብር ዓመት የሂሳብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ የሌለበት ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚሰላበት ጊዜ የሚከተሉት ወጪዎች በተቀናሽ ይያዛሉ፡-

ሀ) ታክስን ሳይጨምር ለመሬቱ ወይም ከተከራየው ቤት ጋር በተገናኘ ግብር ከፋዩ ለመንግሥት ወይምለ ከተማ አስተዳደር በግብር ዓመቱ ውስጥ የከፈላቸው ክፍያዎች፤

ለ) ለቤቶች፣ ለቤት ዕቃና መሣሪያ ማደሻ፣ መጠገኛና ለእርጅና መተኪያ የሚሆን ከቤት፣ ከቤት ዕቃ እና ከመሳሪያ ኪራይ ከሚገኘው ጠቅላላ

50% (ontawo xibbunni);

6/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (5) qorowi ayee korkaatinnino konni Lallawi xintinni shallagote maareekko amadate gadacho noonsa giwiru baataano aana jeefamannoha ikkara didandaanno.

7/ Shallagote maareekko amadanno giwiru baataanchi diru giwire baantanni eo shallanganni yannara eo afi'rate fultinonna taakisete baataanchinni baatantino fulo xeinsanniha ikkanna tini fulono konni woroonni noore hanqaffanno:

a) minu uurrino baatto kira,
b) gatamarshu fulo,
c) minu, minu udiinninna wolu udiinni akkallete xeishsha,
d) qallonna mediinete araboone,
e) Taakise lendikkinni baattote woy kiraho uynoonni mini ledo xaadinohunni giwiru baataanchi mootimmate woy quchumu gashshootira baatino baatooshshuwa.

16. Takaraayyete Akkaraayye

1/ Takaraayyete akkaraayye giwiru dirinni afi'rino giwire baantanni eooti yinannihu takaraayyete akkaraayye giwiru dirinni afi'rano xaphooma kiru eo aaninni qaru akkeraayyera baatanno kira hattono eo afi'rate fushshino woloota hasiissano fulo xeinsi gedensaanni gatanno woxeeti.

2/ Kirunni adhinohu hakkonne mine qole kiraho aanno gede fajjannohu minu anni kira adhinohu giwire baatikkinni gatiro isi daafira ikke giwire baatate gadacho heedhannosi.

ገንዘብ ላይ ሃምሳ በመቶ፡፡

6/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) ድንጋጌ በማናቸውም ምክንያት በዚህ አዋጅ መሠረት የሂሣብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ ላለባቸው ግብር ከፋዮች ተፈፃሚ ሊሆን አይችልም፡፡

7/ የሂሳብመዝገብ የሚይዝ ግብር ከፋይ የዓመቱ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚሰላበት ጊዜ ገቢውን ለማግኘት የወጣና በታክስ ከፋዩ የተከፈለ ወጪ ተቀናሽ የሚደረግ ሲሆን ይህም ወጪ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) ቤቱ ያረፈበት መሬት ኪራይ፤
ለ) የጥገና ወጪ፤
ሐ) የቤቱ፣ የቤት ዕቃዎችና የመሣሪያዎች የእርጅና ቅናሽ፤
መ) ወለድና የመድን አረቦን፤
ሠ) ታክስን ሳይጨምር ለመሬቱ ወይም ከተከራየው ቤት ጋር በተገናኘ ግብር ከፋዩ ለመንግሥት ወይም ለከተማ አስተዳደር የከፈላቸው ክፍያዎች፡፡

16. የተከራይ አከራዮች

1/ የተከራይ አከራይ በግብር ዓመቱ ያገኘው ግብር የሚከፈልበት ገቢ ነው የሚባለው የተከራይ አከራዩ በግብር ዓመቱ ከሚያገኘው ጠቅላላ የኪራይ ገቢ ላይ ለዋናው አከራይ የሚከፍለው ኪራይ እንዲሁም ገቢውን ለማግኘት ያወጣቸው ሌሎች አስፈላጊ ወጪዎች ከተቀነሱ በኋላ የሚቀረው ገንዘብ ነው፡፡

2/ ተከራይ የተከራየውን ቤት መልሶ እንዲያከራይ የሚፈቅድ የቤት ባለቤት ተከራዩ ግብሩን ሳይከፍል ቢቀር ስለእርሱ ሆኖ ግብሩን የመክፈል ኃላፊነት ይኖርበታል፡፡

17. Kiraho Uynanniha Haaro Mine Egensiisannire

1/ Kiraho aate loonsanni mini loosame goofanni hee'reenna woy mine kiraho uynanni hee'neenanni lamunkunni balaxxanno yannanni minu anninna mine loosi kontiraakiterchi minu ijaarsi goofinota woy kiraho uynoonniha ikkasi minu kirinni afi'nanni eo aana giwire baata noosi manchi su'ma, teessonna taakisete baataanchi badooshshu kiiro, minu afamanno ollii gashshootira 15 barruwa giddo egensiisa hasiissanno.

2/ Olluu gashshootinna qooxeessu gashshooti egensiishshu garinni afantino mashalaqqe 15 barruwa giddo Biilloonyeho xawisa hasiissannonsa.

Gafa Onte

Shae "C" Daddalu Loosinni Afi'nanni Eo

Cinaancho Gafa Mite

Daddalu Loossanni Afi'nanni Eo Aana Giwire Tugannire

18. Daddalu Loosi Eo Aana Giwire Tugannire

1/ Konni Gafira qoromboonnihu noo gedeenni hee'reennanni giwiru dirinni giwire baantanni eo noosi manchi mittu mittunku giwiru dirinni konni Lallawi Quwa 19 aana worroonni bikki woy bikkuwa xintinni daddalu loosi eo giwire baatanno.

2/ Mittu giwiru baataanchi mittu giwiru dirinni baatannohu daddalu loosi eo giwire shallangannihu konni Lallawi Quwa 19 aana worroonni bikka woy bikkuwa giwiru baataanchi diru giwire baantanni eo aana

17. የሚከራይ አዲስ ቤትን ስለማሳወቅ

1/ ለኪራይ የሚሰራ ቤት ተሰርቶ እንዳለቀ ወይም ቤቱ እንደተከራየ ከሁለቱ በሚቀድመው ጊዜ የቤቱ ባለቤትና የቤቱ ሥራ ተቋራጭ የቤቱ ግንባታ የተጠናቀቀ ወይም የተከራየ መሆኑን ከቤቱ ኪራይ በሚገኘው ገቢ ላይ የሚፈለገውን ግብር መክፈል ያለበትን ሰው ስም፣ አድራሻና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፣ ቤቱ ለሚገኝበት የቀበሌ አስተዳደር በ15 ቀናት ውስጥ ማስታወቅ አለበት፡፡

2/ የቀበሌው አስተዳደር እና የአካባቢው አስተዳደር በማስታወቂያው መሠረት የተገኘውን መረጃ በ15 ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ መግለጽ አለበት፡፡

ክፍል አምስት

ሠንጠረዥ "ሐ" ከንግድ ሥራ የሚገኝ ገቢ

ንዑስ ክፍል አንድ

ከንግድ ሥራዎች በሚገኝ ገቢ ላይ ግብርን ስለመጣል

18. በንግድ ሥራ ገቢ ላይ ግብርን ስለመጣል

1/ በዚህ ክፍል የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ በግብር ዓመቱ ግብር የሚከፈልበት ገቢ ያለው ሰው በእያንዳንዱ የግብር ዓመት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 ላይ በተመለከተው መጣኔ ወይም መጣኔዎች መሠረት የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ይከፍላል፡፡

2/ አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት የሚከፍለው የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የሚሰላው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 19 ላይ የተመለከተው መጣኔ ወይም መጣኔዎች በግብር ከፋዩ የዓመቱ ግብር የሚከፈልበት

gumulamannoha ikkanno gede assateenniiti.

19. <u>Daddalu Loosi Aana Gumulamanno Bikkuwa</u>

1/ Uurrinshate aana jeefamannoha ikkannohu daddalu loosi eo giwiru bikki xibbunni sajjoo angaati (30%).

2/ Hallanyu aana jeefantannota ikkitanno daddalu loosi eo giwiri bikkuwa konni woroonni nooreeti:

Daddalu Loosinni Afi’nanni Giwire Baantanni Eo Dirunni	Daddalu Loosi Giwiru Bikka
0-7,200	0%
7,201-19,800	10%
19,801-38,400	15%
38,401-63,000	20%
63,001-93,600	25%
93,601-130,800	30%
130,800 aleenni	35%

3/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (1) aana qoromboonnihu hee’rirono shiimmaddu interipirayzooti giwire baattannohu konni Quwi Cinaancho Quwa (2) hunda xawinsoonni bikkuwa xintinni ikke shiimmaaddunna hooffaydi interipirayzootiha tittirsha Wodhotenni xawinsaniha ikkanno.

20. <u>Giwire Baantanni Daddalu Loosi Eo</u>

1/ Mittu giwiru baataanchi giwire baantanni diru daddalu loosi eooti yinannihu daddalu loosinni afi’noonni xaphoomu diru eo aaninni giwiru baataanchira fajjinoonni fulo xeinsihu gedensaanni afi’nanni eo bikkaati.

2/ Konni Lallawi xintinni Gashshootu Amaale Mini fushshanno Wodhonna Biiro

ገቢ ላይ ተፈፃሚ እንዲሆኑ በማድረግ ነው፡፡

19. <u>በንግድ ሥራ ገቢ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ መጣኔዎች</u>

1/ በድርጅት ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው የንግድ ሥራ ገቢ የግብር መጣኔ ሰላሳ በመቶ (30%) ነው፡፡

2/ በግለሰብ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑት የንግድ ሥራ ገቢ ግብር መጣኔዎች የሚከተሉት ናቸው፡-

ከንግድ ሥራ የሚገኝ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በዓመት	የንግድ ሥራ ገቢ የግብር መጣኔ
0-7,200	0%
7,201-19,800	10%
19,801-38,400	15%
38,401-63,000	20%
63,001-93,600	□5%
93,601-130,800	30%
ከ130,800 በላይ	35%

3/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ ቢኖርም ጥቃቅን ኢንተርፕራይዞች ግብር የሚከፍሉት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ሥር በተመለከቱት መጣኔዎች መሠረት ሆኖ የጥቃቅንና አነስተኛ ኢንተርፕራይዞች ዝርዝሩ በደንብ የሚገለጽ ይሆናል፡፡

20. <u>ግብር የሚከፈልበት የንግድ ሥራ ገቢ</u>

1/ የአንድ ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ዓመታዊ የንግድ ሥራ ገቢ ነው የሚባለው ከንግድ ሥራ ከተገኘ ጠቅላላ ዓመታዊ ገቢ ላይ ለግብር ከፋዩ የተፈቀዱት ወጪዎች ተቀናሽ ከተደረጉ በኋላ የሚገኘው የገቢ መጠን ነው፡፡

2/ በዚህ አዋጅ መሰረት የመስተዳደር ምክር

fushshitanno Biddissuwanni assinanni woyyeessishshuwa noo gedeenni heedheenna mittu giwiru baataanchiti giwire baantanni diru eo murrannihu giwiru baataanchi faynaansete rippoorte shiqisho deerruwa xintinni qixxeessanno tirfetenna kisaaru woy eote xawishsha kaima assatenni ikkanno.

21. Daddalu Loosi Eo

1/ Konni Lallawira qoromboonnihu noo gedeenni hee'reennanni mittu giwiru dirinni mitte daddalu loosi eo aane noore kamaltanno:

a) qaxaramatenni afi'nanni eo lendikkinni giwiru baataanchi udiinne hiratenna soorratenni hattono owaantuwa aatenni afi'ranno woxi bikka lendeenna giwiru dirinni daddalu loosinni afi'rino xaphooma woxu bikka;

b) daddaloho hosanno udiinne lendikkinni giwiru dirinni daddalu loosi jiro woleho saysatenni afi'nanni woxi bikka.

2/ Daddalu loosinni afi'nanni eonni eote giwire keeraancho assinoonni eo dihanqaffanno.

3/ Konni Quwi Cinaanchu Quwa (4) qoromboonnihu noo gedeenni hee'reennanni konni Quwi Cinaanchu Quwi 1(b) garinni daddalu looosi eo giddo hanqafantanno daddalu loosi jiro woleho saysatenni afi'nanni eo daddalu loosi jirohu mazgawu waagi aleenni ikkinohu daddalu loosi jiro woleho sayinsanni yannara sayinsoonni jironni afi'noonni eooti.

4/ Mitte daddalu loosi jiro konni Lallawi Quwa 57 xintinni giwire baantanniha ikkiro፡

ቤት በሚያወጣቸው ደንቦች እና ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ የሚደረጉ ማሻሻያዎች እንደተጠበቁ ሆነው፣ የአንድ ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ዓመታዊ ገቢ የሚወሰነው ግብር ከፋዩ በፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች መሠረት በሚያዘጋጀው የትርፍና ኪሳራ ወይም ገቢ መግለጫ ላይ በመመስረት ይሆናል፡፡

21. የንግድ ሥራ ገቢ

1/ በዚህ አዋጅ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፤ በአንድ የግብር ዓመት የአንድ የንግድ ሥራ ገቢ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) ከመቀጠር የሚገኝ ገቢን ሳይጨምር ግብር ከፋዩ ዕቃዎችን በመሸጥና በመለወጥ እንዲሁም አገልግሎቶችን በመስጠት የሚያገኘውን የገንዘብ መጠን ጨምሮ በግብር ዓመቱ ከንግድ ሥራ ያገኘው ጠቅላላ ገንዘብ መጠን፤

ለ) ለንግድ የሚውል ዕቃን ሳይጨምር በግብር ዓመቱ የንግድ ሥራ ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ የገንዘብ መጠን፡፡

2/ ከንግድ ሥራ የሚገኝ ገቢ ከገቢ ግብር ነፃ የተደረገን ገቢ አይጨምርም፡፡

3/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ለ) መሠረት በንግድ ሥራ ገቢ ውስጥ የሚካተተው የንግድ ሥራ ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ ከንግድ ሥራ ሀብቱ የመዝገብ ዋጋ በላይ የሆነው የንግድ ሥራ ሀብቱ በሚተላለፍበት ጊዜ ከተላለፈው ሀብት የተገኘው ገቢ ነው፡፡

4/ አንድ የንግድ ሥራ ሀብት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 57 መሠረት ግብር

a) konni Quwi Cinaacho Quwa 1(b) xintinni daddalu loosi eo giddo hanqafantanno daddalu loosi jiro saysatenni afi’nanni eo daddalu loosi jirora assinoonni fulo daddalu loosi jironni buuxamino mazgawu waaga rooranno woxu bikkinni ikkiro,

b) fulote aleenni afi’anni horo aana Quwa 57 xintinni giwire baantanni.

22. Xeishsha Assinanni Fulo

1/ Konni Lallawi qorowubba noo gedeenni heedheennanni giwiru dirinni giwiru baataanchi giwire baantanni eo gumulate xeisa dandiinanni fulo aatne noore ledanno:

a) daddalu eo giddo hanqafantino eo afi’rate, daddaloho woowe aatenna daddalu looso sufisiisate giwiru baataanchi giwiru diri giddo fushshino hasiissano fulo;

b) fayinaansete rippoorte shiqisho deerra worroonni garinni shallangoonni giwiru dirinni giwiru baataanchinni hiramino daddalu udiinnira fultino fulo;

c) konni Lallawi Quwa 25 gumullanni garinni daddalu eo afi’rate loosu aana hosino waaginsa ajanni ha’ranno jajjuwanna angate amandannikki daddalu jirora giwiru dirinni hendannihu xaphooma akkallete xeishsha;

d) giwiru baataanchi daddalu udiinne lendikkinni giwiru dirinni daddalu loosi jiro woleho saysanno woyte xaadanosi kisaara;

e) giwiru dirinni konni Lallawi garinni giwiru baataanchira xeisanno gede

የሚከፈልበት ከሆነ፡-

ሀ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ለ) መሠረት በንግድ ሥራ ገቢ ውስጥ የሚካተተውን የንግድ ሥራ ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኘውን ገቢ ለንግድ ሥራው ሀብት የተደረገው ወጪ ከንግድ ሥራው ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ በሚበልጠው የገንዘብ መጠን ሲሆን፤

ለ) ከወጪው በላይ በሚገኘው ጥቅም ላይ በአንቀጽ 57 መሠረት ግብር ይከፈልበታል፡፡

22. ተቀናሽ የሚደረጉ ወጪዎች

1/ የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው በግብር ዓመቱ የግብር ከፋዩን ግብር የሚከፈልበት ገቢ ለመወሰን በተቀናሽ የሚያዙት ወጪዎች የሚከተሉትን ይጨምራሉ፡-

ሀ) በንግድ ገቢው ውስጥ የተካተቱትን ገቢዎች ለማግኘት፣ ለንግዱ ዋስትና ለመስጠትና የንግድ ሥራውን ለማስቀጠል በግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ ውስጥ የተደረጉ አስፈላጊ የሆኑ ወጪዎች፤

ለ) በፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች በተመለከተው መሠረት የተሠላ በግብር ዓመቱ በግብር ከፋዩ ለተሸጠ የንግድ ዕቃ የወጣ ወጪ፤

ሐ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 በሚወሰነው መሠረት የንግድ ገቢን ለማግኘት ሥራ ላይ የዋሉ ዋጋቸው የሚቀንስ ንብረቶች እና ግዙፋዊ ህልዎት ለሌላቸው የንግድ ሀብቶች በግብር ዓመቱ የሚታሰበው ጠቅላላ የእርጅና ቅናሽ፤

መ) ግብር ከፋዩ የንግድ ዕቃን ሳይጨምር በግብር ዘመኑ የንግድ ሥራ ሀብትን ሲያስተላልፍ የሚገጥመው ኪሳራ፤

ሠ) ለግብር ዘመኑ በዚህ አዋጅ መሠረት ለግብር ከፋዩ በተቀናሽነት የሚፈቀድ ሌላ ማናቸውም ወጪ::

fajjinannisi wolootta aye fulono.

2/ Giwire baantanni jiro waagise ajanni ha'ranno jiro ikka hoogguro, giwire baantanni jiro woleho sayinsanni yannara iillanno kisaara konni lallawi quwi 57 garinni gumulamannoha ikkanna konni Quwi Cinanchu Quwi (1) (d) worroonnihu kayinni gumulamme diafi'ranno.

3/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) (d) gumulshira, daddalu jiro woleho saysateni iillanno kisaara yinannihu, jiro hirantu yannara jirote buuxamino mazgawu waagi jiro sa''ano waaginni roorannohu woxu bikkaati.

23. <u>Qallote Fulo</u>

1/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (2) nna konni Lallawi Quwa 47 aana worroonnihu noo gedeenni hee'reenna giwiru baataanchi adhino liqoo woy wole asale woy asssino sumiimme daddalu loosi eosi afi'rate assootira hosiisinnoha ikkiro konni ledo amadaminohunni baantoonni qallo giwiru baataanchi dirunniha giwire baantanni eo gumullanni yannara fulote gede assine amandannisi.

2/ Aantete no fulora xeishsha difajjinanni:

a) qallo biheraawe baankenna daddalu baankuwa mereero assinoonni liqoora hendanni woy tunganni qallo jilbini 2% roorannoha ikkiro xeishunni diamandanni; kayinnilla qallo;

b) Itiyophiyu beeraawe baanke afansha uytino faynaansete uurrinshara baataminoha; woy

2/ ግብር የሚከፈልበት ሃብት ዋጋው የሚቀንስ ሀብት ካልሆነ በስተቀር፣ ግብር የሚከፈልበት ሃብት በሚተላለፍበት ጊዜ ለሚደርስ ኪሳራ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 57 ተፈጻሚ የሚሆን ሲሆን፣ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (መ) ግን ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

3/ ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 (መ) አፈጻፀም፤ የንግድ ሀብትን በማስተላለፍ የሚደርስ ኪሳራ የሚባለው ሀብቱ በተሸጠበት ጊዜ የሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ሀብቱ ከተላለፈበት ዋጋ በሚበልጠው የገንዘብ ልክ ነው፡፡

23. <u>የወለድ ወጪ</u>

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እና የዚህ አዋጅ አንቀጽ 47 እንደተጠበቁ ሆነው ግብር ከፋዩ የወሰደውን ብድር ወይም ሌላ ዕዳ ወይም ያደረገውን ስምምነት የንግድ ሥራ ገቢውን ለማግኘት ተግባር ያዋለው እንደሆነ ከዚህ ጋር በተያያዘ የተከፈለው ወለድ የግብር ከፋዩ ዓመታዊ ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚወሰንበት ጊዜ እንደወጪ ይያዝለታል፡፡

2/ ለሚከተሉት ወጪዎች ተቀናሽ አይፈቀድም፡-

ሀ) ወለዱ በብሔራዊ ባንክ እና በንግድ ባንኮች መካከል በተደረገ ብድር ከሚታሰብ የወለድ መጣኔ 2% የሚበልጥ ከሆነ በተቀናሽ አይያዝም፤ ነገር ግን ወለዱ፤

ለ) በኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ዕውቅና ለተሰጠው የፋይናንስ ተቋም

c) Itophiyaho afantanno mannira liqoo uytara fajjinoonni baara widi baankera; baantoonni woy baantanniha ikkiro xeinsanni bikka xeinse amandanni.

d) Qallote eo xadooshshu noo manchi daddalu loosi eo giddo hanqafama hoogiro, mittu giwiru baataanchi teessaancho ikkinohu ledo namoomme noo manchira baatino woy baatanno qallo.

24. <u>Danchu Assooti Hexxora Assinanni Aamanshuwa</u>

1/ Giwiru baataanchi giwire baantanni diru eo gumullanni yannara giwiru baataanchi assino aamansha xeishsha assinannihu aamanshu aane noorira assinoonniha ikkirooti:

a) konni Quwi Cinaancho Quwa (3) xawinsoonni danchu assooti uurrinshara woy maammarira; woy

b) mootimma assitino woshshatto garinni gobbate utuwimmanna gashshootu mittimma ayirrisiisate, mannu loosino woy kalaqamu gawajjuwa woy taraawanno dhibba gargarate woy labbanno woshshattuwara tumo aate assinoonniha ikkirooti.

2/ Konni Quwi Cinaanchu Quwa (1) garinni giwiru baataanora fajjinoonnihunni xaphoomunni xeinsanni xeishshi giwiru baataanchi giwire baantannohunni diru eonni 10% (tonne anga) roora dinosi.

3/ Konni Quwi gumulshira ‘‘danchu assooti uurrinsha’’ woy ‘’Itophiyu maamari’’ Sivilete Dagoomi Uurrinshubba Lallawu Kiiro

የተከፈለ፤ ወይም

ሐ) በኢትዮጵያ ለሚገኙ ሰዎች ብድር እንዲሰጥ ለተፈቀደለት የውጭ ሀገር ባንክ፤የተከፈለ ወይም የሚከፈል ከሆነ በተቀናሽ ይያዛል፡፡

መ) የወለዱ ገቢ ግንኙነት ባለው ሰው የንግድ ሥራ ገቢ ውስጥ ካልተካተተ በስተቀር፣ አንድ ግብር ከፋይ በኢትዮጵያ ነዋሪ ለሆነ ግንኙነት ላለው ሰው የከፈለው ወይም የሚከፍለው ወለድ፡፡

24. <u>ለበጎ አድራጎት ዓላማ የሚደረጉ ስጦታዎች</u>

1/ የግብር ከፋዩ ግብር የሚከፈልበት ዓመታዊ ገቢ በሚወሰንበት ጊዜ ግብር ከፋዩ ያደረገው ስጦታ ተቀናሽ የሚደረገው ስጦታው ለሚከተሉት የተደረገ ሲሆን ነው፡-

ሀ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) ለተመለከቱት የበጎ አድራጎት ድርጅት ወይም የኢትዮጵያ ማህበር፤ ወይም

ለ) መንግሥት ባደረገው ጥሪ መሠረት የሀገሪቱን ሉዓላዊነትና የግዛት አንድነት ለማስከበር፣ ሰው ሰራሽ ወይም የተፈጥሮ አደጋ ወይም ወረርሽኝ ለመከላከል ወይም ለተመሳሳይ ጥሪዎች ምላሽ ለመስጠት የተደረገ ከሆነ ነው፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ለግብር ከፋዩ የሚፈቀደው ጠቅላላ ተቀናሽ ከግብር ከፋዩ ግብር የሚከፈልበት ዓመታዊ ገቢ 10% (አሥር በመቶ) መብለጥ የለበትም፡፡

3/ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም" የበጎ አድራጎት ድርጅት" ወይም "የኢትዮጵያ ማህበር" የሲቪል ማኅበረሰብ ድርጅቶች አዋጅ

113/2011 uynoonni tiro heedhannosi.

25. <u>Akkallete Xeishsha</u>

1/ Giwiru baataanchita diru giwire baantanni eo murate giwiru baataanchi eo afi’rate giwiru dirinni horote aana hosiisinonna waaginsa xe’anno jironna angate amadanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro woy business intangibles, waaginsa xeino woxi bikkinni akkallete xeishsha assa fajjinannisi.

2/ Konni lallawi woro agarantino gedeenni heedheenna, waagansa xeanni woy ajanni ha’ranno jironna angate amada dandiinannikki daddalu loosi jiro diru dirunni assinanni akkallete xeishsha lainohunni tittirsha Wodhotenni gumulanni.

3/ Mittu giwiru baataanchi wo’mu giwiru diri giddo daddalu eo afi’rate waagansa xeanni hadhanno jiro woy angate amadanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro horoonsi’rinokkiha ikkiro, konni quwi garinni assinanni akkallete xeishsha shallangannihu konni Quwi Cinaanchu Quwa (2) garinni ikkanna, daddalu jiro horote aana hossinokki diri shallago taalcho ikkino garinni xeinsihu gedensaanniiti.

4/ Mittu giwiru baataanchi mittu giwiru diri giddo waaga xeanni hadhanno jironna angate amada dandiinannikki daddalu loosi jiro gama eote giwire baantanni eo afi’rate gamatennino qole wole owaantera horoonsi’rinoha ikkiro, konni quwi garinni assinanni akkallete xeishshi konni Quwi Cinanaanchu Quwa (3) garinni assinanni taashshate looso hedote giddora eessatenni Cinaanchu Quwa (2)

ቁጥር 113/2011 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፡፡

25.<u>የእርጅና ቅናሽ</u>

1/ የግብር ከፋዩን ዓመታዊ ግብር የሚከፍልበትን ገቢ ለመወሰን ግብር ከፋዩ ገቢውን ለማስገኘት በግብር ዓመቱ ጥቅም ላይ ላዋላቸው እና ዋጋቸው ለሚቀንስ ሀብቶች እና ግዙፋዊ ህልዎት ለሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች ዋጋቸው በቀነሰው የገንዘብ መጠን ልክ የእርጅና ቅናሽ ለማድረግ ይፈቀድለታል፡፡

2/ የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆኖ፣ ዋጋቸው ለሚቀንስ ሀብቶች እና ግዙፋዊ ህልዎት ለሌላቸው የንግድ ሀብቶች በየዓመቱ የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ በተመለከተ ዝርዝሩ በደንብ ይወሰናል፡፡

3/ አንድ ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ በሙሉ የንግድ ገቢውን ለማግኘት ዋጋቸው የሚቀንስ ሀብቶችን ወይም ግዙፋዊ ህልዎት የሌላቸውን ሀብቶች ያልተጠቀመ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ የሚሰላው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሆኖ፣ የንግድ ሀብቱ ጥቅም ላይ ያልዋለበት ዓመት ሂሣብ ተመጣጣኝ በሆነ መልኩ ከተቀነሰ በኋላ ነው፡፡

4/ አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመትውስጥ ዋጋው የሚቀንስ ሀብት እና ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው ሀብት በከፊል የገቢ ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለማግኘት በከፊል ደግሞ ለሌላ አገልግሎት የተጠቀመበት እንደሆነ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት የሚደረገው ማስተካከያ ከግምት ውስጥ

garinni daddalisi eo afi’rate hosiinsoonni bikkinni shallanganniha ikkanno.

5/ Mittu giwiru baataanchi mittu giwiru diri giddo waaga xeanni hadhanno jironna angate amada dandiinanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro/business intangibles/ gamunni eote giwire baantanni eo afi’rate gama qole wole owaante horoonsi’rihu gedensaanni tenne jiro hakkuyi giwiru diri giddo hirannoha woy soorrannoha ikkiro konni Lallawi Quwa 22 (1) (c) woy 22 (1) (d) qoromboonnihu tirfete woy kisaaru bikkinni daddalu loosi eora noosi kaa’lo woy beeqqo bikkinni taalcho ikkitino doogonni beenkanna ikkano.

6/ Waaginsa xeanni ha’ranno jiro woy angate amada dandiinanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro akkalle xeishsha heda hananfannihu jiro daddalu loosira eo afisiisate owaantete qixaabbinota ikkituronna owaante aa hanaffu barrinni hanafe ikkanna, giwiru baataanchinni ijaarsinoonni ijaarsha ikkanno yannara murrisaanchu biilto giwiru baataanchira ijaarshu loosi jeefaasi buuxisiisanno tajete woraqata uynisi barrira albaanni ikkara didandaanno.

7/ Konni Quwi giddo “amada dandiinanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro” yaa wo’munni wo’ma woy gama woy gama daddalu eo afisiisate hossannoti konni woroonni noo jirooti:

a) koppete qoosso, paatente, diizayne woy modele, pilaane, foju shallago woy loosu ha’rinsho, daddalu malaati, woy bikkantino dirrara calla owaante aanno

ገብቶ በንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የንግድ ገቢውን ለማግኘት በዋለው መጠን የሚሰላ ይሆናል፡፡

5/ አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት ውስጥ ዋጋው የሚቀንስን ሀብት እና ግዙፋዊ ሀልዎት የሌለው የንግድ ሀብት በከፊል የገቢ ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለማስገኘት በከፊል ደግሞ ለሌላ አገልግሎት ከተጠቀመበት በኋላ ይህንን ሀብት በዚያው የግብር ዓመት ውስጥ የሸጠው ወይም የለወጠው እንደሆነ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 22 (1) (ሐ) ወይም 22 (1) (መ) የተደነገገው የትርፍ ወይም የኪሳራ መጠንየሚሠላው የንግድ ሥራው ያጋጠመው የትርፍ ወይም የኪሳራ መጠን ለንግድ ሥራው ገቢ በነበረው አስተዋጽኦ መጠን ሚዛናዊ በሆነ መንገድ እየተከፋፈለ ይሆናል፡፡

6/ ዋጋቸው የሚቀንስ ሀብቶች ወይም ግዙፋዊ ሀልዎት የሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች የእርጅና ቅናሽ መታሰብ የሚጀምረው ሀብቱ የንግድ ሥራ ገቢውን ለማስገኘት ለአገልግሎት ዝግጁ ከሆነበትና አገልግሎት መስጠት ከጀመረበት ቀን አንስቶ ሲሆን፣ በግብር ከፋዩ የተገነባ ህንፃ በሚሆንበት ጊዜ ተቆጣጣሪው ባለስልጣን ለግብር ከፋዩ የህንፃው ግንባታ መጠናቀቁን የሚያረጋግጥ የምስክር ወረቀት ከሰጠበት ቀን በፊት ሊሆን አይችልም፡፡

7/ በዚህ አንቀጽ ውስጥ “ግዙፋዊ ሀልዎት የሌላቸው የንግድ ሃብቶች” ማለት በሙሉ ወይም በከፊል የንግድ ገቢን ለማስገኘት የሚውሉ የሚከተሉት ሀብቶች ናቸው፡-

ሀ) የቅጅ መብት፣ ፓተንት፣ ዲዛይን ወይም ሞዴል፣ ፕላን፣ ምስጢራዊ ቀመር ወይም የአሠራር ሂደት፣ የንግድ ምልክት፣ ወይም ለተወሰነ

wolu lawanno jajji;

b) owaatamaanote tittirshi, fiincote xuruuri woy baxxino su’mi, malaati, woy misile woy bikkantino dirrara calla owaante uytanno woloota wolqisu waati noonsakki daddalu hayyo;

c) Mittu diri ale ikkite boode yanna horo uyitanno sheemaatunni burqitino qoosso; fulo balanxe baantoonnire lendeenna;

d) Ayetino wolqisu waati noonsari heedheenna millissannota ikkito millissannokki jajjuwa afi’rate fushshinoonni fulo lendikkinni, mittu diri ali horo uytanno fulo.

8/ “Waagise xeanni ha’ranno jiro” yaa woroonni noore wonshitannota wolqisu waati noonsari millissano jajjuwa ikkitanna, millissannokkita ikkitino jajjuwa aana assinanni woyyeessano konni biso ikkitanno:

a) Mittu diri aliidi owaantete diri noohu;

b) Akkallete woy yanna sa’’ate korkaatinni waagise xea dandaannohu;

c) Gama woy wo’munni wo’ma daddalu loosi eo afi’rate horote aana hosinoha.

9/ "Millissannokki jajjuwa aana assinanni woyyeessa” yaa mine woy wolootta minu biso ikkanno woy minu ledo gofimarchu geeshsha amadamino minu aana assinanni aye lexxo woy soorro ikkitanno doogo, timaancho doogo, kaameela, uurrinshu huxxa woy ijaara hanqafanno.

26. <u>Kisaara Tareessannire</u>

1/ Konni Quwi garinni fajjinanni xeishsha

ዘመን ብቻ የሚያገለግል ሌላ ተመሳሳይ ንብረት፤

ለ) የደንበኞች ዝርዝር፣ የሥርጭት መስመር ወይም የተለየ ስም፣ ምልክት ወይም ስዕል ወይም ለተወሰነ ዘመን ብቻ የሚያገለግል ሌላ ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ዘይቤ፤

ሐ) ከአንድ ዓመት በላይ ሆኖ ለተወሰነ ጊዜ የሚያገለግል ከውል የሚመነጭ መብት (ወጪው አስቀድሞ የተከፈለንም ጨምሮ)፤

መ) ማንኛውንም ግዙፋዊ ህልዎት ያለውን የሚንቀሳቀስም ሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት ለማግኘት የወጣን ወጪ ሳይጨምር፣ ከአንድ ዓመት በላይ ጥቅም የሚሰጥ ወጪ፡፡

8/ “ዋጋው የሚቀንስ ሀብት” ማለት የሚከተሉትን ሁኔታዎች የሚያሟላ ግዙፋዊ ህልዎት ያለው የሚንቀሳቀስ ንብረት ሲሆን፣ በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የሚደረግ ማሻሻያንም ይጨምራል፡-

ሀ) ከአንድ ዓመት የሚበልጥ የአገልግሎት ዘመን ያለው፤

ለ) በእርጅና ወይም ጊዜው በማለፉ ምክንያት ዋጋው ሊቀንስ የሚችል፤

ሐ) በከፊል ወይም በሙሉ የንግድ ሥራ ገቢ ለማግኘት ጥቅም ላይ የዋለ፡፡

9/ "በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የሚደረግ ማሻሻያ” ማለት ቤት ወይም ሌላ የቤቱ አካል የሚሆን ወይም ከቤቱ ጋር ለዘለቄታው የተያያዘ በቤቱ ላይ የሚደረግ ማንኛውም ጭማሪ ወይም ለውጥ ሲሆን መንገድን፣ መጋቢ መንገድ፣ የመኪና ማቆሚያ አጥር ወይም ግንብን ይጨምራል፡፡

26. <u>ኪሳራን ስለማሸጋገር</u>

1/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚፈቀደውን

lendikkinni, giwiru dirira xeishsha assinanni fulo giwiru baataanchi giwiru dirinni afi’rino xaphoomu eonni rooriro, roore leellino woxu bikki giwiru baataanchi xaadinosi kisaara ikkanno.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (4) aana worroonnihu noo gedeenni hee’reennanni, giwiru baataanchi giwiru dirinni kisaaru xaadinosiha ikkiro, giwiru dirira xaadinosi kisaara aananno giwiru dirira saysa dandaanno; ikkinohurano giwiru baataanchi aananno diri giwire baantanni eo shallanganni yannara sayinsoonni kisaara xeinse amandanni.

3/ Giwiru baataanchi kisaarasi konni Quwi Cinaancho Quwa (2) garinni wo’munni wo’ma xeisa dandaa hooggannoha ikkiro xeinseenna gatino kisaara aananno giwiru dirira saysenna kiinsoonni bikka konni quwi ciaancho quwa (2) xawinsoonni garinni hakkuy giwiru dirinni afi’rino xaphooma eo aaninni xeisatenni kisaara wo’munni wo’ma xeo assineenna goofa geeshsha sa’’a dandaannoha ikkanna, kayinnilla giwiru baataanchi iillinosi kisaara kisaaru xaadisi diri goofimarchinni hanafe kiirranniha onte giwiru diri ale tareessa didandaanno.

4/ Giwiru baataanchi konni Quwi Cinaachu Quwi (2) garinni kisaaraho uwino lame dirra noohanna mittu mittunku kisaari konni Quwi Cinaanchu Quwi (2) garinni sayinsoonniha ikkiro, giwiru baataanchi Cinaanchi Quwa (2) garinni wole ay lexxote kisaara tareessate fajjinasira didandiinanni.

ተቀናሽ ሳይጨምር፣ ለግብር ዓመቱ ተቀናሽ የሚደረገው ወጪ ግብር ከፋዩ በግብር ዘመኑ ካገኘው ጠቅላላ ገቢ ከበለጠ በብልጫ የታየው የገንዘብ መጠን ግብር ከፋዩ የደረሰበት ኪሳራ ይሆናል፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ ኪሳራ ካጋጠመው፣ በግብር ዓመቱ የደረሰውን ኪሳራ ለሚቀጥለው የግብር ዓመት ለማሸጋገር ይችላል፤ ስለሆነም የግብር ከፋዩ የሚቀጥለው ዓመት ግብር የሚከፈልበት ገቢ በሚሰላበት ጊዜ የተሸጋገረው ኪሳራ በተቀናሽነት ይያዛል፡፡

3/ ግብር ከፋዩ ኪሳራውን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሙሉ በሙሉመቀነስ ያልቻለ እንደሆነ ያልተቀነሰውን ኪሳራ ለሚቀጥለው የግብር ዓመትማሸጋገር እናየተካካሰውን መጠን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተገለጸው መሠረት በዚያው የግብር ዓመት ከተገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ በመቀነስ ኪሣራው ሙሉ በሙሉ ተቀናሽ ተደርጐ እስከሚያልቅ ድረስ ማሸጋገር የሚችል ሲሆን፣ ነገር ግን ግብር ከፋዩ የደረሰበትን ኪሣራ ኪሣራው ከተከሰተበት ዓመት መጨረሻ ጀምሮ ከሚቆጠሩ አምስት የግብር ዓመታት በላይ ማሸጋገር አይችልም፡፡

4/ ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ለኪሳራ የተዳረገባቸው ሁለት ዓመታት ያሉእና እያንዳንዱ ኪሳራ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የተሸጋገረ እንደሆነ ግብር ከፋዩ በንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሌላ ማንኛውንም

5/ Giwiru baataanchi konni quwi garinni kisaara saysate dandannohu eote giwiri wodhora worroonni garinni ikkanno.

27. Xeinsannikki Fulonna Kisaaruwa

1/ Konni lallawira worroonnihu gobbaanni aante noo fulo xeinse diamandanni:

a) Konni Lallawi Quwa 22 (1) (c) worroonnihu gobbaanni kappitaalete akati noonsa fulo,

b) Kubbaaniyyu akisoone woy shirkete maammari qara ikkitino kappitaale lossaate fultanno fulo,

c) Qaxaramaanchu aganu damoozi 15% (tonaa onte anga xibbunni) aleenni fushshinanni wommete woy xuratu woy pirovideente fende fushsho,

d) Akissonete qoodanna tirfete qoodi beehache,

e) Meediinete, kiisote baatooshshe woy woowishshu sheemaati garinni higinoha woy higgara dandiitanno fulo woy kisaara,

f) Aye seeri woy sheemaate sa’’atenni tunganni qorichi woxi woy baantanni kiiso,

g) Giwiru baataanchi shallagote mareekkosira amadanno yannara yannate fulo assinoonnikkiti, kayinni albillitte xaaddanno fulo woy kisaaru dona agarooshshu woxe ikkate amandanni woxi woy donu shallago,

h) Konni Lallawi woy baara widi takisete seeri garinni baantoonni woy wirro qolloonni hornyu lexxo takse,

ተጨማሪ ኪሳራ እንዲያሸጋግር ሊፈቀድለት አይችልም፡፡

5/ ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ መሠረትኪሳራ ሊያሸጋግር የሚችለው በገቢ ግብር ደንቡ በተመለከተው መሠረት ይሆናል፡፡

27. ተቀናሽ የማይደረጉ ወጪዎች እና ኪሳራዎች

1/ በዚህ አዋጅ ከተደነገገው በስተቀር የሚከተሉት ወጪዎች በተቀናሽ አይያዙም፡-

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 22(1) (ሐ) ከተደነገገው በስተቀር የካፒታልነት ባህርይ ያላቸው ወጪዎች፣

ለ) የኩባንያ አክሲዮን ወይም የሽርክና ማህበር መሠረት የሆነውን ካፒታል ለማሳደግ የሚወጣ ወጪ፣

ሐ) ከተቀጣሪው የወር ደመወዝ ከ15% (አሥራ አምስት በመቶ) በላይ የሚደረግ የጡረታ ወይም የፕሮቪደንት ፈንድ መዋጮ፣

መ) የአክሲዮን ድርሻ እና የትርፍ ድርሻ ክፍፍል፣

ሠ) በመድን፣ በካሳ ወይም በዋስትና ውል መሠረት የተመለሰ ወይም ሊመለስ የሚችል ወጪ ወይም ኪሳራ፣

ረ) ማንኛውንም ሕግ ወይም ውል በመጣስ የሚጣል የገንዘብ ቅጣት ወይም የሚከፈል ካሳ፣

ሰ) ግብር ከፋዩ በሂሳብ መዝገቡ የሚይዘው በወቅቱ ወጪ ያልተደረገ ነገር ግን ወደፊት ለሚከሰቱ ወጪዎች ወይም ኪሳራዎች መጠባበቂያ ይሆን ዘንድ የሚያዝ ገንዘብ ወይም የመጠባበቂያ ሂሣብ፣

ሸ) በዚህ አዋጅ ወይም በውጭ ሀገር የታክስ ሕግ መሠረት የተከፈለ የገቢ ግብር ወይም ተመላሽ የሚደረግ

i) Loosu mine riqiwe babbaxxino darga afamanno loosaasinchi gaamamasinni afi'ranno eo 10% (xibbunni tonne anga) aleenni baantanni sooreessimmate barru hoshsho

j) Aane noori gobaanni gangalataho fultanno fulo,giwiru baataanchi daddalu loosisi gangalatu owaante aa ikkanno woyte woy, biilto biddissunni xeissanno gede fajjitanno bikkinni shiilla fushshate, manufakicheringe woy giwirinnu loosira bobbakkino loosaasinensara loosiisannori woy qaxarano gangalatu owaantera fushshitanno fulo,

k) Quwa 24 worroonnihu gobaanni assinanni aamansha woy kaa'looshshe, giwiru baataanchi mitte daddalu jiro xadooshu noo manchira hiriro woy soorriro xaadanno kisaarira,

l) Giwiru baatanchi umisira fushshanno fulo,

m) Konni lallawi garinni gashshootu amaale mini fushshanno wodhonni xeinsannikki gede yinoonni fulooti.

Cinaancho Gafa Lame

Taaksete Shallago Amado

28. Shallagote Diro

1/ Kuni Quwi aane noo giwiru baaataano aana gumulaminoha ikkanno:

a) Konni Lallawi Quwi 2 (22) (a) giwiru dirira uynoonni tiro garinni umisi shallagote diro giwiru diro asse

የተጨማሪ እሴት ታክስ፣

ቀ) መሥሪያ ቤቱን ወክሎ በተለያዩ ቦታዎች ለሚገኝ ተቀጣሪ ከተቀጣሪው ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ 10% (አሥር በመቶ) በላይ የሚከፈል የኃላፊነት አበል፣

በ) ከሚከተሉት በስተቀር ለመዝናኛ የሚወጣ ወጪ፣ የግብር ከፋዩ የንግድ ሥራ የመዝናኛ አገልግሎት መስጠት ሲሆን፤ ወይም ባለሥልጣኑ በመመሪያ ተቀናሽ እንዲደረግ በሚፈቅደው ልክ በማዕድን ማውጣት፣ በማኑፋክቸሪንግ ወይም በግብርና ሥራ የተሠማራ ቀጣሪ ሠራተኞቹን ለማዝናናት የሚያወጣው ወጪ፤

ሸ/ በአንቀጽ 24 ከተመለከተው ውጪ የሚደረግ ስጦታ ወይም እርዳታ፤ ብር ከፋዩ አንድን የንግድ ሃብት ግንኙነት ላለው ሰው ሲሸጥ ወይም ለውጥ የሚደርስ ኪሳራ፤

ቸ) ግብር ከፋዩ ለራሱ የሚያወጣው ወጪ፤

ኀ) በዚህ አዋጅ መሰረት መስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ተቀናሽ የማይደረጉ ናቸው የተባሉ ወጪዎች ነው፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

የታክስ ሂሳብ አያያዝ

28. የሂሳብ ዓመት

1/ ይህ አንቀጽ በሚከተሉት ግብር ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡-

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 2 (22) (ሀ) ለግብር ዓመት በተሰጠው ትርጉም መሠረት የራሱን የሂሳብ ዓመት እንደ ግብር ዓመት አድርጎ እንዲጠቀም

horoonsi'ranno gede fajjo uynoonni giwiru baataanchi,

b) Uurinshatenni.

2/ Kuni Quwi gumulamanno giwiru baataanchi shallagote dirosiiti yinannihu giwiru baataanchi dirunniti faynaansete shallago miizani cufamano yanna gooffannohu tonaa lamu agani yannanniiti.

3/ Aye giwiru baataanchi biilloonyunni balaxxe borrote fajjo afi'rikkinninna biilloonyu worino balaxote-ikkito wonshikkinni shallagote dirosi soorra didandaanno.

4/ Giwiru baataano konni Quwi Cinaanchu Quwa (3) xawinsoonni garinni uynooni fajjo ledo amadamino aye balaxote-ikkito wonshikkinni gatinoha ikkiro, biilloonyu borrote qoropho aatenni uytino fajjo rige huna dandiitanno.

5/ Giwiru baataanchi shallagote diri konni Quwi Cinaancho Quwa (3) woy (4) garinni soorraminoha ikkiro, soorro assate albaanni noo giwiru dirinninna haaru giwiru diri hanafanno barri mereero noo yanna ''reekkote diro' yaamantannotanna umosi dandiino giwiru diro assine adhinanni.

6/ Giwiru baataanchi shallagote diri baajeetete diri ledo xaadannokkiha ikkanno yannara shallagote dirira gumulamanno seeri shallagote diri giddo goofanno baajeetete dirira gumulamanno.

29. <u>Taakisete Shallago Amadate Hayyo Soorrannire</u>

1/ Giwiru baataachi shallagote amadate hayyo soorrate biilloonyeho borrote ku'laato shiqisha dandaanno; Biilloonyuno soorro giwiru baataanchi giwire baantanni eo

ፈቃድ ለተሰጠው ግለሰብ ግብር ከፋይ፣

ለ) በድርጅት፡፡

2/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ ለሚሆንበት ግብር ከፋይ የሂሳብ ዓመት ነው የሚባለው የግብር ከፋዩ ዓመታዊ የፋይናንስ ሂሳብ ሚዛን በሚዘጋበት ጊዜ የሚጠናቀቀው የአሥራ ሁለት ወራት ጊዜ ነው፡፡

3/ ማንኛውም ግብር ከፋይ ከባለሥልጣኑ አስቀድሞ በጽሁፍ ፈቃድ ሳያገኝና ባለሥልጣኑ የሚያስቀምጣቸውን ቅድመ-ሁኔታዎች ሳያሟላ የሂሳብ ዓመቱን ለመቀየር አይችልም፡፡

4/ ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) በተመለከተው መሠረት ከተሰጠው ፈቃድ ጋር የተያያዘውን ማንኛውንም ቅድመ-ሁኔታ ሳያሟላ የቀረ እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ የጽሁፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት የሰጠውን ፈቃድ ሊሰርዘው ይችላል፡፡

5/ የግብር ከፋዩ የሂሳብ ዓመት በንዑስ አንቀጽ (3) ወይም (4) መሠረት የተለወጠ እንደሆነ ለውጡ ከመደረጉ በፊት ባለው የግብር ዓመት እና አዲሱ የግብር ዓመት በሚጀምርበት ቀን መካከል ያለው ጊዜ "የመሸጋገሪያ ዓመት" በመባል የሚታወቅና ራሱን የቻለ የግብር ዓመት ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

6/ የግብር ከፋዩ የሂሳብ ዓመት ከበጀት ዓመቱ ጋር የማይገጥም በሚሆንበት ጊዜ ለሂሳብ ዓመቱ ተፈጻሚ የሚሆነው ሕግ በሂሳብ ዓመቱ ውስጥ በሚጠናቀቀው የበጀት ዓመት ተፈጻሚ የሚሆነው ሕግ ነው፡፡

29. <u>የታክስ ሂሳብ አያያዝ ዘዴን ስለመለወጥ</u>

1/ ግብር ከፋዩ የሂሳብ አያያዝ ዘዴውን ለመለወጥ ለባለሥልጣኑ የጽሁፍ ማመልከቻ ሊያቀርብ ይችላል፤ ባለሥልጣኑም ለውጡ የግብር ከፋዩን ግብር የሚከፈልበት ገቢ በትክክል ለማስላት የሚያስፈልግ መሆኑን

halaalaanchimmatenni shallaga hasiissannota ammaniro giwiru baataanchi shallagote hayyo soorro shiqishi’rino ku’laato haa’rasi borrotenni egensiisasira dandaanno.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (1) garinni giwiru baataanchi shallagote amadooshshi hayyo soorri’rannohu giwiru dirinni giwiru baataanchi deerri soorramannoha ikkiro, giwiru baataanchi eo borreessantukki gattannokki gede woy marro borreessamannokki gede assate; eote ummanni, xeinsanni fulo woy takisete kiiso shallago aana soorrote ledo amadaminohunni hasiissanno taashsho assa hasiissanno.

30. <u>Gamba Assinannikki Asalla</u>

1/ Mittu giwiru diri giddo giwiru baataanchi giwire baantanni eo gumulate konni woroonni noo ikkitubba wo’mite afanturo gamba assinannikki asali giwiru baataanchira xeishshunni amadamannosi:

a) Gamba assinannikki asali ledo taalo ikkitino shallago balaxxe giwiru baataanchi daddalu eo ikkite amadatinoha ikkiro,

b) Asalu woy asalu boodu bikkinni giwiru baataanchi shallagote mareekko aaninni riginde hunniro,

c) Asale qolsiisate seeru qaafo adhineenna asalu higikkinni gatiro.

2/ Giwiru baataanchira konni quwi garinni giwiru dirira fajjinanni xeisate shallago bikki giwiru baataanchi shallagote taje maareekkonni faanqe woy mazgawinni ringe hunnoonni asali bikkinni roora dinosi.

ሲያምንበት ግብር ከፋዩ የሂሳብ ዘዴውን ለመለወጥ ያቀረበውን ማመልከቻ መቀበሉን በጽሁፍ ሊያሳውቀው ይችላል፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የግብር ከፋዩ የሂሳብ አያያዝ ዘዴ በሚለወጥበት የግብር ዓመት የግብር ከፋዩ የግብር ከፋይ ደረጃም የሚለወጥ ከሆነ፣ የግብር ከፋዩ ገቢ ሳይመዘገብ እንዳይቀር ወይም በድጋሚ እንዳይመዘገብ ለማድረግ በገቢ ርዕሶች፣ በተቀናሽ ወጪዎች ወይም በታክስ ማካካሻ ሂሳቦች ላይ ከለውጡ ጋር በተያያዘ ተገቢውን ማስተካከያ ማድረግ አለበት፡፡

30. <u>የማይሰበሰቡ ዕዳዎች</u>

1/ በአንድ የግብር ዓመት ውስጥ የግብር ከፋዩን ግብር የሚከፈልበት ገቢ ለመወሰን የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ የማይሰበሰበው ዕዳ ለግብር ከፋዩ በተቀናሽነት ይያዝለታል፡-

ሀ) ከማይሰበሰው ዕዳ ጋር ተመጣጣኝ የሆነ ሂሳብ ቀደም ሲል የግብር ከፋዩ የንግድ ገቢ ሆኖ ተይዞ ከሆነ፤

ለ) ዕዳው ወይም የዕዳው የተወሰነ መጠን ከግብር ከፋዩ የሂሳብ መዝገብ ላይ ሲሰረዝ፣

ሐ) ዕዳውን ለማስመለስ የህግ እርምጃ ተወስዶ ዕዳው ሳይመለስ ሲቀር፡፡

2/ ለግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ መሠረት በግብር ዘመኑ የሚፈቀደው የተቀናሽ ሂሳብ መጠን በግብር ከፋዩ የሂሳብ መዝገብ ከተሰረዘው የዕዳ መጠን መብለጥ አይኖርበትም፡፡

3/ Kuni Quwi konni Lallawi Quwa 31 garinni faynaansete uurrinshubbara digumulamanno.

31. Faynaansete Uurrishuwanna Inshuuraansete Kubbaaniyyuwa

Gashshootu Amaale Mini fushshanno eote giwiri Wodho konni woroonni noo hajubba gumultanno qorowubba hanqaffara dandiitanno:

1/ Faynaansete uurrinshuwa amaddanno kisaaru doneesso shallago xeinsara assinanni gari,

2/ Heeshshote woowe inshuuraanse kubbaaniyyuwa lendikkinni, inshuuraansete kubbaaniyyuwa fushshitanno yannansa sa'ino inshuuraansete woowishshi ledo amadaminohunni amaddanno doneessote shallago xeinsanni assiannni gara,

3/ Heeshshote woowe kubbaaniyyuwa buuxantino eo shallanganni gara.

32. Seeda Yanna Keeshshitanno Sheemaatubba

1/ Daddalu loosi eo giwirira shallago albillite gamba assinoonninna albillite baantanni shallago hayyo amadanno giwiru baataancho eino seeda yanna sheemaati giddo giwiru dirira goofinoha xibbunni kaima assi'ratenni eosi daddalu loosi eosi giddo hanqafino fulono hatto xibbunni shallange xeinsannisi gede assinanni.

2/ Giwiru baataanchi seeda yannra eino sheemaati giddo giwiru dirira goofinoha xibbunni gumullannihu, giwiru baataanchi giwiru dirinni fushshino fulo xaphoomu sheemaatu fulo hedo ledo heewisisatenni ikkanno.

3/ Giwiru baataanchi seeda yannara assinoonni sheemaati ledo amadaminohunni sheemaatu goofimarchu dirira kisaaru iillinosihanna

3/ ይህ አንቀጽ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 31 ተፈጻሚ ለሚሆንባቸው የፋይናንስ ተቋማት ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

31. የፋይናንስ ተቋማት እና የኢንሹራንስ ኩባንያዎች

የመስተዳደር ምክር ቤት የሚያወጣው የገቢ ግብር ደንብ የሚከተሉትን ጉዳዮች የሚወስኑ ድንጋጌዎችን ሊይዝ ይችላል፡-

1/ የፋይናንስ ተቋማት የሚይዙት የኪሳራ መጠባበቂያ ሂሣብ ተቀናሽ የሚደረግበትን አኳኋን፣

2/ የሕይወት መድን ኢንሹራንስ ኩባንያዎችን ሳይጨምር፣ የኢንሹራንስ ኩባንያዎች ከሚያወጡዋቸው ጊዜያቸው ካላለፈባቸው የኢንሹራንስ ዋስትናዎች ጋር በተያያዘ የሚይዙት የመጠባበቂያ ሂሣብ ተቀናሽ ስለሚደረግበት ሁኔታ፣

3/ የሕይወት መድን ኩባንያዎች የተጣራ ገቢ የሚሠላበትን ሁኔታ::

32. ለረጅም ጊዜ የሚቆዩ ውሎች

1/ ለንግድ ሥራ ገቢ ግብር ሂሳቡን በተሰብሳቢና ተከፋይ ሂሳብ ዘዴ የሚይዝ ግብር ከፋይ ከተዋዋለው የረዥም ጊዜ ውል ውስጥ በግብር ዓመቱ የተጠናቀቀውን መቶኛ መሠረት በማድረግ ገቢውን በንግድ ሥራ ገቢው ውስጥ ሲያካትት ወጪውም በዚያው መቶኛ ልክ በተቀናሽነት እንዲያዝለት ይደረጋል፡፡

2/ በግብር ከፋዩ ለረጅም ጊዜ ከተደረገው ውል ውስጥ በግብር ዘመኑ የተጠናቀቀው በመቶኛ የሚወሰነው ግብር ከፋዩ በግብር ዘመኑ የወጣውን ወጪ ከአጠቃላይ የውሉ ወጪ ግምት ጋር በማነጻፀር ይሆናል፡፡

3/ ግብር ከፋዩ ለረጅም ጊዜ ከተደረገ ውል ጋር ተያይዞ በውሉ የመጨረሻ ዓመት ኪሳራ የደረሰበት እና በአንቀጽ 26 መሠረት ኪሳራውን እንዲያሸጋግር

konni lallawi quwa 26 garinni kisaarasi tareessate fajjinoonniha ikkirono, kisaara tareessa dandaannokkiha ikke sheemaatu diri goofimarchira giddo daddalu looso loosa uurrisannoha ikkinoha ikkiro kuni giwiru baataanchi iillinosi kisaara badhera hige niri giwiri dirinni xeinse amandannisi gede assinanni.

4/ Giwiru baataanchi iillinosi kisaara konni Quwi Cinaanchu Quwa (3) aana worroonni garinni badhera hige wo'munni wo'ma xeinse amandanni gede assi'ra dandaannokkiha ikkiro, xeinsoonnikki kisaara badhera hige hayisseeri dirira saysannoha ikkanna konni Quwi Cinaancho Quwa (3) aana worroonni garinni xeo assinanni.

5/ Giwiru baataanchi seeda yanna sheemaati kisaari iillinosi yinannihu woroonni noo lame balaxote bixxilluwa woy ikkitubba mitteenni wo'mite afanturo ikkanno:

a) Jeefamino loosi xibbunni shallagate hayyo hexxora yine sheemaatunni anfanni yine herreengoonni giwire baantanni eo addintanni afi'noonni eo roore afamironna,
b) Konni Quwihu Cinaanchu Quwi 5(a) garinni roore leellino woxi konni quwi garinni shallangeenna iillinoonniha ikkiro sheemaatu goofi giwiri diro daddalu loosi eonna fulosi mereero noo badooshshi roore afamiro.

6/ Konni quwi gumulshira, "Seeda yanna keshshanno sheemaate" yaa loosu hanafi yannanni kayse 12 aganna giddo jeefamanno

የተፈቀደለት ቢሆንም ኪሳራውን ማሸጋገር ያልቻለ ሆኖ በውሉ ዘመን መጨረሻ በኢትዮጵያ የንግድ ሥራ መሥራት ያቆመ እንደሆነ ይህ ግብር ከፋይ የደረሰበት ኪሳራ ወደ ኋላ ተመልሶ በአምናው የግብር ዘመን በተቀናሽነት እንዲያዝለት ይደረጋል፡፡

4/ ግብር ከፋዩ የደረሰበትን ኪሳራ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) በተመለከተው መሠረትወደ ኋላ ተመልሶ ሙሉ በሙሉ በተቀናሽ ወጪነት እንዲያዝ ማድረግያልቻለ እንደሆነ፣ ያልተቀነሰው ኪሳራ ወደኋላ ተመልሶወደአቻምናው ዓመት የሚሸጋገር ሆኖ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) በተመለከተው መሠረት ተቀናሽ ይደረጋል፡፡

5/ ግብር ከፋዩ በረዥም ጊዜ ውል ኪሣራ ደርሶበታል የሚባለው የሚከተሉት ሁለት ቅድመ-ሁኔታዎች በአንድነት ተሟልተው ሲገኙ ይሆናል፡-

ሀ) የተጠናቀቀውንሥራ በመቶኛ ለማስላት ዘዴ ዓላማ ሲባል በውሉ ይገኛል ተብሎ የተገመተው ግብር የሚከፈልበት ገቢ በእርግጠኛነት ከተገኘው ገቢ በልጦ ሲገኝ እና
ለ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 5 (ሀ) መሠረት በብልጫ የታየው ገንዘብ በዚህ አንቀጽ መሠረት ተሰልቶ ከተደረሰበት ውሉ በተጠናቀቀበት የግብር ዓመት የንግድ ሥራ ገቢና ወጪው መካከል ካለው ልዩነት በልጦ ሲገኝ፡፡

6/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፣ "ለረጅም ጊዜ የሚቆይ ውል" ማለት ሥራው ከተጀመረበት ጊዜ አንስቶ በ12 ወራት ውስጥ ይጠናቀቃል ተብሎ ከሚገመተው

yine hendanniha agurranna hananfi giwiru diri giddo jeefaminokki latishshi laalchi, kaasa woy ijaarsu loosi hattono kuri ledo amadantino owaanteeti.

33. Deerra ‘’B’’ Giwiru Baataanora Shota Taakisete Amuraate

Giwiru dirinni giwire baantanni deerra ‘’B’’ giwiru baataano eo shallangannihu konni lallawi garinni ikkanna konni quwira worroonni ikkitubba agadha hasiissanno:

1/ Giwiru baataanchi daddalu eosinna xeinsanni fulo amadannohu kaashe woxi millimmo aana xintantino shallagote amadooshshi hayyo ikka noosi;

2/ Konni Lallawi Quwa 25 gumulshira yine, waaginsa xeanni ha’ranno jajjuwanna angate amandanni bisi noonsakki daddalu loosi jirora akkallete xeishsha 100% (xibbe anga) ikkanno;

3/ Giwiru dirinni afi’noonni daddalu udiinnira fushshinoonni fulo xeinse amandanni;

4/ Taakisete Gashshooti Lallawi Quwa 17(2) worroonni shallagote maareekko amade keeshshishate yannanna giwiru gumulo woyyeessate Taaksete Gashshooti Lallawi Quwa 28(2) (b) worroonni yanna sase diro ikkanno.

Cinaancho Gafa Sase

Uurrinshuwa

34. Mitte Uurrinsha Murrisate Widoonni Assinanni Soorro

1/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (2) worroonnihu noo gedeenni hee’reennanni

በስተቀር በተጀመረበት የግብር ዘመን ውስጥ ያልተጠናቀቀ የማምረት፣ የመትከል ወይም የግንባታ ሥራ እንዲሁም ከእነዚህ ጋር የተያያዘ አገልግሎት ነው፡፡

33. ለደረጃ “ለ” ግብር ከፋዮች ቀላል የታክስ ሥርዓት

በግብር ዓመቱ ግብር የሚከፈልበት የደረጃ "ለ" ግብር ከፋዮች ገቢ የሚሰላው በዚህ አዋጅ መሠረት ሲሆን በዚህ አንቀጽ የተመለከቱት ሁኔታዎች መጠበቅ ይኖርባቸዋል፡-

1/ ግብር ከፋዩ የንግድ ገቢውንና ተቀናሽ ወጪውን የሚይዘው በጥሬ ገንዘብ እንቅስቃሴ ላይ በተመሰረተ የሂሳብ አያያዝ ዘዴ መሆን አለበት፤

2/ ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 አፈፃፀም ሲባል፣ ዋጋቸው ለሚቀንስ ንብረቶችና ግዙፋዊ ህልዎት ለሌላቸው የግብር ከፋዩ የንግድ ሥራ ሀብቶች የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ 100% (መቶ ፐርሰንት) ይሆናል፤

3/ በግብር ዘመኑ ለተገኙ የንግድ ዕቃዎች የወጣ ወጪ በተቀናሽነት ይያዛል፤

4/ በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 17(2) የተመለከተው የሂሳብ መዛግብትን ይዞ የማቆያው ጊዜ እና የግብር ውሳኔን ለማሻሻል በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 28(2) (ለ) የተመለከተው ጊዜ ሶስት ዓመት ይሆናል፡፡

ንዑስ ክፍል ሦስት

ድርጅቶች

34. አንድን ድርጅት በመቆጣጠር ረገድ የሚደረግ ለውጥ

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ ሆኖ አንድ ድርጅት "የኪሳራ

mitte uurrinshara ‘’kisaaru diro’’ yine kullanni giwiru diri iillino kisaari konni Lallawi Quwa 26 woy Quwa 46 garinni reekkote diro yine kullanni aananno dirira reekkisara dandaannohu kisaaru dirira,reekkote diriranna baalante mereeroho noo dirra giddo kubbaniyyu 50% aleenni ikkino qara annimmate qeecha amadino manchi isonni ikkiro callaati.

2/ Konni Quwi Cinaanchu Quwa (1) garinni kisaaru reekko hoola dandiinannikkihu:

a) Kisaaru diro, reekkote dironna baalante mereeroho noo giwiri dirra uurrinsha mittu dani daddalu looso loosinoha ikkiro, woy

b) Uurrinshate qara annima soorrantuhu gedensaanni iillino kisaari fulote gede assine xeinseenna goofa geeshsha; uurrinsha haaru daddalu loosira bobbakkinokkihanna uurrinsha woy uurrinshate miilla haaru daddalu loosira bobbakkinohu qaru illachira iillino kasaari haaru daddalu loosinni afi’noonni eo aaninni xeinsanniha ikkanno gede assatenni uurrinshatenni baatama hasiissanno daddalu loosi eo giwire ajishate ikka hooggurooti.

35. <u>Kubbaaniyya Wirro Tantana</u>

1/ Itiyophiyu teessaancho ikkino kubbaaniyyi saysannoha yine woshshinanni Itiyuphiyu teessaancho ikkino kubbaaniyyi ‘’sayinsannisihu’’ yine woshinanni wole Itiyophiyu teessaancho ikkino kubbaniyyira wirro tantanamate ledo amadaminohunni

ዓመት” ተብሎ በሚጠቀሰው የግብር ዘመን የደረሰበት ኪሳራ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 26 ወይም አንቀጽ 46 መሠረት "የመሸጋገሪያ ዓመት” ተብሎ ወደሚጠቀሰው የሚቀጥለው ዓመት ሊያሸጋግር የሚችለው በኪሳራው ዘመን፣ በማሸጋገሪያው ዘመን እና በማናቸውም ጣልቃገብ ዓመታት የኩባንያውን ከ50% በላይ የሆነውን የዋና ባለቤትነት ድርሻ የያዘው ሰው ተመሳሳይ ሰው የሆነ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የኪሳራ መሸጋገርን መከልከል የማይቻለው፡-

ሀ) በኪሳራው ዘመን፣ በማሸጋገሪያው ዘመን እና በሁሉም ጣልቃገብ የግብር ዓመታት ድርጅቱ አንድ ዓይነት የንግድ ሥራ የሠራ እንደሆነ፣ ወይም

ለ) የድርጅቱ ዋና ባለቤትነት ከተለወጠም በኋላ የደረሰው ኪሣራ በወጪነት ተቀናሽ ተደርጐ እስከሚጠናቀቅ ድረስ፣ ድርጅቱ በአዲስ የንግድ ሥራ ያልተሠማራ እና ድርጅቱ ወይም የድርጅቱ አባላት በአዲስ የንግድ ሥራ ላይ የተሰማሩበት ዋንኛ ዓላማ የደረሰው ኪሣራ በአዲሱ የንግድ ሥራ ከተገኘው ገቢ ላይ ተቀናሽ እንዲሆን በማድረግ በድርጅቱ ሊከፈል የሚገባውን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ለማሳነስ ያልሆነ እንደሆነ ነው፡፡

35. <u>የኩባንያ እንደገና መደራጀት</u>

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ “አስተላላፊ” ተብሎ የሚጠራ በኢትየጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ “የሚተላለፍለት” ተብሎ ለሚጠቀስ ለሌላ በኢትዮጵያ ነዋሪ ለሆነ ኩባንያ እንደገና ከመደራጀት ጋር ተያይዞ የንግድ ሥራ ሀብት ያስተላለፈለት እንደሆነ፤

daddalu loosi jiro saysinosiha ikkinoro:

a) Saysasi daddalu jiro hirate gede woy soorrate gede assine diadhinanni;

b) Daddalu loosi jiro sainosi kubbaaniyyino daddalu jiro sa'u yanna saysannohu daddalu loosi jiro afi'rate fushshino fulo ledo taalo ikkitino fulo fushshatenni daddalu loosi jiro afi'rinno gede assine adhinanni.

c) Jiro sa'inosi manchi sa'inosi jirora soorrote akisoone uynoha ikkiro, Akisoonootaho fushinoonni fulo, sa'ino jiro saynsi yannara noo waagi ledo taalo ikka noose.

2/ Konni Quwi Cinaanchu Quwa (1) xawinsoonni daddalu loosi jirote waagi xeanni ha'ranno jiro woy angate amandanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro ikkituro konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) daddalu loosi jirora assinoonni fulo yine xawinsoonni jiro saynsi yannara noo daddalu loosi jiro buuxantino maareekkote waagira la'nanniha ikkanno.

3/ Konni quwi gumulshira''wirro tantana'' yaa:

a) Itophiyaao teessaano ikkitino lamu woy lamu ale kubbaaniyyooti buusama;

b) Itophiyu giddo teessaancho ikkino kubbaaniyyi huuro aanno akisyoone waagi xibbunni ontawo (50%) woy woloota xaphooma akisoonete waaga xibbunni ontawo anga wirro tantanamanno kubbaaniyyi miila ikkitanno uurrinsha afidhanno akisiyoone soorronni calla hirroonniha woy wole aye

ሀ) ማስተላለፉ የንግድ ሀብትን እንደመሸጥ ወይም እንደመለወጥ ተደርጎ አይወሰድም፤

ለ) የንግድ ሥራ ሀብቱ የተላለፈለት ኩባንያም የንግድ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ አስተላለፊው የንግድ ሥራ ሀብቱን ለማግኘት ካወጣው ወጪ ጋር እኩል የሆነ ወጪ በማውጣት የንግድ ሥራ ሀብቱን እንዳገኘው ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

ሐ) ሀብቱ የተላለፈለት ሰው በተላለፈለት ሀብት ለውጥ አክሲዮን የሰጠ እንደሆነ ለአክሲዮኖቹ የተደረገው ወጪ፣ የተላለፈው ሀብት ማስተላለፍ በሚከናወንበት ጊዜ ከነበረው ዋጋ ጋር እኩል መሆን ይኖርበታል፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተጠቀሰው የንግድ ሥራ ሀብት ዋጋው የሚቀንስ ሀብት ወይም ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት የሆነ እንደሆነ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ለንግዱ ሥራ ሀብት የተደረገው ወጪ በሚል የተጠቀሰው የሀብቱ መተላለፍ በሚደረግበት ጊዜ ያለውን የንግድ ሥራ ሀብቱን የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚመለከት ይሆናል፡፡

3/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም "እንደገና መደራጀት" ማለት፡

ሀ) በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆኑ ሁለት ወይም ከሁለት በላይ የሆኑ ኩባንያዎች መዋሃድ፤

ለ) በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ የሆነውን ኩባንያ ድምጽ የሚያሰጥ የአክሲዮን ዋጋ ሃምሳ በመቶ (50%) ወይም የሌሎች ጠቅላላ የአክሲዮኖች ዋጋ ሃምሳ በመቶ እንደገና በሚደራጀው ኩባንያ አባል የሚሆን ድርጅት በሚያገኘው አክሲዮን ለውጥ ብቻ የተሸጠ ወይም በማናቸውም ሌላ መንገድ የተላለፈ እንደሆነ፣

doogonni sayinsoonniha ikkinoro;

c) Wirro tantanamanno kubbaaniyyi giddo miila ikkinno kubbaaniyyi akisiyoonete qoodi baatooshshi ragaanni baxxitino qoosso uysiisanokkinna huurote beeqqo calla afi'ranno garinni, teessaancho ikkinonna wirro tantanamate miila ikkino kubbaaniyyi jiro giddo xibbunni 50% anga woy hakkunni ale wole teessaancho ikkino kubbaaniyira uynoonni woy sayinsoonniha ikkiro;

d) Itiyophiyu teessaancho ikkino kubbaniyyi lame woy hakkunni ale ikkitino kubbaaniyyuwara bebbeehanturo; woy

e) Mittu daddalu loosi uurrinsha irkiraancho ikkitinori kappitaale, uurrinshate kappitaale amaddinorira beehirooti.

4/ Konni Quwi woro gumulamantannohu taaksete biilloonyi assinoonni buusamme, annimate amada, xaphi assa, beebbeeqqa woy irki'raanote kappitaale uurrinshate kappitaale amaddinorira saysate assooti qara hexxo taakse xooqate ikkitinokkita ammanirooti.

Cinaancho Gafa Shoole
Shiilote Loossa

36. Tiro

Konni Gafi giddo tiro uynoonnikki qaallanna handaarra shiillate loossa lallawira uynoonni tiro amadanno. Konninni ledenno qaalu eo wole tiro aa hoogguro konni Gafi hunda:

1/ "qoosso sayse aate assinanni sumuumme'' yaa konni Lallawi Quwa 43 gumulantanno sumiimmeeti;

ሐ) እንደገና በሚደራጀው ኩባንያ ውስጥ አባል ለሆነ ኩባንያ በአክሲዮን ድርሻ ክፍያ ረገድ ልዩ መብት በማያሰጥና የድምጽ ተሳትፎ ብቻ በሚያስገኝ አኳኋን፣ በኢትዮጵያ ነዋሪ ከሆነ እና የእንደገና መደራጀቱ አባል ከሆነ ኩባንያ ሃብት ውስጥ 50% (ሃምሳ በመቶ) ወይም ከዚያ በላይ ሌላ በኢትዮጵያ ነዋሪ ለሆነ ኩባንያ የተሰጠ ወይም የተላለፈ እንደሆነ፣

መ) በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ ወደ ሁለት ወይም ከዚያ በላይ ወደሆኑ ኩባንያዎች ሲከፋፈል፤ወይም

ሠ) አንድ የንግድ ሥራ ድርጅት የተቀጽላዎቹን ካፒታል፣ የድርጅቱን ካፒታል ለያዙ ሲያከፋፍል ነው፡፡

4/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈፃሚ የሚሆነው የታክሱ ባለሥልጣን የተደረገው ውህደት፣ በባለቤትነት መያዝ፣ መጠቅለል፣ መከፋፈል ወይም የተቀጽላዎቹን ካፒታል የድርጅቱን ካፒታል ለያዙ የማስተላለፍ ተግባር ዋንኛ ዓላማ ከታክስ ለመሸሽ ያለመሆኑን ሲያምንበት ነው፡፡

ንዑስ ክፍል አራት
የማዕድን ሥራዎች

36. ትርጓሜ

በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ትርጉም ያልተሰጣቸው ቃላትና ሀረጎች በማዕድን ሥራዎች አዋጅ የተሰጠውን ትርጉም ይይዛል፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም ካልተሰጠው በስተቀር በዚህ ምዕራፍ ሥር፡-

1/ "መብትን ለማስተላለፍ የሚደረግ ስምምነት" ማለት የዚህ አዋጅ አንቀጽ 43 ተፈጻሚ የሚሆንበት ስምምነት ነው፤

2/ “latisate fulo” yaa waagise xe’anni hadhanno jirora fultanno fulo lendikkinni fajjo uynoonni manchi latishshu loossa loosate fulano kappitaale fulo ikkitanna aantinoreno lexxanno.

a) “hasate fulo” yaanno handaarira konni Quwi Cinaancho Quwa 6 (a) (1) uynoonni tironni worroonni horo lendikkinni shiilla fushsha horo afi’rate fulitanno fulo, woy

b) “hasate fulo” yaanno handaarira konni Quwi Cinaancho Quwa 6 (a) (2) uynoonni tironi worroonniha lendikkinni shiilo fushshate taje afi’rate fulitino fulo,

c) Shiilla fushshate qoosso ledo amadaminohunni dagoomicha xintu latishsha loosate fultanno fulo;

3/ “latishshu loossa” yaa shiilla fushshate looso ikkanna shiilla fushshate loosi fajjo fajjinoonni loosi; woy

4/ “hasate fulo” yaa waagansa xe’annni hadhanno jirora fultanno fulo lendikkinni fajjo uynoonnisi manchinni buuxote loossa loosate fushshinanni fulo ikkitanna aaninore leddanno. Aante noore afi’rate fushshinanni fulo:

a) Mootimmate woy qoosso saysannohu wiinni sumiimme hasate qoosso la’anno horo afi’rate fultanno fulo, woy

b) Mootimmate woy qoosso saysannohu wiinni sumiimme hasate taje afi’rate fultanno fulo, woy

c) Shiilla hasate loosi ledo amadame dagoomu xintu latishshi ijaarsora

2/ “የማልሚያ ወጪ” ማለት ዋጋው ለሚቀንስ ሀብት የሚወጣን ወጪን ሳይጨምር ፈቃድ በተሰጠው ሰው የልማት ሥራዎችን ለመሥራት የሚወጣ የካፒታል ወጪ ሲሆን የሚከተሉትንም ይጨምራል፡-

ሀ) “የፍለጋ ወጪ” ለሚለው ሀረግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 6(ሀ)(1) በተሰጠው ትርጉም የተመለከተውን ጥቅም ሳይጨምር፣ በማዕድን ማውጣት ጥቅም ለማግኘት የሚወጣ ወጪ፣ ወይም

ለ) “የፍለጋ ወጪ” ለሚለው ሀረግ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 6 (ሀ)(2) በተሰጠው ትርጉም የተመለከተውን ሳይጨምር የማዕድን ማውጣት መረጃ ለማግኘት የወጣ ወጪ፤

ሐ) ከማዕድን ማውጣት መብት ጋር በተያያዘ ለማህበራዊ መሠረተ-ልማት ዝርጋታ የሚወጣ ወጪ፤

3/ “የልማት ሥራዎች” ማለት ለማዕድን ማውጣት ሥራ ሲሆን በማዕድን ማውጣት ሥራ ፈቃድ የተፈቀደ ሥራ፤ ወይም

4/ “የፍለጋ ወጪ” ማለት ዋጋቸው ለሚቀንስ ሀብቶች የሚወጣውን ወጪ ሳይጨምር ፈቃድ በተሰጠው ሰው የምርመራ ሥራዎችን ለማካሄድ የሚወጣ ወጪ ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፡፡ የሚከተሉትን ለማግኘት የወጣ ወጪ፡-

ሀ) ከመንግሥት ወይም መብትን ከሚያስተላልፍስምምነት የፍለጋን መብት የሚመለከት ጥቅም ለማግኘት የሚወጣ ወጪ፤ ወይም

ለ) ከመንግሥት ወይም መብትን ከሚያስተላልፍ ስምምነት የፍለጋ መረጃን ለማግኘት የሚወጣ ወጪ፤ ወይም

ሐ) ከማዕድን ፍለጋ ሥራ ጋር ተያይዞለማህበራዊ መሠረተ-ልማት ግንባታ የሚወጣ ወጪ፤

fultanno fulo;

5/"hasate mashalaqqe" yaa shiilla hasate qosso giddo hanqafantino shiilla afi'rate assinanni hasate loosira kaa'litanno taje, woy

6/ "hasate looso" yaa shiilla hasa ikkanna shiilla hasate qosso giddo fajjinoonni looso, woy

7/ "hasate qosso" yaa mootimmate fajjinoonni shiilla hasate qosso woy hasate fajjooti;

8/ "fajjo uynoonni qarqara" yaa shiilla fushshate fajjo uynoonni qarqaraati;

9/ "fajjo uynoonnisi mancho" yaa shiilo fushshate qosso uynoonni manchooti;

10/ "shiilo hasate qosso" yaa shiillate lallawi garinni uynoonni la"ate hasate looso, woy fajjo amade keeshshishate qossooti;

11/ "shiilote mashalaqqe" yaa shiillate loosi ledo amadantino tajeeti;

12/ "shiilote loossa" yaa shiillate qosso garinni fajjinoonni loossaati;

13/ "shiilote qosso" yaa shiillate loosi lallawi garinni mootimma uytanno la"ate, buuxate, fajjo amade keeshshisha woy shiilla laashshate fajjooti;

14/ "dagoomu xintu latishshi fulo" yaa fajjo uynoonni manchi woy kontiraakiterchu shiillate loosi qossonni noosi gadacho garinni dagate rosu minna, hosipitaale, doogo woy wolootta labbanno dagoomu xintu-latishsha ijaarsate fushshanno kappitaale fulo woy dagoomu latishshu fandera assanno fushaatooti;

15/ "cinaancho loosu kontiraakitercho" yaa gaamamatenni owaante aanno mancho lendikkinni, fajjo uynoonnisi manchira woy

5/ "የፍለጋ መረጃ" ማለት በማዕድን ፍለጋ መብት ውስጥ የተካተቱ ማዕድናትን ለማግኘት ለሚደረግ ፍለጋ የሚያገለግል መረጃ፣ ወይም

6/ "የፍለጋ ሥራ" ማለት ለማዕድን ፍለጋ ሲሆን በማዕድን ፍለጋ መብት ውስጥ የተፈቀደ ሥራ፤ ወይም

7/ "የፍለጋ መብት" ማለት በመንግሥት የተፈቀደ የማዕድን ፍለጋ መብት ወይም የፍለጋ ፈቃድ ነው፤

8/ "ፈቃድ የተሰጠበት አካባቢ" ማለት የማዕድን ማውጣት ፈቃድ የተሰጠበት አካባቢ ነው፤

9/ "ፈቃድ የተሰጠው ሰው" ማለት ማዕድን የማውጣት መብት የተሰጠው ሰው ነው፤

10/ "የማዕድን ፍለጋ መብት" ማለት በማዕድን አዋጅ መሠረት የተሰጠ የቅኝት፣ የፍለጋ፣ ወይም ፈቃድን ይዞ የመቆየት መብት ነው፤

11/ "የማዕድን መረጃ" ማለት ከማዕድን ሥራዎች ጋር የተያያዘ መረጃ ነው፤

12/ "የማዕድን ሥራዎች" ማለት በማዕድን መብት መሠረት የተፈቀዱ ሥራዎች ናቸው፤

13/ "የማዕድን መብት" ማለት በማዕድን ሥራዎች አዋጅ መሠረት በመንግሥት የሚሰጥ የቅኝት፣ የምርመራ፣ ፈቃድን ይዞ የመቆየት ወይም የማዕድን ማምረት ፈቃድ ነው፤

14/ "የማህበራዊ መሠረተ-ልማት ወጪ" ማለት ፈቃድ የተሰጠው ሰውወይም ሥራ ተቋራጭ በማዕድን ሥራ መብትባለበት ግዴታ መሠረት የህዝብ ትምህርት ቤቶችን፣ ሆስፒታልን፣ መንገድን ወይም ሌላ ተመሳሳይ ማህበራዊ መሠረተ-ልማትለመገንባት የሚያወጣው የካፒታል ወጪ ወይም ለማህበረሰብ ልማት ፈንድ የሚያደርገው መዋጮ ነው፤

15/ "ንዑስ-ሥራ ተቋራጭ" ማለት በተቀጣሪነት አገልግሎት የሚሰጥን ሰው ሳይጨምር፣ ፈቃድ ለተሰጠው ሰው ወይም ለሥራ ተቋራጩ ከማዕድን ማውጣት ሥራ ጋር የተያያዙ

kontiraakiterichaho shiilla fushshate loosi ledo amadantino owaante aanno manchooti.

37. <u>Fajjo Uynoonni Manchi Aana Giwire Tugannire</u>

1/ Konni Gafira worroonni woyyeessishshuwa noo gedeenni heedheenna konni quwi fajjo uynoonni manchi aana gumulamme heedhannosi.

2/ Fajjo uynoonni manchi aana tunganni giwire lainohunni tenne fooliishshoranna konni lallawira woloottu gafira worroonni mereero kipho kalaqantuha ikkiro tini fooliishsho gumulantannoha ikkanno.

3/ Fajjo uynoonni manchi aana gumulamannohu giwiru jilbi 25% (lemiinaa onte anga xibbunni) ikkanno.

4/ Fajjo uynoonni manchi teessaancho ikkinokkihura cinaanchu kontiraakiterchira baatanno aye dani baatooshshi aaninni 10 % (tone anga xibbunni) giwire xeise biiltote eo assa noosi.

5/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (4) garinni baantanni giwiri bikki shallangannihu moobilayzeeshiinetenna dimoobilayzeshiinete fulo xeinsi gedensaanniti.

38. <u>Shiilote Loosini Xeishsha Assinanni Fulo Danna</u>

1/ Fajjo uynoonnisi manchi qoqqowi giddo shiilla fushshate looso loosate fushshanno fulo xeishshunni amandannisihu, fajjo uynoonni qoqqowi giddo shiillate loosi ledo amadaminohunni giwiru dirinni fushshino

አገልግሎቶችን የሚሰጥ ሰው ነው፡፡

37. <u>ፈቃድ በተሰጠው ሰው ላይ ግብር ስለመጣል</u>

1/ በዚህ ምዕራፍ የተቀመጡት ማሻሻያዎች እንደተጠበቁ ሆነው፣ ይህ አንቀጽ ፈቃድ በተሰጠው ሰው ላይ ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡

2/ ፈቃድ በተሰጠው ሰው ላይ የሚጣለውን ግብር በተመለከተ በዚህ ምዕራፍ እና በአዋጁ ሌሎች ክፍሎች በተደነገገው መካከል አለመጣጣም የተፈጠረ እንደሆነ ይህ ምዕራፍ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

3/ ፈቃድ በተሰጠው ሰው ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው የግብር መጣኔ 25% (ሃያ አምስት በመቶ) ነው፡፡

4/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው በኢትዮጵያ ነዋሪ ላልሆነ ንዑስ-ሥራ ተቋራጭ ከሚፈጽመው ማንኛውም ክፍያ ላይ 10% (አሥር በመቶ) ግብር ቀንሶ ለባለሥልጣኑ ገቢ ማድረግ አለበት፡፡

5/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት የሚከፈለው የግብር መጠን የሚሰላው የሞቢላይዜሽን እና የዲሞቢላይዜሽን ወጪዎች ተቀናሽ ተደርጎ ነው፡፡

38. <u>በማዕድን ሥራዎች ተቀናሽ የሚደረጉ ወጪዎች ገደብ</u>

1/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው በፈቃድ ክልል ውስጥ የማዕድን ማውጣት ሥራ ለመሥራት የሚያወጣው ወጪ በተቀናሽነት የሚያዝለት ፈቃድ በተሰጠበት ክልል ውስጥ ከማዕድን ሥራ ጋር በተያያዘ በግብር ዓመቱ ያወጣው ወጪ ሲሆን ነው፡፡

fulo ikkiturooti.

2/ Fajjo uynoonnisi manchi uynoonnisi qoqqowi giddo giwiru dirinni shiillate loososi loosanno yannara kisaaru xaadinoha ikkiro, kuni kisaari aananno giwiru dirira saeenna fajjo uynoonnisi manchi fajjote qoqqowi giddo shiilla fushshate loosatenni afi'ranno eo aaninni xeishsha assinani.

3/ Fajjo uynoonnisi manchi kisaara konni Quwira Cinaancho Quwa (2) garinni wo'munni wo'ma xeisate dandiinokkiha ikkiro, gatino kisaara aananno giwiru dirira saysatenna kiinsoonni bikka konni quwi cinaancho quwa (2) xawinsoonni garinni hakkooye giwiru dirinni afi'noonni xaphooma eo aaninni xeisatenni kisaara wo'munni wo'ma xeishsha aasineeenna goofa geeshsha saysa dandiinanniha ikkanna, kayinnilla fajjo uynoonnisi manchi xaadinosi kisaara, kisaaru xaadi dirinni goofimarchunni hanafe kiirranni tonne giwiru dirra aleenni saysa didandaanno.

4/ Fajjo uynoonni manchi shiilla fushshate loosi ledo amadaminohunni fajjo uynoonnisi qoqqowi giddo kisaaru iillinosi yinannihu, fajjinoonnisi qoqqowi giddo loosanno shiilla fushshate loosi ledo amadaminohunni giwiru dirinni xeishunni amandannisi fulo hakkuy giwiru dirira hakko qoqqowi giddo shiilla fushshate looso loosatenni afi'rino eonni rooritinota ikkiturooti.

39. Hasate Fulo

1/ Konni Lallawi Quwa 25 jeefishshira fajjo uynoonnisi manchini hasate fultanno fulo owaantete dirinsa mitto diro ikkino angate

2/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃድ በተሰጠበት ክልል ውስጥ በግብር ዓመቱ የማዕድን ሥራውን በሚሰራበት ጊዜ ኪሳራ ያጋጠመው እንደሆነ ይህ ኪሳራ ወደሚቀጥለው የግብር ዓመት ተሸጋግሮ ፈቃድ የተሰጠው ሰው በፈቃድ ክልሉ ውስጥ የማዕድን ማውጣት ሥራ በመስራት ከሚያገኘው ገቢ ላይ ተቀናሽ ይደረጋል፡፡

3/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ኪሳራውን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ሙሉ በሙሉ መቀነስ ያልቻለ እንደሆነ ያልተቀነሰውን ኪሳራ ለሚቀጥለው የግብር ዓመት ማሸጋገር እና የተካካሰውን መጠን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተገለጸው መሠረት በዚያው የግብር ዓመት ከተገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ በመቀነስ ኪሣራው ሙሉ በሙሉ ተቀናሽ ተደርጐ እስከሚያልቅ ድረስ ማሸጋገር የሚችል ሲሆን፣ ነገር ግን ፈቃድ የተሰጠው ሰው የደረሰበትን ኪሣራ ኪሣራው ከተከሰተበት ዓመት መጨረሻ ጀምሮ ከሚቆጠሩ አሥር የግብር ዓመታት በላይ ማሸጋገር አይችልም፡፡

4/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ከማዕድን ማውጣት ሥራ ጋር በተያያዘ ፈቃድ በተሰጠበት ክልል ውስጥ ኪሳራ ደረሰበት የሚባለው በፈቃድ ክልል ውስጥ ከሚያከናውነው የማዕድን ማውጣት ሥራ ጋር በተያያዘ በግብር ዘመኑ በተቀናሽነት የሚያዝለት ወጪ በዚሁ ግብር ዘመን በዚሁ ክልል የማዕድን ማውጣት ሥራ በመሥራት ካገኘው ገቢ የበለጠ እንደሆነ ነው፡፡

39. የፍለጋ ወጪ

1/ ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 አፈጻፀም፣ ፈቃድ በተሰጠው ሰው ለፍለጋ የሚወጡ ወጪዎች የአገልግሎት ዘመናቸው አንድ ዓመት የሆኑ ግዙፋዊ ሀልዎት የሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች ተደርገው

amadanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro assine adhinanni.

2/ Umi yannara horote aana hosinohu hasate loosira horonsi'noonni waagisi xeani ha'ranno daddalu loosi jiro akkalle xeishshi jilbi 100% (xibbunni xibbe anga) ikkanno.

40. <u>Latisate Fulo</u>

1/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (3) worroonnihu noo gedeenni hee'reenna, konni lallawi quwa 25 gumulshira yine fajjo uynoonni manchi woy kontiraakiterichu latisote fulo shoolu diri geeshsha owaante uytanno angate amadanni biso afidhinokki daddalu loosi jiro ikkitinohu gede assine adhinanni.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (4) worroonnihu noo gedeenni hee'reenna, fajjo uynoonnisi manchi daddalu loosira hosaanno laalcho loose fushsha hanaffara albaanni latisote fulo fushshinoha ikkiro, tini fulo daddaloho ikkitanno laalcho laashshira hanafi yannara fultino fulo gede assine kiirreenna konni Lallawi Quwi 25 qorowi garinni gumulamanno.

3/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (4) aana worroonnihu noo gedeenni hee'reenna fajjo uynoonnisi manchi daddaloho ikkanno laalcho loosse fushsha hanafasira albaanni latisote loosi owaantera hossanota waagisi xe'anni hadhanno jiro hidhinoha woy ijaarsinoha ikkiro, tini jiro daddaloho ikkanno laalcho hanafi yannara hidhinohu gede woy ijaarsi'rinohu gede kiirrenna konni Lallawi Quwa 25 qorowi garinni gumulamanno.

ይወሰዳሉ፡፡

2/ ለመጀመሪያ ጊዜ ጥቅም ላይ የዋለው ለፍሊጋ ሥራ የሆነ ዋጋው የሚቀንስ የንግድ ሥራ ሀብት የእርጅና ቅናሽ መጣኔው 100% (መቶ በመቶ) ይሆናል፡፡

40. <u>የማልሚያ ወጪ</u>

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 አፈጻፀም ሲባል ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም የሥራ ተቋራጩ የማልሚያ ወጪ ለአራት ዓመታት ያህል የሚያገለግል ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት እንደሆነ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ለንግድ የሚውል ምርት ማምረት ከመጀመሩ በፊት የማልሚያ ወጪ ያወጣ እንደሆነ፤ ይህ ወጪ ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት በተጀመረበት ጊዜ እንደወጣ ወጪ ተቆጥሮ የዚህ አዋጅአንቀጽ 25 ድንጋጌ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

3/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት ከመጀመሩ በፊት ለማልሚያ ሥራዎች አገልግሎት የሚውል ዋጋው ሊቀንስ የሚችል ሀብት የገዛ ወይም የገነባ እንደሆነ ይህ ሀብት ለንግድ የሚሆን ምርት በተጀመረበት ጊዜ እንደተገዛ ወይም እንደተገነባ ተቆጥሮ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 ድንጋጌ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

4/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (2) aana fajjinanni latisote fulo xeishshu bikka woy konni Quwi Cinaanchu Quwi (3) garinni akkallete korkaatinni waagisi xeanni ha'ranno daddalu loosi jiro assinanni akkallete xeishsha shallangannihu woroonni noo shallago garinni ikkanno:

A x B/C

a) Fulote bikka woy jirote assinoonni fulo,

b) Daddaloho laalcho loose fushsha hananfi barrinni hanafe daddaloho laalcho loose fushsha hanafi giwiru diri goofimarchu barri mereero noo barrubba,

c) Daddaloho ikkitanno laalchuwa loosse fushsha hanafi giwiru diri giddo noo barrubba batinyi;

5/ Qoosso saysate assinanni sumiimme lendikkinni, fajjo uynoonnisi manchi shiillate loosi qoosso giddo mitte horo saysinoha ikkiro,afi'rino qoosso giddo mitte qoosso woy horo saysinoha ikkiro, fajjo uynoonni manchi qoossosi saysatenni afi'rino horo assine adhinannihu, saysate assooti loosami yannara xeishsha assinoonnisi woy ay doogonnino qolinokki shallago lendikkinni fajjo uynoonni manchira fushshino latisote fulo xeinsihu gedensaanniiti.

6/ Konni Quwi gumulshira''daddaloho ikkanno laalcho loose fushsha hanafa'' yaa shiillatenna wolqate ejense gumultanno garinni, 30 aantino barruwa giddo luphiima laalcho loose fushshate worroonni 25 barruwa noositenni 30 barrubba giddo umi barraati.

4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ላይ የሚፈቀደው የማልሚያ ወጪ ተቀናሽ መጠን ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት በእርጅና ምክንያት ዋጋው ለሚቀንስ የንግድ ሥራ ሀብት የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ የሚሰላው በሚከተለው ቀመር መሠረት ይሆናል፡-

ሀ× ለ/ሐ

ሀ) የወጪው መጠን ወይም ለሀብቱ የተደረገ ወጪ፣

ለ) ለንግድ ማምረት ከተጀመረበት ቀን አንስቶ ለንግድ ማምረት በተጀመረበት የግብር ዓመት የመጨረሻ ቀን መካከል ያሉት ቀናት፣

ሐ) ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት በተጀመረበት የግብር ዓመት ያሉት ቀናት ብዛት፤

5/ መብትን ለማስተላለፍ የሚደረግ ስምምነትን ሳይጨምር፣ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ከማዕድን ሥራ መብት ውስጥ አንድ ጥቅም ያስተላለፈ እንደሆነ ካገኘው መብት ውስጥ አንድ መብት ወይም ጥቅም ያስተላለፈ እንደሆነ ፈቃድ የተሰጠው ሰው መብቱን በማስተላለፍ የሚያገኘው ጥቅም ተደርጎ የሚወሰደው የማስተላለፉ ተግባር በተከናወነበት ጊዜ ተቀናሽ የተደረገለትን ወይም በማናቸውም መንገድ ያልመለሰውን ሂሣብ ሳይጨምር ፈቃድ ለተሰጠው ሰው ያወጣው የማልሚያ ወጪ ከተቀነሰ በኋላ ነው፡፡

6/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም"ለንግድ የሚሆን ምርት ማምረት መጀመር" ማለት የማዕድንና ኢነርጂ ኤጀንሲ በሚወሰነው መሠረት፣ከ፴ ተከታታይ ቀናት ውስጥ ከፍተኛ ምርት ማምረት የተቻለባቸውን 25 ቀናት ካሉት 30 ቀናት ውስጥ የመጀመሪያው ቀን

41. <u>Wirro Uurrisate Fulo</u>

1/ Fajjinoonni wirro uurrisate mixo garinni fajjo uynoonni manchi shiillate loosi ledo amadame giwiru dirinni wirro uurrisate fendera assino fushshaato fushshaato assini giwiru dirinni xeinse amandanni.

2/ Fajjo uynoonni manchi shiillate looso lainohunni kaajjishe wirro uurrisate mixo garinni loonsanni loosira fushshanno fulo dhaaddono ikko dhaaddiweelo doogonni wirro uurrisate fendenni baantooonnisikkiha ikkiro fulo fulitino giwiru dirinni xeinse amandannisi.

3/ Wirro uurrisate fende giddo coraminno woxi woy wirro uurrisate mixo garinni hasiissanno fulo dandee uurrisate fendenni fulo assinanni woxinni eote giwire dibaantanni.

4/ Wirro uurrisate fendenni fulo ikke fajjo uynoonni manchira wirro qolloonni woxi qolloonni giwiru dirira fajjo uynoonni manchira daddalu eo assine adhinanni.

5/ Wirro uurrisate loosi goofanno yannara fajjo uynoonni manchinni wirro uurrisate fende giddo tirfete woxi hee’ranno yannara kuni woxi wirro uurrisate loosi goofino giwiru dirira fajjo uynoonni manchira daddalu loosi eo assine adhinanni.

6/ Konni Quwi jeefishshira:

a) “kaajjitino wirro uurrisate mixo” yaa shiillate qoossoni gumullanni gadachuwa lendeenna Shiilotenna Inerjete Ejensenni kaajjino shiillate woy fushshate dargi wirro uurrisate mixooti;

b) “wirro uurrisate fande” yaa shiillate

ነው፡፡

41. <u>የመልሶ ማቋቋሚያ ወጪ</u>

1/ በተፈቀደ መልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ መሠረት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ከማዕድን ሥራዎች ጋር ተያይዞ በግብር ዓመቱለመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ የሚያደርገው መዋጮ መዋጮው በተደረገበት የግብር ዓመት በተቀናሽነት ይያዛል፡፡

2/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው የማዕድን ሥራን በሚመለከት በጸደቀ መልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ መሠረት ለሚሰራው ሥራ የሚያወጣው ወጪ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ከመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ ያልተከፈለው እንደሆነ ወጪው በወጣበት የግብር ዓመት በተቀናሽነት ይያዝለታል፡፡

3/ በመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ ውስጥ የሚጠራቀም ገንዘብ ወይም በመልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ መሠረት የሚያስፈልገውን ወጪ ለመሸፈን ከማቋቋሚያ ፈንድ ወጪ የሚደረግ ገንዘብ ከገቢ ግብር ነፃ ነው፡፡

4/ ከመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ ወጪ ሆኖ ፈቃድ ለተሰጠው ሰው ተመላሽ የተደረገ ገንዘብ ተመላሽ በተደረገበት የግብር ዓመት ፈቃድ የተሰጠው ሰው የንግድ ገቢ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

5/ የመልሶ ማቋቋሚያ ሥራ በሚጠናቀቅት ጊዜ ፈቃድ በተሰጠው ሰው የመልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ ውስጥ ትርፍ ገንዘብ በሚኖርበት ጊዜ ይህ ገንዘብ የመልሶ ማቋቋሙ ስራ በተጠናቀቀበት የግብር ዓመት ፈቃድ የተሰጠው ሰው የንግድ ሥራ ገቢ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

6/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-

ሀ) “የፀደቀ የመልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ” ማለት በማዕድን መብት የሚወሰኑትን ግዴታዎች ጨምሮ የማዕድንና ኤነርጂ ኤጀንሲ የፀደቀ የማዕድን ወይም ማውጫ ቦታ መልሶ ማቋቋሚያ ዕቅድ ነው፡፡

qoossoni amadamino qoqqowo taashshate albillicho hasiissanno fulo cufate shiillate qoosso garinni ofolla hasiissannonna Shiilotenna Inerjete Ejensenna fajjo uynoonni manchi mittimmatenni gashshitanno woxeeti.

42. Investimeentete Xeishsha Assinannire

1/ Fajjo uynoonnisi manchi fajjo uytanno biiltonni fajjantino wolootta latishshu handaarrara fulo ikke investe assinanni investmeentete fulora mittu mittunku giwiru dirinni xaphoomu eosi aaninni 5% (xibbunni onte anga) xeisa dandaanno.

2/ Fajjo uynoonni manchi konni Quwi Cinaancho Quwa (1) garinni mittu taakisete dirinni xeishsha assino woxi jilbinni xeishsha assinoonni taaksete dirinni kayse aane noo taaksete diri goofimarchi geeshsha investe assa hoogiro hakkunni taaksete dirira fajjo uyni manchi woy kontiraakiterchi xaphooma eo aana lendanni.

43. Qoosso Saysannire

1/ Konni Quwi qorowubba gumulantannohu aante noo ikkitubba guutte afanturooti:

a) “Saysaancho” yinanannihu fajjo uynoonnisihu shiilla fushshate qoosso afi’rinoha boode qoosso ‘’qoosso sa’inosi’’ yinanni wolu manchira saysate ‘’saysate sumiimme’’ yinanni sumuumme assinoha ikkirooti;

b) Qoosso saynsoonnisi manchi qoosso saysannohu wiinni wo’munni woy gama sayinsoonnisi qoossora baantanno waagi qoosso sa’usi manchi baatate

ለ) “መልሶ ማቋቋሚያ ፈንድ” ማለት በማዕድን መብት የተሸፈነውን ክልል ለማስተካከል ለወደፊት የሚያስፈልጉ ወጪዎችን ለመሸፈን በማዕድን መብት መሠረት መቀመጥ የሚገባው እና የማዕድንና ኤነርጂ ኤጀንሲ እና ፈቃድ የተሰጠው ሰው በጋራ የሚያስተዳድሩት ገንዘብ ነው፡፡

42. ስለኢንቨስትመንት ተቀናሽ

1/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው በፈቃድ ሰጪው ባለሥልጣን በተፈቀዱ ሌሎች የልማት መስኮች ወጪ ሆኖ ኢንቨስት ለሚደረግ የኢንቨስትመንት ወጪ ከእያንዳንዱ የታክስ ዓመት ጠቅላላ ገቢው ላይ እስከ 5% (አመስት በመቶ) መቀነስ ይችላል፡፡

2/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት በአንድ የታክስ ዓመት ተቀናሽ ያደረገውን የገንዘብ መጠን ተቀናሽ ከተደረገበት የታክስ ዓመትቀጥሎ እስካለው የታክስ ዓመት መጨረሻ ድረስ ኢንቨስት ካላደረገ በዚሁ የታክስ ዓመት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ወይም ሥራ ተቋራጭ ጠቅላላ ገቢው ላይ ይደመራል፡፡

43. መብትን ስለማስተላለፍ

1/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች ተፈፃሚ የሚሆኑት የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ይሆናል፡-

ሀ) “አስተላላፊ” ተብሎ የሚጠቀሰው ባለፈቃድ በማዕድን ማውጣት መብት ያገኘውን የተወሰነ መብት “መብት የተላለፈለት” ተብሎ የሚጠቀሰው ሌላ ሰው ለማስተላለፍ “የማስተላለፍ ስምምነት” ተብሎ የሚጠቀስ ስምምነት ያደረገ እንደሆነ፤

ለ) መብቱ የተላለፈለት ሰው ከመብት አስተላላፊው በሙሉ ወይም በከፊል ለተላለፈለት መብት የሚከፍለው ዋጋ መብት የተላለፈለት ሰው ሊከፍል የተስማማበትን ወጪ ወይም መብት አስተላላፊው ካስቀረው

sumuu yiino fulo woy qoosso saysihu gatisino gama qoossonni burqitannota gama woy wo’manta gadacho qoosso saysannoha riqiwe fulate hasiisannosi gadachono ledanno.

2/ Kuni quwi gumulamanno yannara: qoosso saysannohu gatisino qoosso ledo amadaminohunni qoosso sa’usi manchi loosanno loosi waagi aane noori giddo dikarsamanno:

a) Qoosso saysannohu saysino qoossora adhanno waagi, woy

b) Qoosso saysannohu daddalu loosi eo;

3/ Qoosso saysannohu saino qoossora adhino woy adhanno woxi aana aaninori gumulamanno:

a) Qoosso saysannohu sa’ino qoosso ledo amadaminohunni fushshirino fulora afi’rino xeishi qolamasi korkaatinni adhino woxi aana konni Lallawi Quwi 71 woroonni gumulamantanno.

b) Qoosso saysannohu adhino woxinni konni Lallawira Quwa 71 worronni gumulamanno xeishshinni fulo roortinoha ikkiro luphiimunni leellino woxe saynsoonni qoosso waagi gede assine adhinanni.

44. Shiilote Qoosso Xaaddo Noyikki Doogonni Saysannire

1/ Fajjo uynoonnisi manchi konni noositi qara annimmate qoosso 10% (tonne anga) aleenni soorrantinoha ikkiro, fajjo uynoonnisi manchi tenne soorro hakkawoyntenni biiltote borrotenni egensiisa noosi.

የተወሰነ መብት የሚመነጨ የተወሰኑትን ወይም ሁሉንም ግዴታዎች መብት አስተላላፊውን ተክቶለመወጣት የሚገባውን ግዴታም ይጨምራል፡፡

2/ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፣ መብት አስተላላፊው ካስቀረው መብት ጋር በተያያዘ መብት የተላለፈለት ሰው የሚያከናውነውስራ ዋጋ በሚከተሉት ውስጥ አይካተትም ፡-

ሀ) መብት አስተላላፊው ለተላለፈው መብት የሚቀበለውን ዋጋ፣ ወይም

ለ) የመብት አስተላላፊውን የንግድ ስራ ገቢ፤

3/ መብት አስተላላፊው ለተላለፈው መብት በተቀበለው ወይም በሚቀበለው ገንዘብ ላይ የሚከተሉት ተፈፃሚነት ይኖራቸዋል፡-

ሀ) መብት አስተላላፊው ከተላለፈው መብት ጋር በተያያዘ ላወጣው ወጪ ያገኘው ተቀናሽ ተመላሽ በመደረጉ ምክንያት በተቀበለው ገንዘብ ላይ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 71 ድንጋጌ ተፈፃሚ ይሆናል፣

ለ) መብት አስተላለፊው ከተቀበለው ገንዘብ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 71 ድንጋጌ ተፈጻሚ የሚሆንበት ተቀናሽ ወጪ የበለጠ እንደሆነ በብልጫ የታየው ገንዘብ የተላለፈው መብት ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

44. <u>የማዕድን መብትን በተዘዋዋሪ መንገድ ስለማስተላለፍ</u>

1/ ፈቃድ የተሰጠው ሰው የነበረው ዋና የባለቤትነት መብት ከ10% (ከአስር በመቶ) በላይ የተለወጠ እንደሆነ ፈቃድ የተሰጠው ሰው ይህንኑ ለውጥ ወዲያውኑ ለባለሥልጣኑበፅሁፍ ማሳወቅ አለበት፡፡

2/ Mitte uurrinsha giddo miiloomittete qoossosi dhaaddotenni woy wole doogonni saysannohu konni Quwira Cinaancho Quwa (1) qummi assinoonni egensiishsha aa hasiissannosi manchi, Itophiyu teessaancho ikkinokkiha ikkiro, fajjo uyinoonnisi manchi Itiyophiyaho teessaancho ikkinokki manchi riqiwaanchu gede kiirreenna saysate ledo konni lallawi garinni baantara hasiisanno giwire baatate gadacho noosi.

3/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (2) aana garinni fajjo uynoonnisi manchi teessaancho ikkinokki mancho riqiwatenni baatino ay giwiri konni lallawi garinni teessaancho ikkinokki manchi aana hasi’nanni taaksete asali ledo kiisamanno.

4/ Konni Lallawi gumulshira yine, konni Quwi Cinaanchu Quwi (2) aana worroonnihu mitte uurrinsha giddo noo miiloomittete horo daddalu loosi jiro gede assine adhinanni.

<u>Cinaancho Gafa Onte</u>

<u>Kalqe Kalqoomu Giwire</u>

45. <u>Baara Widoonni Baantoonni Daddalu Loosi Giwire Kiisannire</u>

1/ Itiyophiyu teessaancho ikkino giwiru baataanchi Shae ‘C’ garinni giwire baantanni eo noosiha ikkironna hattee eo aaninni baara widoonni giwire baatinoha ikkiro giwiru baataanchi baara widoonni baatino giwire ‘’baara widoonni baantonni giwirira assinanni kiiso’’ yine kiinsannihu aaninohunni ajanno bikki ledo taalo ikkanno woxi bikkinniiti:

2/ በአንድ ድርጅት ውስጥየአባልነት መብቱን በቀጥታ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ የሚያስተላልፈው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተጠቀሰውን ማስታወቂያ መስጠት ያለበት ሰው የኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ እንደሆነፈቃድ የተሰጠው ሰው በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነው ሰው ወኪል እንደሆኑ ተቆጥሮ ከማስተላለፉ ጋር ተያይዞ በዚህ አዋጅ መሠረት ሊከፈል የሚገባውን ግብር የመክፈል ግዴታ አለባቸው፡፡

3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ፈቃድ የተሰጠው ሰው በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነውን ሰው በመወከል የከፈሉት ማንኛውም ግብር በዚህ አዋጅመሠረት በኢትዮጵያ ነዋሪ ካልሆነው ሰው ላይ ከሚፈለገው የታክስ ዕዳ ጋር ይካካሳል፡፡

4/ ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም ሲባል፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) የተመለከተው በአንድ ድርጅት ውስጥ ያለው የአባልነት ጥቅም እንደ ንግድ ሥራ ሀብት ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

<u>ንዑስ ክፍል አምስት</u>

<u>ዓለም ዐቀፍ ግብር</u>

45. <u>በውጭ ሀገር የተከፈለን የንግድ ሥራ ግብር ስለማካካስ</u>

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ግብር ከፋይ በሠንጠረዥ "ሐ” መሠረት ግብር የሚከፍልበት ገቢ ያለው እንደሆነ እና በዚሁ ገቢ ላይ በውጭ ሀገር ግብር ከፍሎበት ከሆነ ግብር ከፋዩ በውጭ ሀገር የከፈለው ግብር "በውጭ ሀገር ለተከፈለ ግብር የሚደረግ ማካካሻ” ተብሎ የሚካካስለት ከሚከተሉት ከአነስተኛው መጠን ጋር እኩል የሚሆነው የገንዘብ መጠን ነው፡-

a) Baara widoonni baatamino eote giwire woy,

b) Baara widoonni afi’noonni eo aaninni Shae ‘C’ garinni baatamanno daddalu eo giwire.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (1) (b) worroonnihu daddalu eo giwire shallangannihu dirunni teessaancho ikkino giwiru baataanchi aana gumullanniha mereerimu daddalu loosi eote giwiri jilba giwiru baataanchi afi’rino buuxantino baara widiidi eo aana gumulanni.

3/ Konni quwi garinni baara widoonni baatamino giwiri kiisamara dandiinannihu:

a) Itiyophiyu teessaancho ikkino manchi baara widoonni afi’rino eo aana baata hasiissannosi giwire eo afi’rino giwiri diri gedensaanni noo lame dirra woy qoleno biilto fajjitanno lexxote yanna giddo baatinoha ikkironna

b) Itiyophiyu teessaancho ikkino manchi giwire baara widiidi takisete biilto uytino darrasanyi noosiha ikkoro callaati.

4/ Itophiyaaho teessaancho ikkino manchi giwiru dirinni baata hasiissanno daddalu loosi eo giwire shallaganno woyte, aye giwiru kiiso loosu aana hosiisara albaanni baara widoonni baantoonni giwirira fajjinoonni kiiso loosu aana hosiisa hasiissannosi.

5/ Mittu giwiru diri giddo teessaancho ikkino manchi baara widoonni baatino giwire hakkuy giwiru diri giddo wo’munni wo’ma

ሀ) በውጭ ሀገር የተከፈለው የገቢ ግብር፤ ወይም

ለ) በውጭ ሀገር በተገኘው ገቢ ላይ በሠንጠረዥ "ሐ" መሠረት ተከፋይ የሚሆነው የንግድ ገቢ ግብር፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ለ) የተመለከተው የንግድ ገቢ ግብር የሚሰላው በዓመቱ በኢትዮጵያ ነዋሪ በሆነው ግብር ከፋይ ላይ ተፈፃሚ የሚደረገውን አማካይ የንግድ ሥራ ገቢ ግብር መጣኔ ግብር ከፋዩ ባገኘው የተጣራ የውጭ ሀገር ገቢ ላይ ተፈፃሚ በማድረግ ነው፡፡

3/ በዚህ አንቀጽ መሠረት በውጭ ሀገር የተከፈለ ግብር ሊካካስ የሚችለው፡-

ሀ) በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነው ሰው በውጭ ሀገር ባገኘው ገቢ ላይ ሊከፍል የሚገባውን ግብር ገቢው ከተገኘበት የግብር ዘመን በኋላ ባሉት ሁለት ዓመታት ወይም ደግሞ ባለስልጣኑ በሚፈቅደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ የከፈለ እንደሆነ፤ እና

ለ) በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነው ሰው ግብር በውጭ አገር የታክስ ባለሥልጣን የተሰጠ ደረሰኝ ያለው እንደሆነ ብቻ ነው፡፡

4/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነው ሰው በግብር ዓመቱ መክፈል የሚኖርበትን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ሲያሰላ፣ ማንኛውንም የግብር ማካካሻ ተግባራዊ ከማድረጉ በፊት በውጭ ሀገር ለተከፈለ ግብር የተፈቀደውን ማካካሻ ተግባራዊ ማድረግ አለበት፡፡

5/ በአንድ የግብር ዓመት ውስጥ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነው ሰው በውጭ ሀገር የከፈለው ግብር በዚያው የግብር ዘመን ሙሉ

kiinsannikkiha ikkiro, kiinsikkinni gatino giwire wirro qolate woy sai giwiru dirira qolate woy aanananno giwiru dirira sa''a didandaanno.

6/ Konni quwi gumulshira:

a) "Mereerima daddalu loosi eo giwiri jilbi" yaa konni lallawi garinni ay giwiri kiiso assate albaanni teessaancho ikkino manchi giwire baantanni eo aana loosu aana hosanno jilbaati.

b) "Baara widiidi eo giwire" yaa giwiru baataanchu widoonni xeinse amandanni giwire lendanna baara widiidi mootimma woy baara widiidi qooxeessaawe mootimmanni tugamino giwire ikkanna, qoricha, hornyu lexxo takise, woy qoleno konne giwire la''annohunni baantanni qallo dilendanni.

c) Buuxantino Baara widiidi eo" yaa mittu giwiru dirira teessaancho ikkino giwiru baataancho la''annohunni tenne shae garinni giwiru baataanchi dirunni afi'rino xaphoomu baara widiidi eo aana giwiru baataanchira dirunni tenne shae garinni fajjinannihu konni woroonni tittirroonni worroonniri ledo amadinse assinanni fulo xeinsi gedensaanni gattanno eoti.

d) Baara widiidi eo afi'rate calla yine assinoonni fulonna Baara widiidinni afi'nanni eo umose dandiitino eote dana ikkite gaamantannoha ikkasenni baara widiidi eo afi'rate fulino bikka konni Lallawi Quwa 74 garinni beenkoonniha

በሙሉ የማይካካስ የሆነ እንደሆነ ሳይካካስ የቀረው ግብር ተመላሽ ሊደረግ ወይም ወደቀደመው የግብር ዓመት ሊመለስ ወይም ወደሚቀጥለው የግብር ዘመን ሊሸጋገር አይችልም፡፡

6/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-

ሀ) "አማካይ የንግድ ሥራ ገቢ ግብር መጣኔ" ማለት በዚህ አዋጅ መሠረት ማንኛውም የግብር ማካካሻ ከመደረጉ በፊት በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነው ሰው ግብር በሚከፍልበት ገቢ ላይ ተግባራዊ የሚሆነው ምጣኔ ነው፡፡

ለ) "የውጭ ሀገር ገቢ ግብር" ማለት በከፋዩ ተቀንሶ የሚያዝን ግብር ጨምሮ በውጭ ሀገር መንግሥት ወይም በውጭ ሀገር አካባቢያዊ መንግሥት የተጣለ ግብር ሲሆን፣ ቅጣትን፣ ተጨማሪ ታክስን፣ ወይም ደግሞ ይህንን ግብር በሚመለከት የሚከፈል ወለድን አይጨምርም፡፡

ሐ) የተጣራ የውጭ ሀገር ገቢ" ማለት በአንድ የግብር ዓመት በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነን ግብር ከፋይ በሚመለከት በዚህ ሰንጠረዥ መሠረት ግብር ከፋዩ በዓመቱ ካገኘውጠቅላላ የውጭ ሀገር ገቢ ላይ ለግብር ከፋዩ በዓመቱ በዚህ ሠንጠረዥ መሠረት የሚፈቀደው ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት ጋር በተያያዘ ተቀናሽ የሚደረገው ወጪ ከተቀነሰ በኋላ የሚቀረው ገቢ ነው፡፡

መ) የውጭ ሀገር ገቢውን ለማግኘት ሲባል ብቻ ወጪ የተደረገ እና በውጭ ሀገር የሚገኝ ገቢ እራሱን የቻለ የገቢ ዓይነት ሆኖ የሚመደብ በመሆኑ የውጭ ሀገር ገቢውን ለማግኘት በወጣው መጠን በዚህ አዋጅ አንቀጽ 74 መሠረት የተከፋፈለ ሲሆን ነዉ፡፡

ikkiro.

46. Baara Widiidi Daddali Loosi Kisaara

1/ Itiophiyaaho teessaancho ikkino giwiru baataanchi shae “C’’ garinni giwire baantanniha baara widiidi eo afi’rate fushshino fulo konni lallawi garinni xeinsannisihu baara widiidinni afi’ranno eo aaninni callaati.

2/ Itiophiyaaho teessaancho ikkino giwiru baataanchi mittu giwiru dirira baara widoonni kisaaru xaadinosiha ikkiro, kisaaru xaadinosi giwiru dirinni aane noo giwiru dirira reekkinsanniha ikke kuni kisaari reekkinsi giwiri dirira giwiru baataanchi baara widinni afi’rino eo aaninni shae ” C’’garinni xeinsanni.

3/ Itiophiyaaho teessaancho ikkino giwiru baataanchi kisaara konni Quwira Cinaanchu Quwa (2) garinni wo’munni wo’ma woy gama xeisa dandaannokkiha ikkiro, kisaaru wo’muni wo’ma xeinseenna goofa geeshsha aantanno giwiru dirrara reekkameena konni Quwira Cinaancho Quwa (2) garinni xeishsha assinanni. Ikkirono giwiru baatanchi kisaaru xaadinos giwiru diri gedensaanni noo onte giwiru dirra ale kisaarasi reekkisa didandaamanno.

4/ Giwire baatannohu baara widi kisaari xaadinosihu lamu dirrara ikkironna mittu mittunku kisaari konni Quwira Cinaancho Quwa (2) garinni reekkinsanniha ikkiro, giwiru baataanchi konni Quwi Cinancho Quwa (2) garinni ledote kisaara reekkisate difajjinannisi.

46. የውጭ ሀገር የንግድ ሥራ ኪሳራዎች

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ግብር ከፋይ በሠንጠረዥ "ሐ” መሠረት ግብር የሚከፈልበትን የውጭ ሀገር ገቢን ለማግኘት ያወጣው ወጪ በዚህ አዋጅ መሠረት ተቀናሽ የሚደረግለት በውጭ ሀገር ካገኘው ገቢ ላይ ብቻ ነው፡፡

2/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት በውጭ ሀገር ኪሳራ ያጋጠመው እንደሆነ ኪሳራው ከደረሰበት የግብር ዘመን ቀጥሎ ላለው የግብር ዘመን የሚሸጋገር ሆኖ ይህም ኪሳራ በተሸጋገረበት የግብር ዘመን ግብር ከፋዩ በውጭ ሀገር ካገኘው ገቢ ላይ በሠንጠረዥ "ሐ” መሠረት ተቀናሽ ይደረጋል፡፡

3/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነው ግብር ከፋይ ኪሳራውን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት በሙሉ ወይም በከፊል መቀነስ ያልቻለ እንደሆነ ኪሳራው በሙሉ ተቀንሶ እስከሚያልቅ ድረስ ወደ ሚቀጥሉት የግብር ዓመታት ተሸጋግሮ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ተቀናሽ ይደረጋል፡፡ ሆኖም ግብር ከፋዩ ኪሳራው ከደረሰበት የግብር ዓመት በኋላ ካሉት አምስት የግብር ዓመታት በላይ ኪሳራውን ለማሸጋገር አይችልም፡፡

4/ ግብር ከፋዩ የውጭ ሀገር ኪሳራ ያስተናገደባቸው ሁለት ዓመታት የኖሩ እንደሆነ እና እያንዳንዱ ኪሳራ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ መሠረት የተሸጋገረ እንደሆነ ግብር ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ተጨማሪ ኪሳራዎችን ለማሸጋገር

5/ Mittu giwiru baataanchi konni Quwi Cinaancho Quwa (2) nna (3) worroonni baara widi kisaara reekkisate dandiisiisannoha tittirshu gumulshi amuraate, gashshootu amaale mini fushshanno wodho garinni murranni.

6/ Konni quwi gumulshira mittu giwiru dirira Itiophiyaaho teessancho ikkino giwiru baataancho lainohunni, “Baara wido xaadino kisaaraati” yaa giwiru baatanchi shae “C’’ garinni giwire baantanni baara widi eo afi’rate fushshino fulo bikka xaphoomu baara widi eonni roore afamirooti.

47. Kubbaaniyyu Kaapitaalera Adhinanni Liqoo

1/ Konni Quwira Cinaanchu Quwira (2) woro noo gedeenni heedheenna, faynansete urrinshubba lendikkinni baara widi *akisiyoonnate* annuwa murrimma hunda noohanna Itiophiyaaho teessaancho ikkino kubbaaniyi mereerimu asali mereerimu kaapitaalete fushshonni 2 nni 1 (2:1) roorinoha ikkiro, kubbaanyu qallote baatooshshira fushshino fulo konni woroonni worroonni shallanganni garinni xeishshunni amandannisikki gede assinanni:

AxB/C

Tenne shallaganni,

a) Kubbaaniyyu giwiru dirira xeinsannisi gede xa’miranno qallote fulo;

b) Kubbaaniyyu fajjinoonnisi bikki aleenni adhino asalenna;

c) Kubbaaniyyu dirunni noosihu mereerima asale.

2/ Baara widi akisiyoonete annuwi murrimma

አይፈቀድለትም፡፡

5/ አንድ ግብር ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እና (3) የተመለከቱትን የውጭ ሃገር ኪሳራዎች ሊያሸጋግር የሚችልበት ዝርዝር የአፈፃፀም ሥርዓት የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ይወሰናል፡፡

6/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም በአንድ የግብር አመት በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነን ግብር ከፋይ በሚመለከት፣ “በውጭ ሀገር የደረሰ ኪሳራ” ማለት ግብር ከፋዩ በሠንጠረዥ "ሐ” መሠረት ግብር የሚከፈልበትን የውጭ ሀገር ገቢ ለማግኘት ያወጣቸው ወጪዎች መጠን ከጠቅላላው የውጭ ሀገር ገቢ በልጦ ሲገኝ ነው፡፡

47. ለኩባንያ ካፒታል የሚወሰድ ብድር

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የፋይናንስ ድርጅቶችን ሳይጨምር በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር ያለና በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ አማካይ ዕዳ ከአማካይ የካፒታል መዋጮ ከ2 ለ 1 የበለጠ እንደሆነ ኩባንያው ለወለድ ክፍያ ያወጣው ወጪ ከዚህ በታች በተመለከተው ስሌት መሠረት በተቀናሽ እንዳይያዝለት ይደረጋል፡-

ሀ× ለ/ሐ

በዚህ ስሌት፣

ሀ) ኩባንያው በግብር ዓመቱ ተቀናሽ እንዲደረግለት የሚጠይቀው የወለድ ወጪ፤

ለ) ኩባንያው ከተፈቀደው መጠን በላይ የወሰደው ብድር፤እና

ሐ) ኩባንያው በዓመቱ ያለበት አማካይ ዕዳ፡፡

2/ በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር

hunda noo teessaancho ikkino kubbaaniyyi mereerimu asalinna mereerima kappitaalete fushsho giwiru dirinni 2 nni 1 (2:1) roorinoha ikkironna kubbaaniyyu giwiru diri mereerimu asali xaadooshshu noonsakki mannootiwiinni adhinoonni asalinni roorannokkiha ikkiro konni Quwi Cinaancchu Quwa (1) digumulamanno.

3/ Konni quwi woro konni woroonni tittirroonni garinni Itophiyaho hegerretenni loosanno uurrinsha ledo noo teessaancho ikkinokki kubbaaniyyi aana gumulaminoha ikkanno.

a) Hegeretenni loossanno uurrinsha baara widi akisoonootu annuwi murrima hunda no teessaancho ikkino kubbaaniya ikke kiiramanno,
b) Hegeretenni loossanno uurrinsha mereerimu asalenna mereerimu kappitaalete fusho konni woroonni nooha kaima assi’ne herrenganni.
c) Hegeraame uurrinshara hosinoha Itiophiyaaho teessaancho ikkinokki kubbaaniyu adhino liqoonna.
d) Itiophiyaaho teessaancho ikkinokki kubbaaniyy loosisi millimmora gaaminohanna hegere urrinshi widoonni loosu aana hossino kaapitaale fushsho.

4/ Konni Quwi jeefishshira:

a) "xaadooshshu noonsakki manninni adhinoonni asaleeti’’ yaa baara widi akisiyonooti annuwi murrimma hunda afamannoha Itiophiyaaho teessaancho ikkino Kubbaaniyya lainohunni, mitte

ስር ያለ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ አማካይ ዕዳ እና አማካይ የካፒታል መዋጮ በግብር ዓመቱ ከ2 ለ 1 የበለጠ እንደሆነ እና የኩባንያው የግብር ዓመቱ አማካይ ዕዳ ግንኙነት ከሌላቸው ሰዎች ከተወሰደው ዕዳ የማይበልጥ ከሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈፃሚ አይሆንም፡፡

3/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች ከዚህ በታች በተዘረዘረው መሠረት በኢትዮጵያ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት ባለው በኢትዮጵያ ነዋሪ ባልሆነ ኩባንያ ላይ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

ሀ/ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር ያለ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ ሆኖ ይቆጠራል፣ እና
ለ/ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት አማካኝ ዕዳ እና አማካኝ የካፒታል መዋጮ የሚከተለውን መሠረት በማድረግ ይሰላል፡፡
ሐ) ለዘላቂው ድርጅት የዋለው በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነው ኩባንያ የወሰደው ብድር፣ እና
መ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነው ኩባንያ ለሥራው ማንቀሳቀሻ የመደበውና በዘላቂው ድርጅት አማካኝነት ሥራ ላይ የዋለው የካፒታል መዋጮ፡፡

4/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-

ሀ) "ግንኙነት ከሌላቸው ሰዎች የተወሰደ ዕዳ” ማለት በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር የሚገኝን በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ በሚመለከት አንድ የፋይናንስ ተቋም ኩባንያው የሚገኝበትን ሁኔታ

womaashshu woy faynansete uurrinsha kubbaaniyyu noo gara hedote giddo woratenni, xaadooshshu noonsakki manni mereero assinanni dikkirate garinni liqiissasira dandaanno woxeeti yaate.

b) "mereerima asaleeti" yaa baara widi akkisiyinooti annuwi murrimma hunda afamanno Itiophiyaho teessaancho ikkino kubbaaniyya lainohunni, giwiru diri giddo adhinoha konni woroonni noo shallagate hayyo horonsi'ne shallanganni asaleeti:

A/12

Tenne shallago gumulshira

A- Aananno giwiru diri giddo mittu mittunku agani goofimarchira kubbaaniyu wiinni hasi'nanni xaphoomu asalu bikkaati yaate.

c) Mereerimu Kaapitaalete Fushsho'' yaa, baara widi akkisiyonootu annuwi murrimma hunda afamanno Itiophiyaaho teessaancho ikkino kubbaaniyya lainohunni giwiru diri giddo bandoonniha aanino shallaggate hayyonni shallanganni kaapitaalete fushshaatoti yaate.

A/12

Tenne shallago gumulshira

A=> Aananno giwiru diri giddo mittu mittunku agani goofimarchira kubbaaniyyaho assinoonniha xaphooma kaapitaalete fushsho bikkaati yaate.

d) "asale" yaa, baara widi akkisiyoonoti annuwi murrimma hunda afamanno Itiophiyaaho teessaancho ikkino

ከግምት ውስጥ በማስገባት ግንኙነት በሌላቸው ሰዎች መካከል በሚደረግ ግብይት አኳኋን ሊያበድረው የሚችለው ገንዘብ ነው፡፡

ለ) "አማካይ ዕዳ" ማለት በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር የሚገኝን በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ በሚመለከት በግብር ዓመቱ ውስጥ የወሰደው በሚከተለው ቀመር ስሌቱ የሚከናወን ዕዳ ነው፡-

ሀ/12

ለዚህ ስሌት አፈፃፀም፡-

ሀ- በሚቀጥለው የግብር ዓመት ውስጥ በእያንዳንዱ ወር መጨረሻ ኩባንያው የሚፈለግበት ጠቅላላ የዕዳ መጠን ነው፡፡

ሐ) አማካይ የካፒታል መዋጮ" ማለት፣ በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር የሚገኝን በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ በሚመለከት፣ በግብር ዓመቱ ውስጥ የተከፈለ በሚከተለው ቀመር ስሌቱ የሚከናወን የካፒታል መዋጮ ነው፡፡

ሀ/12

ለዚህ ስሌት አፈፃፀም፡-

ሀ- በሚቀጥለው የግብር ዓመት ውሰጥ በእያንዳንዱ ወር መጨረሻ ለኩባንያው የተደረገ ጠቅላላ የካፒታል መዋጮ መጠን ነው፡፡

መ) "ዕዳ" ማለት በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር የሚገኝን በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ

kubbaaniya lainohunni, faynansete rippoorte shiqishshi deerrubba murranni garinni qallo baantanniha kubbaaniyyu asale baatate gadachooti yaate.

e) "asale baatate gadacho"yaa, sheemaatu sanadenni, hawaalunninna boondetenni dagganno gadacho lendeenna wolu manchira woxe wirro qolle baatate gadacho ikkanna woroonni noore diledanno. baatantanno shallago, woy qallo baantannikki aye woxeno wirro qole baatate gadacho,

f) "kappitaalete fushsho" yaa baara widi akisoonooti annuwi murrimma hundaanni noo itophiyu teessaancho ikkino kubbaaniyya la''annohunni, qallo nookki asale qole baatate gadacho tuggano liqoo lendeenna shallagote rippoorte deerri garinni giwiru diri giddo ay yannarano maareekkante afantanno jawiidi kappitaale fushshooti.

g) "roorino asale" yaa baara widi akisoonooti annuwi murrimma hunda noo teessaano ikkino kubbaaniyya la''annohunni, giwiru diri giddo kubbaaaniyyaho noosi mereerima asale 2 nni 1te (2:1) qemere garinni fajjinoonnisi luphiimu mereerimu asalenni roorinoha ikkiro,

h) "Baara widi akisoonooti annuwi qorqorshi hunda noo teessaancho ikkino kubbaaniyya" yaa kubbaaniyu miiloomittete horo 50% aleenni ikkannohu mittu woy mittu aleenni

ኩባንያ በሚመለከት፣ በፋይናንስ ሪፖርት አቀራረብ ደረጃዎች በሚወሰነው መሠረት ወለድ የሚከፈልበት የኩባንያው ዕዳ የመክፈል ግዴታ ነው፡፡

ሠ) "ዕዳ የመክፈል ግዴታ" ማለት ከቃል ኪዳን ሰነድ፣ ከሀዋላ እና ከቦንድ የሚመጣን ግዴታ ጨምሮ ለሌላ ሰው ገንዘብ መልሶ የመክፈል ግዴታ ሲሆን፣ የሚከተሉትን አይጨምርም፡፡ ተከፋይ ሂሳቦችን፣ ወይም ወለድ የመክፈል ግዴታን የማያስከትል ማናቸውንም ገንዘብ መልሶ የመክፈል ግዴታ፡፡

ረ) "የካፒታል መዋጮ" ማለት በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር ያለን በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ በሚመለከት፣ የወለድ ክፍያን የማይጨምር ዕዳን መልሶ የመክፈልን ግዴታ የሚያስከትል ብድርን ጨምሮ በሂሳብ ሪፖርት ደረጃዎች መሠረት በግብር ዓመቱ ውስጥ በማናቸውም ጊዜ ተመዝግቦ የሚገኝ ከፍተኛው የኩባንያው የካፒታል መዋጮ ነው፡፡

ሰ) "የበለጠ ዕዳ" ማለት በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር ያለን በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ በሚመለከት፣ በግብር ዓመቱ ውስጥ ኩባንያው ያለበት አማካኝ ዕዳ በ2 ለ 1 ቀመር መሠረት ከተፈቀደለት ከፍተኛው አማካኝ ዕዳ የበለጠ ሲሆን ነው፡፡

ሸ) "በውጭ አገር ባለአክሲዮኖች ቁጥጥር ስር ያለ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ኩባንያ" ማለት ኩባንያው የአባልነት ጥቅም መካከል ከ50% በላይ የሚሆነው በአንድ ወይም ከአንድ በላይ በሆኑ በኢትዮጵያ ነዋሪ ባልሆኑ ሰዎች

ikkitino teessaano ikkitinokki mannootaati.

Cinaancho Gafa Lee

Herregote Aana Safamino Daddalu Loosi Giwire

48. Deerra “C” Giwiru Baataano Baattanno Eote Giwirire

Deerra ‘’C’’ giwiru baataano mittu mittunku giwiru dirinni daddalu loosi eo giwire baattanohu Gashshootu Amaale Mini fushshanno Wodhonni gumulanno giwire baatate hayyooti.

Gafa Onte

Shae ‘’D’’ Wolootta Eo

49. Itiyophiyaaho Teessaano Ikkitinokki Mannooti Eo

1/ Itophiyu teessaancho ikkinokki manchi tirfete qeecha, qallo, rooyaalite, loosu massago baatooshshe, tekinikete owaante baatooshshe woy mediinete *areboone* giddo afidhinoha ikkiro konni Quwi Cinaancho Quwa (2) worroonni jilbi garinni giwire baatate gadacho noonsa.

2/ Itophiyu teessaancho ikkinokki manchi giwire baatanno bikki:

a) Mediinete baantanni *areboone* woy rooyaalitete xaphooma baatooshshi aaninni 5% (onte xibbunni),

b) Tirfete qeecha woy qallote, xaphooma eo aaninni 10% (xibbunni tonne anga),

c) Loosu massago baatooshshe woy tekinikete owaante baatooshshe

ግንኙነት ካለው ወይም ካላቸው ሰዎች ጋር በመሆን የተያዘ ኩባንያ ነው፡፡

ንዑስ ክፍል ስድስት

በግምት ላይ የተመሠረተ የንግድ ሥራ ግብር

48. የደረጃ “ሐ” ግብር ከፋዮች ስለሚከፍሉት የገቢ ግብር

የደረጃ “ሐ” ግብር ከፋዮች በእያንዳንዱ የግብር ዘመን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የሚከፍሉት የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰነው የግብር አከፋፈል ዘዴ ነው፡፡

ክፍል አምስት

ሠንጠረዥ “መ” ሌሎች ገቢዎች

49. በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆኑ ሰዎች ገቢ

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው የትርፍ ድርሻ፣ ወለድ፣ ሮያሊቲ፣ ከሥራ አመራር ክፍያ፣ የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ ወይም የመድን አረቦን ከኢትዮጵያ ውስጥ ያገኘ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተመለከው መጣኔ መሠረት ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት::

2/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ግብር የሚከፍልበት ምጣኔ:-

ሀ) ለመድህን በሚከፈል አረቦን ወይም ከሮያሊቲ ጠቅላላው ክፍያ ላይ 5% (አምስት በመቶ)፤

ለ) ከትርፍ ድርሻ ወይም ከወለድ፣ ጠቅላላ ገቢላይ 10% (አስር በመቶ)፤

ሐ/ ከስራ አመራር ክፍያ ወይም ከቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ ከጠቅላላ ገቢው ላይ 15% (አሥራ አምስት

xaphooma eo aaninni 15% (tonaa onte xibbunni).

3/ Tirfete qeecha, qallote, royalitete, loosu massago baatooshshe, tekinikete owaante baatooshshe, woy mediinete arebone eo afantinohu Tophiyaho teessaancho ikkinokki manchi quwaminetunni loosanno uurrinsha widoonni Tophiyu giddo loosanno loosinni ikkinoha ikkiro, konni Quwi Cinanchu quwi (2) gumulo digumulantanno. Tini ikkitanno yannara kuriuu eo ikkitote garinni shae"C" woy "D" garinni giwire baantanni.

50. Riqiwantanno Gede Xa'minoonni Tekinikete Owaante Baatooshshinna Royalitete Aana Baantanni Giwirire

Kuni quwi gumulamanohu aanne noori guute afamirooti:

1/ Tophiyaho teessaancho ikkinokki manchi hegerete loossanno uurrinsha widoonni ikkikkinni umisinni tekinikete owaante woy uduunnu kiri owaante uynoha ikkiro;

2/ Tekinikete owaante woy uduunnu kira woy liizete) owaante uynonnisiha owaante adhannohu yine hegersinanni manchi:

a) Itophiyu gobbaanni noo hegerera loossanno uurrinsha widoonni uynanni owaante lendikki, Itiophiyaho teessaancho ikkiro woy

b) Itophiyaho teessaancho ikkinokkinna hegerera loossanno uurrinsha widoonni daddalu looso loosannoha ikkiro;

3/ Shiqinshoonnirinni woy liizete ledo amadaminohunni Tophiyaho teessaancho

በመቶ)፡፡

3/ የትርፍ ድርሻ፣ የወለድ፣ የሮያሊቲ፣ የስራ አመራር ክፍያ፣ የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ ወይም የመድን አረቦን ገቢ የተገኘው በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በቋሚነት በሚሰራ ድርጅት አማካኝነት ኢትዮጵያ ውስጥ ከሚያከናውነው ሥራ የሆነ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ተፈፃሚ አይሆንም፡፡ ይህ በሚሆንበት ጊዜ እነዚህ ገቢዎች እንደሁኔታው በሰንጠረዥ "ሐ" ወይም "መ" መሠረት ግብር ይከፈልባቸዋል፡፡

50. እንዲተካ በተጠየቀ የቴክኒክ አገልግሎት ክፍያ እና ሮያልቲ ላይ ስለሚከፈል ግብር

ይህ አንቀጽ ተፈፃሚ የሚሆነው የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ይሆናል፡፡

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት አማካኝነት ሳይሆን በራሱ የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የመሣሪያ ኪራይ ወይም ሊዝ አገልግሎት የሰጠ እንደሆነ፣

2/ የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የመሣሪያኪራይ ወይም ሊዝ አገልግሎት የተሰጠው ("አገልግሎት ተቀባይ" ተብሎ የሚጠቀሰው) ሰው፣

ሀ) ከኢትዮጵያ ውጪ ባለ በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት አማካኝነት የሚሰጠውን አገልግሎት ሳይጨምር፣ በኢትዮጵያ ነዋሪ ከሆነ፣ወይም

ለ) በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ እና በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት አማካኝነት የንግድ ሥራ የሚያከናውን ከሆነ፣

3/ ከአቅርቦቱ ወይም ከሊዙ ጋር በተያያዘ በኢትዮጵያ ነዋሪ ላልሆነው ሰው

ikkinokki manchira tekinikete owaante woy royalitete baatooshshe baantoonnihu owaante adhannohu ledo xaadooshshu noo Tophiyaho teessaancho ikkinokki mancho ikkinoha ikkiro;

4/ Xaadooshshu noo manchi tekinikete owaante woy royalitete baatooshshe owaante adhannohu wiinni xa’mirinoha ikkiro;

5/ Kuni quwi gumulamano yannara xaadooshshu noo manchi owaante adhannohura tekinikete owaantesi woy uduunnu woy massaaru liize owaante uyno gede kiirre hattonni riqiwamanno gede xa’minoonni woxi tekinikete owaantera woy uduunnu liizera baantoonni baatooshshe ikkewo gede kiirre konni lallawi dinigaage gumulantawu gede assinanni.

51. <u>Itophiyaaho Teessaano Ikkitinokki Gangalatu Owaante Uytannori Giwire</u>

1/ Itophiyaaho uyinanni gangalatu owaante loosi aana beeqqaancho ikkanno Tophiyaho teessaancho ikkinokki gangalatu owaante aanno manchi woy uytanno gaamo gangalatu owaantenni afi’ranno xaphoomu eo aaninni 10% (tonne xibbunni) giwire baatanno.

2/ Gaamote miiloomittenni afi’nanni eo lede gangalatu owaantenni afamanno eo horoonsiraanchu gangalatu owaante aannoha ikkikki wole mancho ikkiro kuni manchi afi’ranno xaphooma eo aaninni konni Quwi Cinancho Quwi (1) qorowi garinni gumulamanno.

3/ Konni quwi jeefishshira:

a) "Gangalatu owaante aannohu”

የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የሮያሊቲ ክፍያ የተከፈለው ከአገልግሎት ተቀባዩ ጋር ግንኙት ባለው በኢትዮጵያ ነዋሪ ባልሆነ ሰው የሆነ እንደሆነ፣

4/ ግንኙት ያለው ሰው የቴክኒክ አገልግሎት ወይም የሮያሊቲ ክፍያውን ከአገልግሎት ተቀባዩ የጠየቀ እንደሆነ፣

5/ ይህ አንቀጽ ተፈፃሚ በሚሆንበት ጊዜ ግንኙነት ያለው ሰው ለአገልግሎቱ ተቀባይ የቴክኒክ አገልግሎቱን ወይም የመሣሪያውን ሊዝ አገልግሎት እንደሰጠ ተቆጥሮ እንዲሁም እንዲተካ የተጠየቀው ገንዘብ ለቴክኒክ አገልግሎቱ ወይም ለመሣሪያው ሊዝ የተከፈለ ክፍያ እንደሆነ ተቆጥሮ የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች ተፈፃሚ እንዲሆኑ ይደረጋል፡፡

51. <u>በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆኑ የመዝናኛ አገልግሎት ሰጪዎች ግብር</u>

1/ ኢትዮጵያ በሚካሄድ የመዝናኛ አገልግሎት ተግባር ላይ ተሳታፊ የሚሆን በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ የመዝናኛ አገልግሎት የሚሰጥ ሰው ወይም ቡድን ከመዝናኛ አገልግሎት በሚያገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ10 % ግብር ይከፍላል፡፡

2/ አባልነት የሚገኝን ገቢ ጨምሮ ከመዝናኛ አገልግሎት የሚገኘው ገቢ ተጠቃሚ አዝናኙ ሳይሆን ሌላ ሰው የሆነ እንደሆነ ይህ ሰው በሚያገኘው ጠቅላላ ገቢ ላይ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ ተፈፃሚ ይሆናል፡፡

3/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-

ሀ) "የመዝናኛ አገልግሎት ሰጪ” ስፖርተኛን እና ሙዚቀኛን

Ispoortenyanna muuziqenya ledanno.

b) "Gaamo" ispoortete kilawe ledanno.

c) "Gangalatu owaante" ispoortete heewono leddanno.

52. <u>Royaalite</u>

1/ Itophiyaaho teessaancho ikkino manchi royalite afirinoha ikkiro xaphoomu royalitete baatooshshi aaninni 5% (onte xibbunni) eote giwire baatate gadacho noosi.

2/ Itophiyaho teessaancho ikkinokki manchi Tophiyu giddo noosi uurrinshu uurrinsha widoonni Tophiyu giddo royalitete eo afi'riro xaphoomu royalitete batooshshi aaninni 5% (onte xibbunni) eote giwire baatete gadacho noosi.

53. <u>Tirfete Qeecha</u>

1/ Itophiyaho teessaancho ikkinonna tirfete qooda afi'rinno manchi xaphoomu tirfete qoodi eo aaninni 10% (tonne xibbunni) tirfete qoodi eo giwire baatate gadacho noosi.

2/ Itopohiyaho teessaancho ikkinokki manchi Tophiyu giddo noo hegerera loossanno uurrinsha widoonni Tophiyu giddo tirfete qooda afi'riro xaphoomu tirfete qoodi eo aaninni 10% (tonne xibbunni) eote giwire baatate gadacho noosi.

54. <u>Qallo</u>

1/ Itophiyaho teessaancho ikkinonna qallo afi'rino manchi፡

a) Qallo afi'rino womaashshu uurrinshara womaashshasi suuqote wodhinoha ikkiro xaphoomu qallote eo aaninni 5% (onte xibbunni) eote giwire baatate gadacho noosi.

ይጨምራል፤

ለ) "ቡድን" የስፖርት ክለብን (ቡድንን) ይጨምራል፤

ሐ) "የመዝናኛ አገልግሎት" የስፖርት ውድድርን ይጨምራል፡፡

52. <u>ሮያሊቲ</u>

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው ሮያሊቲ ያገኘ እንደሆነ በጠቅላላ የሮያሊቲ ክፍያ ላይ 5% (አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

2/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ኢትዮጵያ ውስጥ ባለው ቋሚ ድርጅቱ አማካይነት በኢትዮጵያ ውስጥ ሮያሊቲ ገቢ ሲያገኝ በጠቅላላ የሮያልቲ ክፍያ ላይ 5% (አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

53. <u>የትርፍ ድርሻ</u>

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነና የትርፍ ድርሻ ያገኘ ሰው በጠቅላላው የትርፍ ድርሻ ገቢ ላይ 10% (አስር በመቶ) የትርፍ ድርሻ የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

2/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ኢትዮጵያ ውስጥ ባለው በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት አማካይነት በኢትዮጵያ ውስጥ ትርፍ ድርሻ ገቢ ሲያገኝ በጠቅላላ የትርፍ ገቢው ላይ 10% (አስር በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

54. <u>ወለድ</u>

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነና ወለድ ያገኘ ሰው፡-

ሀ) ወለዱን ያገኘው በገንዘብ ተቋማት ገንዘቡን በቁጠባ አስቀምጦ ሲሆን በጠቅላላውየወለድ ገቢ ላይ 5% (አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

ለ) በሌላ በማንኛውም ሁኔታ ወለድ

b) Wolu aye garinni qallo afirannoha ikkiro xaphoomu qallote eo aaninni 10% (tonne xibbunni) eote giwire baatate gadacho noosi.

2/ Itiophiyaho teessaancho ikkinokki manchi Tophiyu giddo noo hegeraame uurrinsha widoonni giddo qallote eo afi’riro:

a) Qallo afi’rinohu Itophiyu teessaancho ikkino womaashshu uurrinshara womaashshasi suuqote wodhinoha ikkiro xaphoomunni qallote eo aaninni 5% (onte anga) eote giwire baatate gadacho noosi.

b) Wolu garinnino qallo afi’rannoha ikkiro, xaphoomunni qallote eo aaninni 10% (tonne anga) eote giwire baatate gadacho noosi.

3/ Itiophiyaho teessaancho ikkinokki manchi aye garinni qallote eo afi’ranno ikkiro xaphoomu qallote eo aaninni 10% (tonne xibbunni) eote giwire baatate gadacho noosi.

55. Kaayyote Wo’naalshinni Afantanno Eo

1/ Itophiyu giddo assinanni kaayyoete wo’naalshi beeqqonni eo afi’rino manchi qeelinohunni xaphooma eo aaninni 15% (tonaa onte xibbunni) eote giwire baatate gadacho noosi.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwi (1) garinni kaayyote wo’naalshi qeellenni afantino eo shallangiro eo afi’rino manchi kaayyote wo’naalsha assanna iillino kisaara xeishsha diassinannisi.

3/ Kaayyote wo’naalshinni afamino woxi 1000 birri (mittu kumi) woroonni ikkiro konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) digumulamanno.

4/ Konni quwi gumulora “kaayyote wo’naalsha” yaa godo’lete gumi beeqqaanchu dandoonni ikkikkinni roorunni kaayyote aana

የሚያገኝ ከሆነ በጠቅላላው የወለድ ገቢ ላይ 10% (አስር በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

2/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ኢትዮጵያ ውስጥ ባለው ቋሚ ድርጅቱ አማካይነት በኢትዮጵያ ውስጥ የወለድ ገቢ ሲያገኝ፡-

ሀ) ወለዱን ያገኘው በኢትዮጵያ ነዋሪ በሆነ የገንዘብ ተቋም ገንዘቡን በቁጠባ አስቀምጦ ሲሆን በጠቅላላው የወለድ ገቢ ላይ 5% (አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

ለ) በሌላ በማንኛውም ሁኔታ ወለዱን የሚያገኝ ከሆነ በጠቅላላው የወለድ ገቢ ላይ 10% (አስር በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

3/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በማንኛውም ሁኔታ የወለድ ገቢ የሚያገኝ ከሆነ በጠቅላላው የወለድ ገቢ ላይ 10% (አስር በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

55. ከዕድል ሙከራ የሚገኝ ገቢ

1/ በኢትዮጵያ ውስጥ በሚደረጉ የዕድል ሙከራዎች ተሳትፎ ገቢ ያገኘ ሰው ባሸነፈው ጠቅላላ ገቢ ላይ 15% (አስራ አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት በዕድል ሙከራ አሸናፊነት የተገኘው ገቢ ሲሰላ ገቢውን ያገኘው ሰው የዕድል ሙከራውን ሲያከናውን የደረሰበት ኪሳራ ተቀናሽ አይደረግለትም፡፡

3/ በዕድል ሙከራ የተገኘው ገንዘብ ከ1000 ብር (አንድ ሺህ ብር) በታች ሲሆን የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈፃሚ አይሆንም፡፡

4/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም “የዕድል ሙከራ” ማለት የጨዋታው ውጤት በተሳታፊው ችሎታ ሳይሆን በዋነኝነት በዕድል ላይ

xintaminoha ikkanna, lotere, kaartu godo’lenna tombolano ledanno.

56. <u>Jiro Sae Sae Kiraho Aatenni Afantanno Eo</u>

1/ Tophiyu giddo sae sae jiro (aye baatto, mine woy millissanno jiro) kiraho aatenni eo afi’ranno manchi xaphoomu kiru eo aaninni 15% (tonaa onte xibbunni) kiru eo giwire baatate gadacho noosi.

2/ Konni quwi qorowi konni Lallawi Quwa 49 woyi 52 garinni royalitete giwire baantanni eo aaninni digumulmanno.

57. <u>Kapitaalete Jiro Sayisatenni Afantanno Horo</u>

1/ Mittu manchi “giwire baantanni jiro” yine qumminsanni millissannokki jiro, akisoone woy boonde sayisatenni horo afi’rinoha ikkiro afantino horo aana konni Quwi Cinaancho Quwi (2) worroonni shallago woy mixxaaane garinni eote giwire baatate gadacho noosi.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwi (1) garinni baantanni giwiri aana gumulo ikkitanno shallago bikki:

a) Gaamo "A" giwire baantanni jiro 15% (tonaa onte anga),

b) Gaamo "B" giwire baantanni jiro 30% (sajjoo anga) ikkanno.

3/ Giwire baantanni jiro saysatenni afantanno horo, jirosi saysatenni afamino waaga jiro sa’anno yannara noo waaga roore leellino woxu bikkaati.

4/ Konni sini quwira tittirroonniri noo gede ikke hee’reenna, mittu manchi giwiru diri giddo mitto giwire baantanni jiro sayisanna kisaaru iillinosiha ikkiro kisaaru hakkoye giwiru diro

የተመሰረተ ሲሆን፣ሎተሪን፣ የካርታ ጨዋታንና ቶምቦላንም ይጨምራል፡፡

56. <u>ሀብትን አልፎ አልፎ በማከራየት የሚገኝ ገቢ</u>

1/ በኢትዮጵያ ውስጥ አልፎ አልፎ ሀብት (ማንኛውንም መሬት፣ ቤት፣ ወይም የሚንቀሳቀስ ንብረት) በማከራየት ገቢ የሚያገኝ ሰው ከጠቅላላው የኪራይ ገቢ ላይ 15% (አስራ አምስት በመቶ) የኪራይ ገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ በዚህ አዋጅ በአንቀጽ 49 ወይም 52 መሠረት የሮያሊቲ ግብር በሚከፈልበት ገቢ ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

57. <u>የካፒታል ሀብቶችን በማስተላለፍ የሚገኝ ጥቅም</u>

1/ አንድ ሰው “ግብር የሚከፈልበት ሀብት” ተብሎ የሚጠቀስን የማይንቀሳቀስ ሀብት፣ አክሲዮን ወይም ቦንድ በማስተላለፍ ጥቅም ያገኘ እንደሆነ በተገኘው ጥቅም ላይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተመለከተው መጣኔ መሠረትየገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት በሚከፈለው ግብር ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው መጣኔ፣

ሀ) ለምድብ "ሀ" ግብር የሚከፈልባቸው ሀብቶች 15% (አሥራ አምስት በመቶ)፤

ለ) ለምድብ "ለ" ግብር የሚከፈልባቸው ሀብቶች 30% (ሠላሳ በመቶ) ይሆናል፡፡

3/ ግብር የሚከፈልበትን ሀብት በማስተላለፍ የሚገኘው ጥቅም ሀብቱን በማስተላለፍ ከተገኘው ዋጋ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ ከነበረው ዋጋበልጦ የተገኘው የገንዘብ መጠን ነው፡፡

4/ በዚህ ንዑስ አንቀጽ የተዘረዘሩት እንደተጠበቁ ሆኖ፣ አንድ ሰው በግብር ዓመቱ ውስጥ አንድን ግብር የሚከፈልበት ሀብት ሲያስተላለፍ ኪሳራ የደረሰበት እንደሆነ ኪሣራው በዚያው የግብር ዓመት በተመሳሳይ ምድብ ያለ ግብር የሚከፈልበት ሀብት ሲሸጥ

hattenne gaamora noo giwire baantanni jiro hirriro afantanno eo ledo taalanno gede assinanni.

a) Kisaaru hosannohu konni quwi garinni afantino eo taashshonniti.

b) Taashshote kisaari goofa geeshsha mimmito labbanno gaamo giddo noo jajja hirranni yanna kiisate hosanno gede murroonnikki yannara sa’’anno.

c) Mittu manchi xaadooshshu noosi manchira jiro saysinoha ikkiro iillino kisaara kisaaraho yine diadhinanni.

d) Mittu manchi iillinosi kisaara biilto ammansiissanno doogonni kula dandiinoha ikkirooti.

5/ Giwire baantanni jiro saysatenni iillino kisaari jiro hirri yannara jirote fultino fulo jiro sa’u waaga rooranno woxu bikkaati.

6/ Sayinsoonni giwire baantanni jiro daddalu jiro ikkitanno yannara konni lallawi quwi 35 garinni gumulamanno.

7/ Konni quwi gumulora:

a) “Milli yitaawokki jiro” ijaarsu sa’’ara albaanni lamu dirira wo’muy wo’ma hee’rate owaante uyno ijaarra diledanno;

b) “Gaamo"A” giwire baantanni jiro” yaa millisannokki jajja yaate;

c) “Gaamo"B” giwire baantanni jiro” yaa akisoonenna boonde yaate.

58. **Bubbe Abbitino Eo**

1/ Biiro fushshitanno biddissira worroonni daddalu loosinni afantanno bubbe abbitino eo biddissaho worroonni baatooshshi bikkinni baantanni.

ከሚገኘው ገቢ ጋር እንዲቻቻል ይደረጋል፡፡

ሀ) ኪሳራው የሚውለው በዚህ አንቀጽ መሠረት የተገኘን ገቢ ለማቻቻል ነው፤

ለ) ያልተቻቻለው ኪሳራ ተቻችሎ እስከሚያልቅ ድረስ በተመሳሳይ ምድብ ውስጥ ያለ ንብረት በሚሸጥበት ጊዜ ለማካካስ እንዲውል ላልተወሰነ ጊዜ ይሸጋገራል፤

ሐ) አንድ ሰው ግንኙነት ላለው ሰው ሀብት ያስተላለፈ እንደሆነ የደረሰው ኪሳራ ዕውቅና አይሰጠውም፤

መ) አንድ ሰው የደረሰበትን ኪሳራ ባለሥልጣኑን በሚያሳምን መንገድ ማስረዳት የቻለ እንደሆነ ነው፡፡

5/ ግብር የሚከፈልበትን ሀብት በማስተላለፍ የደረሰው ኪሳራ ሀብቱ በተሸጠበት ጊዜ ለሀብቱ የወጣው ወጪ ሀብቱ ከተላለፈበት ዋጋ የሚበልጠው የገንዘብ መጠን ነው፡፡

6/ የተላለፈው ግብር የሚከፈልበት ሀብት የንግድ ሀብት በሚሆንበት ጊዜ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 35 ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

7/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም፡-

ሀ) “የማይንቀሳቀስ ሀብት” ሕንጻው ከመተላለፉ በፊት ለሁለት ዓመታት ሙሉ በሙሉ ለመኖሪያነት ያገለገለ ሕንጻን አይጨምርም፤

ለ) “ምድብ "ሀ” ግብር የሚከፈልበት ሃብት” ማለት የማይንቀሳቀስ ንብረት ማለት ነው፤

ሐ) “ምድብ "ለ” ግብር የሚከፈልበት ሃብት” ማለት አክሲዮኖችና ቦንዶች ማለት ነው፡፡

58. <u>ንፋስ አመጣሽ ገቢ</u>

1/ ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ ከተመለከቱ የንግድ ሥራዎች የሚገኝ ንፋስ አመጣሽ ገቢ በመመሪያው በተመለከተው የማስከፈያ ልክ ግብር ይከፈልበታል፡፡

2/ ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ፡-

2/ Biiro fushshitanno biddissira፡

a) Bubbe abbitino eooti yaate dandiinayi eote bikki,

b) Bubbe abbitino eo aana tungoonni giwire baata hasiissannonsa daddalu loossa dana,

c) Konni quwi garinni baantanni giwiri loosu aana hosanno barra,

d) Giwire murranni hayyonna giwiru murora kaima ikkitanno yine hedote giddo worrannire, gumullanno gede biilloonye uynoonnisi.

3/ Biiro daddalu loosi akata hedote giddora eessatenni babbaxxitino daddalu loossara bubbe abbitino eo yinanni woxi bikki babbaxanno gede assate hattonni babbaxxino giwire baatisiinsanni bikka gumultara dandiitanno.

4/ Konni quwini "bubbe abbitino eo" yaa hiikkuno daafuriweelo afamanno, agarroonnikki woy wole wirro wirro anfannikki eooti.

59. <u>Bebbeenkoonnikki Tirfe</u>

Biiro fushshitanno biddissi garinnni mittu giwiru dirira, giwiru baatami gedenso miillate baantoonnikkinna wirro investe assinoonnikki buuxantino uurrinshate tirfe 10% (tonne xibbunni) giwire baantanni.

60. <u>Hegerera Loossanno Uurrinshanni Sonkanni Tirfe</u>

1/ Itophiyu giddo quwaminetunni loossanno uurrinsha widoonni daddalu looso loosanno Itiophiyaho teessaancho ikkinokki manchi,

ሀ) ንፋስ አመጣሽ ገቢ ነው ሊባል የሚችለው የገቢ መጠን፣

ለ) በንፋስ አመጣሽ ገቢ ላይ የተጣለውን ግብር ሊከፍሉ የሚገባቸውን የንግድ ሥራዎች ዓይነት፣

ሐ) በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚከፈለው ግብር ሥራ ላይ የሚውልበትን ቀን፣

መ) የግብር አወሳሰኑን ዘዴ እና ለግብሩ አወሳሰን መሠረት የሚሆኑ ታሳቢዎችን፣ እንዲወስን ስልጣን ተሰጥቶታል፡፡

3/ ቢሮው የንግድ ሥራ ባህሪያትን ከግምት ውስጥ በማስገባት ለተለያዩ የንግድ ሥራዎች ንፋስ አመጣሽ ገቢ የሚባለው የገንዘብ መጠን እንዲለያይ ለማድረግ እንዲሁም የተለያየ የግብር ማስከፈያ ልክ ለመወሰን ይችላል፡፡

4/ በዚህ አንቀጽ "ንፋስ አመጣሽ ገቢ" ማለት ማንኛውም ያለ ልፋት የሚገኝ፣ ያልተጠበቀ ወይም ሌላ ተደጋግሞ የማይገኝ ገቢ ነው፡፡

59. <u>ያልተከፋፈለ ትርፍ</u>

ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ መሠረት በአንድ የግብር ዓመት ግብር ከተከፈለ በኋላ ለአባላቱ ያልተከፋፈለ እና መልሶ ኢንቨስት ያልተደረገ የተጣራ የድርጅቱ ትርፍ 10% (አሥር በመቶ) ግብር ይከፈልበታል፡፡

60. <u>በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት የሚላክ ትርፍ</u>

1/ በኢትዮጵያ ውስጥ በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት አማካኝነት የንግድ ሥራ የሚያከናውን በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በኢትዮጵያ ውስጥ ካለው በቋሚነት በሚሠራ ድርጅት በሚላክለት ትርፍ ላይ

giddo noo hegerera loossanno uurrinshanni sonkannisi tirfe aaninni 10% (tonne xibbunni) giwire baatate gadacho noosi.

2/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) gumulo massagantanohu gashshootu amaale mini fushshanno wodho garinni ikkanno.

61. Wolootta Eo

Shae "A", "B","C" nna tenne shaera woloot u quwi garinni eote giwire baatannita aye eono afi'rino manchi xaphoomu eo aaninni 15% (tonaa onte anga) eote giwire baatate gadacho heedhannosi.

62. Shae "D" Ledo Amadantino Xaphooma Qorowubba

1/ Shae "D" garinni tunganni giwiri,

a) Wolootu shauwa hunda giwire baantanni eo aana digumulamanno, woy

b) Eote giwirinni keeraancho assinoonni eo aana gumulo dikkanno.

2/ Tenne shae garinni tunganni giwiri eote aana gofimarchu giwire ikkanno.

3/ Itophiyaho teessaancho ikkino manchi afi'rino royalite, tirfete qeechi, qallote woy quwa 61 worroonni giwire baantanni jiro hiratenni afi'rino eo baara widiidinni afanteewoha ikkkiro, kuni manchi tenne shaera baantanno eo aaninni baara widoonni tenne eo aaninni baatino giwiri zeerote woro hige dirrikki xeishsha assinay gede fajjinannisi.

4/ Konni Quwi Cinaanchu Quwa (3) garinni xeishsha assinoyikki giwire wolu dirira sayisa didandiinanni.

10% (አሥር በመቶ) ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) አፈጻጸም የሚመራው የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ መሠረት ይሆናል፡፡

61. ሌሎች ገቢዎች

በሠንጠረዥ"ሀ"፣ "ለ"፣ "ሐ" እና በዚህ ሠንጠረዥ ሌሎች አንቀጾች መሠረት የገቢ ግብር የማይከፈልበት ማንኛውንም ገቢ ያገኘ ሰው በጠቅላላ ገቢው ላይ15% (አሥራ አምስት በመቶ) የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል፡፡

62. ከሠንጠረዥ "መ" ጋር የተያያዙ ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1/ በሠንጠረዥ "መ" መሠረት የሚጣል ግብር፤

ሀ) በሌሎች ሠንጠረገሮች ሥር ግብር ለሚከፈልበት ገቢ ተፈጻሚ አይሆንም፤ወይም

ለ) ከገቢ ግብር ነፃ በሆኑ ገቢዎች ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

2/ በዚህ ሠንጠረዥ መሠረት የሚጣለው ግብር በገቢው ላይ የመጨረሻ ግብር ይሆናል፡፡

3/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው ያገኘው የሮያሊቲ፣ የትርፍ ድርሻ፣ የወለድ ወይም በአንቀጽ 61 የተመለከተውን ግብር የሚከፈልበትን ሀብት በመሸጥ ያገኘው ገቢ ከውጭ ሀገር የተገኘ እንደሆነ፣ ይህ ሰው በዚህ ሠንጠረዥ ከሚከፈለው ገቢ ላይበውጭ ሀገር በዚሁ ገቢ ላይ የከፈለው ግብር ከዜሮ በታች ሳይወርድ ተቀናሽ እንዲደረግ ይፈቀድለታል፡፡

4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት ተቀናሽ ያልተደረገን ግብር ለማሸጋገር አይቻልም፡፡

5/ ግብርን ቀንሶ የመያዝ ኃላፊነት ያለበት

5/ Giwire xeise amadate qeechi noosi manchi konni lallawi gafa tonnu garinni giwire xeise gatissinnoha ikkiro, konni lallawi quwi 49, 50, 51, 52, 53, 54, woy 55 worroonni garinni giwiru baataanchi noosi giwire baatate gadacho fulino gede kiirranni.

Gafa Lee

Shae "E" – Eote Giwirinni Keeraancho Assinoonni Eo

63. Eote Giwirinnni Keeraancho Assinoonni Eo

Konni Lallawi jeefishshira yine aante noo eo eote giwirinni keeraancho assinoonnite:

1/ Biiro konni Quwi Cinaancho Quwa (2), (3), (4) nna (6) worroonniri aana fushshitanno biddissira assitanno ittishshi noo gedeenni heereenna, loosaasinchoho (qaxaraamaanchoho) baantanniri aante noo eonni eote giwire dibaantanni:

a) Loosaanchu xissamiro loosiisiraannohu loosaanchoho xagisi'ranno gede baatinosi woxi,

b) Loosu wule garinni loosaasinchoho baantanni hodhishshu awalle,

c) Loosu baychi woy loosu gari qarrisisinoha ikkasi kaiminni loosaasinchoho baantanni awalle,

d) Loosaasinchu madawanyu loosisi gabbaanni looso gumulate millisiro baantanni hodhishshu fulonna barru hoshsho,

e) Hodhishshu fulo gaamishshu sheemaati (qixirete wule) garinni baantoonniha

ሰው በዚህ አዋጅ ክፍል አስር መሠረት ግብሩን ቀንሶ ያስቀረ እንደሆነ በዚህ አዋጅ አንቀጽ49፣ 50፣ 51፣ 52፣ 53፣ 54 ወይም 55 በተመለከተው መሠረት ግብር ከፋዩ ያለበትን ግብር የመክፈል ግዴታ እንደተወጣ ይቆጠራል፡

ክፍል ስድስት

ሠንጠረዥ "ሠ" - ከገቢ ግብር ነጻ የሆነ ገቢ

63. ከገቢ ግብር ነፃ የሆነ ገቢ

ለዚህ አዋጅ አፈጻፀም ሲባል የሚከተሉት ገቢዎች ከገቢ ግብር ነጻ ናቸው፡-

1/ ቢሮው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2)፣ (3)፣ (4) እና (6) በተመለከቱት ላይ በሚያወጣው መመሪያ የሚያደርገው ገደብ እንደተጠበቀ ሆኖ ለተቀጣሪው የሚከፈሉ የሚከተሉት ገቢዎች ከገቢ ግብር ነፃ ናቸው፡-

ሀ) ሠራተኛው ሲታመም አሠሪው ለሠራተኛው ህክምና አገልግሎት የከፈለለት ገንዘብ፤

ለ) በሥራ ውል መሠረት ለሠራተኛው የሚከፈል የትራንስፖርት አበል፤

ሐ) በሥራ ቦታው ወይም በሥራ ሁኔታው አስቸጋሪነት ምክንያት ለሠራተኛው የሚከፈል አበል፤

መ) ሠራተኛው ከመደበኛ ሥራው ውጪ ሥራውን ለማከናወን ሲንቀሳቀስ የሚከፈለው የመጓጓዣ ወጪ እና የውሎ አበል፤

ሠ) የመጓጓዣ ወጪው በቅጥሩ ውሉ መሠረት የተከፈለ ከሆነ ከሥራ ቦታው ውጪ ተመልምሎ ለተቀጠረ ሠራተኛ

ikkiro, loosu baychi gobbaydinni fillenna loosiissannori loosaasinchira loosisiwa daanno woyte woy loososi gude dayinowa higanno yanna baantanni hodhishshu fulo, hattonni baara widi loosaasine gobbansanni daggano woytenna gobbansara higganno yannara baantanni hodhishshu fulo,

f) Shiilo fushsha, manufakicheringetenna giwirinnu looso loosanno loosiisaanchi loosaasinesira baatooshshiweelo shiqishanno sagalenna agatto,

g) Itophiyu mootimma baara widoonni gaantanno loosaasinera baantanno awalle.

2/ Mootimmate latishshu uurrinsha woy mootimmate loosi minna boordete miillara woy borreessaancho ikkatenni baantanni awalle.

3/ Loosaasinchu horora yine loosiisiranno manchi aganu damoozi 15% (tonaa onte xibbunni) sainokki bikkinni aganu aganuy loosiisirannohunni fushshinanni xuratu fushsho woy pirovidont fund.

4/ Mootimmate loosaasine xuratu lallawinninna gillete uurrinsha loosaasine xuratu lallawinni giwire baattannokki gede assinoonni wommete eo.

5/ Qoqqowu mootimma hegere loosinsa ledo amadaminohunni afidhanno eo.

6/ Kalqete summeenyi garinni giwirunni natsa ikkitino eo bikki.

7/ Itophiyu mootimmatenni assinoonni summeenyi konni gedeno "giwirunni keeraancho assa dandiissiisanno quwa" yine qumminsanni

ወደ ሥራው ሲመጣ ወይም ሥራውን አጠናቆ ሲመለስ የሚከፈለው የመጓጓዣ ወጪ፣ እንዲሁም የውጭ ሀገር ሠራተኞች ከሀገራቸው ሲመጡና ወደ ሀገራቸው ሲመለሱ የሚከፈል የመጓጓዣ ወጪ፤

ረ) ማዕድን ማውጣት፣ የማኑፋክቸሪንግ እና የግብርና ሥራ የሚሠራ ቀጣሪ ለተቀጣሪው በነፃ የሚያቀርበው ምግብና መጠጥ፤

ሰ) የኢትዮጵያ መንግሥት በውጭ አገር ለሚመድባቸው ሠራተኞች የሚከፈል አበል፡፡

2/ የመንግሥት የልማት ድርጅቶች ወይም የመንግሥት መስሪያ ቤቶች የቦርድ አባል ወይም ፀሐፊ በመሆን የሚከፈል አበል፡፡

3/ ለሠራተኛው ጥቅም ተብሎ ከተቀጣሪው የወር ደመውዝ 15% (አሥራ አምስት በመቶ) ባልበለጠ መጠን በየወሩ በቀጣሪው የሚዋጣ የጡረታ መዋጮ ወይም የፕሮቪደንት ፈንድ፡፡

4/ በመንግሥት ሠራተኞች የጡረታ አዋጅ ከነማሻሻያው እና በግል ድርጅት ሠራተኞች የጡረታ አዋጅ ከነማሻሻያው ከግብር ነፃ የተደረገ የጡረታ ገቢ፡፡

5/ የክልል መንግሥታት ከመደበኛ ሥራዎቻቸው ጋር በተያያዘ የሚያገኙት ገቢ፤

6/ በዓለም ዐቀፍ ስምምነት መሠረት ከግብር ነጻ የሆነ የገቢ መጠን፤

7/ በኢትዮጵያ መንግሥት በተደረገ ስምምነት (ከዚህ በኋላ "ከግብር ነፃ ማድረግ የሚያስችል አንቀጽ" ተብሎ የሚጠቀስ) መሠረት ማናቸውም ገቢ ከግብር ነፃ የሚሆነው የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ ነው፡፡

garinni.

8/ Adhannohu aana iillitino gawajjo woy wolu manchi rewo korinni baantanni kiiso.

9/ Konni Lallawi Quwi 57 worroonnihu noo gedeenni hee’reenna aamanshunni gamamanniha, kirunniha woy daddalu eo ikka hoogiro, aamanshunni woy raggetenni afi`nanni woxi woy jajji.

10/ Rosu uurrinsha giddo roso baatooshiweelo (natsa) harunsate baantanni baatooshshi.

11/ Qallawaho woy qaaqqullu irkora baantanni baatooshshe.

12/ Uurrinsha uurritino hexxo ledo xaadanokki daddalu eo lendikki tirfete uurrritinokki uurrinsha afidhanno eo.

13/ Woxu kiiramanno yannara iillitanno xe’ora kiisate ikkanno bikkinni calla, qaxaraanchu qaxaramaanchoho baatannohanna hattenne hexxora hosinoha ikkasi buunxoonni kiirranni woxi kiisote baatooshshe.

14/ Wolu seeri garinni baxxinohunni eote giwirinni keeraancho assinoonni eo.

15/ Hee’nanni mini loosasinera baantanni damooza.

16/ Gashshootu Amaale Mini fushshanno wodho ikkonoomete, gashshooteho woy dagoomittete korira mitte eo eote giwirinni natsa assara dandaanno.

Gafa Lamala

Gutu Qorowubba

Cinaanchu Gafa Mite

Jiro

64. Jiro Afi’rannire

Mittu manchi jiro afi’ri yinannihu seerunni jirote

8/ በተቀባዩ ላይ በደረሰ ጉዳት ወይም በሌላ ሰው ሞት ምክንያት የሚከፈል ካሳ፤

9/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 57 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ ስጦታው የመቀጠር፣ የኪራይ ወይም የንግድ ገቢ ካልሆነ በስተቀር በስጦታ ወይም በውርስ የሚገኝ ጥሬ ገንዘብ ወይም ንብረት፤

10/ በትምህርት ተቋም ውስጥ ትምህርትን በነጻ ለመከታተል የሚፈጸም ክፍያ፤

11/ ለቀለብ ወይም ለህጻናት ድጋፍ የሚሰጡ ክፍያዎች፤

12/ ድርጅቱ ከተቋቋመበት ዓላማ ጋር የማይገናኝ የንግድ ገቢን ሳይጨምር ለትርፍ ያልተቋቋመ ድርጅት የሚያገኘው ገቢ፣

13/ ገንዘብ በሚቆጠርበት ጊዜ ለሚደርሰው ጉድለት ማካካሻ በሚሆን መጠን ብቻ ቀጣሪው ለተቀጣሪው የሚከፍለው እና ለዚሁ ዓላማ መዋሉ የተረጋገጠ የጥሬ ገንዘብ ማካካሻ ክፍያ፣

14/ በሌላ ሕግ መሠረት በተለይ ከገቢ ግብር ነጻ የተደረገ ገቢ፣

15/ ለመኖሪያ ቤት ሠራተኞች የሚከፈል ደመወዝ፤

16/ የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ ለኢኮኖሚ፣ ለአስተዳደራዊ ወይም ለማህበራዊ ምክንያቶች አንድን ገቢ ከገቢ ግብር ነጻ ሊያደርግ ይችላል፡፡

ክፍል ሰባት

የወል ድንጋጌዎች

ንዑስ ክፍል አንድ

ሀብት

64. ሀብት ስለማግኘት

አንድ ሰው ሀብት አገኘ የሚባለው ሕጋዊ የሀብት ባለቤትነት ስም ከተላለፈለት ጊዜ አንስቶ ሲሆን ሀብቱ መብት ወይም ምርጫ

annimmate su’mi saisi yannanni kayse ikkanna, jiro qoosso woy doorsha ikkitanno yannara tini qoosso woy doorsha uynoonni yannano ledanno.

65. Jiro Saysannire

1/ Mittu manchi jirosi saysi yinannihu kuni manchi jirosi hiriro, soorriro woy wole doogonni jirosi aana noo annimmate su’ma saysiro ikkana, jirosi rigante ba’awo gede, albiidi annira higgawo gede, ba’ara, diigantara, yanna sa’awosi gede woy woleho sa’e aamantawo gede assano ledanno.

2/ Aye manchino konni albaanni nookki jiro wolu manchi jiro ikkitawo gede assinoha ikkiro, konne assino manchi jiro kalaqantu yanna annimate su’minni noo jiro layinki manchira saysino gede kiirranni.

3/ Mitte jiro raggete woy xaa’motenni sa’uro, jiro sa’u yannara reenohu jirosi saysino gede kiirranni.

4/ Jiro saysa mitte daddalu jiro shiima gafa hira woy soorrano ledanno.

5/ Konni lallawi gumulora mittu manchi jiro "annaho” yine xawinsannihu buuxaanchoho, kisaaru ha’rinshora su’minsoonni yawo adhinohu, woy adhannohura aa jajja hirate woy soorrate kiirrayikkiha ikkanna, jirote ledo amadame buuxaanchunni, yawo adhinohu woy adhinohunni gumulantanno loossa annu loosino gede kiirranni.

66. Jirote Assinay Fulo

1/ Konni quwi qorowubba noo gedeenni heedheennanni mitte jiro afaminohu woy guzufaawe waati woy hiliwaate noonsakkire daddalu loosi jiro lendikki fulo , aante noori

በሚሆንበት ጊዜ ይህ መብት ወይም ምርጫ የተሰጠበትንም ጊዜ ይጨምራል፡፡

65. ሀብትን ስለማስተላለፍ

1/ አንድ ሰው ሀብቱን አስተላለፈ የሚባለው ይህ ሰው ሀብቱን ሲሸጥ፣ ሲለውጥ ወይም በሌላ መንገድ በሀብቱ ላይ ያለውን የባለቤትነት ስም ሲያስተላልፍ ሲሆን፣ ሀብቱ እንዲሠረዝ፣ ለቀድሞ ባለቤቱ እንዲመለስ፣ እንዲጠፋ፣ እንዲወድም፣ ጊዜው እንዲያልፍ ወይም ለሌላ ተላልፎ እንዲሠጥ ማድረግን ይጨምራል፡፡

2/ ማናቸውም ሰው ከዚህ ቀደም ያልነበረ ሀብት የሌላ ሰው ሀብት እንዲሆን ያደረገ እንደሆነ፣ ይህንን ያደረገው ሰው ሀብቱ በተፈጠረበት ጊዜ በባለቤትነቱ ስም የነበረን ሀብት ለሁለተኛው ሰው እንዳስተላለፈ ይቆጠራል፡፡

3/ አንድ ሀብት በውርስ ወይም በኑዛዜ ከተላለፈ፣ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ ሟቹ ሀብቱን እንዳስተላለፈ ይቆጠራል፡፡

4/ ሀብትን ማስተላለፍ የአንድን የንግድ ሀብት የተወሰነ ክፍል መሸጥ ወይም መለወጥንም ይጨምራል፡፡

5/ ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም የአንድን ሰው ሀብት ("ባለቤቱ” ተብሎ የሚጠቀስ) ለአጣሪ፣ በኪሣራ ሂደት ለተሰየመ ባለአደራ፣ ወይም ለተቀባይ መስጠት ንብረቱን እንደመሸጥ ወይም መለወጥ የማይቆጠር ሲሆን ከሀብቱ ጋር ተያይዞ በአጣሪው፣ በባለአደራው ወይም በተቀባዩ የሚከናወኑ ተግባራት ባለቤቱ እንዳከናወናቸው ይቆጠራሉ፡፡

66. ለሀብት የሚደረግ ወጪ

1/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆኖ፣ የአንድ ሀብት (ግዙፋዊ ህልዎት የሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶችን ሳይጨምር) ወጪ የሚከተሉት ድምር ይሆናል፡-

ሀ) ሀብቱ በተገኘበት ጊዜ በዓይነት የሚሰጥን ሀብት ትክክለኛ የገበያ

ledo ikkitanno:

a) Jiro afantu yannara danunni uynanni jiro halaalanya dikkote waaga lede, jirote anni jirosira baatino waaga ikkanna jiro ijaartu, loosantu, woy lattinoha ikkirono ijaarsate, loosate woy latisate fultino fulo ledanno;

b) Jiro afi'rate, hirate woy soorrate ha'rinshonni fultino aye fulo;

c) Jiro kaasate, soorrate, haaroonsate, wirro gatamarate woy woyyeessate jirote anni fushshino hiittenne fulono.

2/ Konni quwi qorowi noo gedeenni hee'reennanni, mitte amada dandiinannikki daddalu loosi jiro fulooti yinannihu፡

a) Konni Lallawi Quwi 25 (7) (a) hunda afamino " amada dandiinannikki daddalu jiro" yaanno handaarira uynoonni tiro lai'noonni afamino amada dandiinannikki daddalu loosi jiro ledo amadaminohunni kuriuu jiro afi'rate, kalaqate, woyyeessatenna haaronsate hattonni kuriuu jiro afi'rate woy sayisate fultanno wole labbanno fulo,

b) Konni lallawi quwi 25(7) (a) hunda amada dandiinannikki daddalu loosi jiro" yaanno handaarira uynoonni tiro giddo worroonni amada dandiinannikki daddalu looso jiro ledo amadaminohunni fultino fulooti.

3/ Konni Lallawi Quwi 68(2) danagangoonniri garinni aamanshunni afantanno jiro fulo, jajju aamanshunni afami yanna noo halaalanya dikkote waagaati.

4/ Mittu jajji waagi konni lallawinni xeo assatte

ዋጋ ጨምሮ፣ ባለሀብቱ ለሀብቱ የከፈለው ዋጋ ሲሆን ሀብቱ የተገነባ፣ የተመረተ፣ ወይም የለማ እንደሆነ ለግንባታ፣ ለማምረት ወይም ለማልማት የወጣውን ወጪ ይጨምራል፤

ለ) ሀብቱን በማግኘት፣ በመሸጥ ወይም በመለወጥ ሂደት የወጣ ማንኛውም ወጪ፤

ሐ) ሀብቱ ለመትከል፣ ለመቀየር፣ ለማደስ፣ መልሶ ለመገንባት ወይም ለማሻሻል ባለሀብቱ ያወጣው ማንኛውም ወጪ፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ የአንድ ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሃብት ወጪ ነው የሚባለው፡-

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 (7) (ሀ) ስር "ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ሀብት" ለሚለው ሀረግ በተሰጠው ትርጉም ከተመለከቱት ግዙፋዊ ህልዎት ከሌላቸው የንግድ ሥራ ሀብቶች ጋር በተያያዘ እነዚህን ሀብቶች ለማግኘት፣ ለመፍጠር፣ ለማሻሻል እና ለማደስ እንዲሁም እነዚህን ሀብቶች ለማግኘት ወይም ለማስተላለፍ የሚወጣ ሌላ ተጓዳኝ ወጪ፣

ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(7) (ሀ) ስር "ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት" ለሚለው ሀረግ በተሰጠው ትርጉም ውስጥ ከተመለከተው ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ሥራ ሀብት ጋር በተያያዘ የወጣ ወጪ ነው፡፡

3/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 68(2) በተደነገጉት ሁኔታዎች መሠረትበስጦታ የሚገኝ ሀብት ወጪ ንብረቱ በስጦታ በተገኘበት ጊዜ የነበረው ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ነው፡፡

4/ የአንድ ንብረት ዋጋ በዚህ አዋጅ ተቀናሽ እንዲደረግ የተፈቀደውን ማንኛውንም ወጪ አይጨምርም፡፡

5/ የአንድ ንብረት ዋጋ የንብረቱ ባለቤት

fajjinoonni ayee fulo diledanni.

5/ Mittu jajji waagi jajju anni jajjasi afi'rate doorshi heerawoosi gede assate ledo amadaminohunni fultino fulo ledanno.

6/ Mittu jajji waagi jajju aana iillitino gawajjo korinni jajju anni shallagote maareeko aana borreessante afantanno xeinsanni shallago diledanno.

7/ Mittu manchi mitte jiro aaninni boco hirinoha woy soorrinoha ikkiro, tenne jiro hidhi yannara nooha halaalanya dikkote waaga hedote giddora eessatenni jirote waaga hiraminohunna jirote anni anga noo qeechi mereero beenkanni.

8/ Konni lallawi garinni giwiru baataanchi eo giddo karsamanno woxi bikki noo gedeenni hee'reenna, mittu giwiru baataanchi jiro waagi giwiru baataanchi jirosi afi'ranno woyte adhinoha woy adhara dandaanno aye doggoma, qolloonniha, komishiine woy wole ayeetano woxu irko konni biso dikkitanno.

9/ Gashshootu Amaale Mini fushshanno Wodho mittu jajji waaga gumulate gimmitette giddo e'ara hasiissannota woloota tittiro diige gumulara dandaanno.

67. <u>Daddalu Jirohu Buuxamino Maareekkote Waaga</u>

1/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (2) woro noo gedeenni heedheenna, mitte daddalu jiro buuxamino maareekkote waagaati yinannihu jiro afi'rate fultewo fulo aaninni jirote ledo amadaminohunni konni lallawi quwa 25(1) garinni fajjinoonni xeishsha woy konni lallawi quwa 25(3) loosu aana hosa hoogoommero fajjinanni xeishsha xeinsi gedensaanni

ንብረቱን የማግኘት ምርጫ እንዲኖረው ከማድረግ ጋር በተያያዘ የወጡ ወጪዎችን ይጨምራል፡፡

6/ የአንድ ንብረት ዋጋ በንብረቱ ላይ በደረሰ ጉዳት ምክንያት በንብረቱ ባለቤት የሂሳብ መዝገብ ላይ ተመዝግቦ የሚገኘውን ተቀናሽ ሂሳብ አያካትትም፡፡

7/ አንድ ሰው ከአንድ ሀብት ውስጥ ከፊሉን የሸጠ ወይም የለወጠ እንደሆነ፣ ይህ ሀብት ሲገዛ የነበረውን ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ታሳቢ በማድረግ የሀብቱ ዋጋ በተሸጠው እና በባለሀብቱ እጅ ባለው ድርሻ መካከል ይከፋፈላል፡፡

8/ በዚህ አዋጅ መሠረት በግብር ከፋዩ ገቢ ውስጥ የሚካተተው የገንዘብ መጠን እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የአንድ ግብር ከፋይ ሀብት ዋጋ ግብር ከፋዩ ሀብቱን ሲያገኝ የተቀበለውን ወይም ሊቀበለው የሚችለውን ማንኛውንም ድጎማ፣ ተመላሽ፣ ኮሚሽን ወይም ሌላ ማንኛውንም የገንዘብ ድጋፍ አይጨምርም፡፡

9/ የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ የአንድን ንብረት ዋጋ ለመወሰን ከግምት ውስጥ ሊገቡ የሚገባ ሌሎች ዝርዝር ድንጋጌዎችን ሊወስን ይችላል፡፡

67. <u>**የንግድ ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ**</u>

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የአንድ የንግድ ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ነው የሚባለው ሀብቱን ለማግኘት ከወጣው ወጪ ላይከሀብቱ ጋር በተያያዘ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(1) መሠረት የተፈቀደው ተቀናሽ ወይም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(3) ተግባራዊ ባይደረግ ኖሮ የሚፈቀደው ተቀናሽ ከተቀነሰ በኋላ የሚገኘው ውጤት ነው፡፡

2/ የአንድ ግብር ከፋይ የንግድ ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ በሚሰላበት ጊዜ

afamanno gumaati.

2/ Mittu giwiru baataanchi daddalu jiro buuxamino maareekote waaga shallanganni yanna konni Lallawi Quwi 86(7) gumulo assinayha ikkiro daddalu loosi jiro buuxamino maareekkote waagaati yinannihu konni lallawi quwa 86(7) garinni jirote qeechaati yine adhinay fulo aaninni konni Lallawi Quwi 25(1) giwiru baataanchira assinanni fulote xeishsha woy konni Lallawi Quwi 25(4) qorowi loosu aana hosa hooggoommero xeishsha ikka noose fulo xeinsi gedensaanni gattanno shallagooti.

68. Jiro Saysatenni Afantanno Eo

1/ Mittu manchi mitte jiro saysanno woyte tenne jironni afantino eo assine adhamannohu jirosi saysanno woyte adhinohu woy adhannohu xaphoomu woxu bikka ikkanna, jiro sa'u yannara danunni afantino aye horono halaalanya dikkote wagano ledanno.

2/ Itophiyaho kaa`lo assitanno uurrinsha woy maamarira uynanni kaa'lo lendikki jiro aamanshunni sa'inoha ikkiro jiro sa'u yannara noo jirote halaalanya dikkote waaga jirotenni afantino eo gede assine adhinanni.

3/ Mittu manchi jiro sayisatenni afirino eo, jiro sayisate ledo amadaminohunni shiqinosi doorshinni afirino horono ledanno. Ikkeennano tini horo eote gede assine adhinayihu shiqinosi doorshi ledo amadaminohunni afirino horo aana giwire baatinokkiha ikkiro callaati.

4/ Mitte jiro ba'ino woy diigantino ikkiro, tenne jiro waagaati yinayihu jirote anni jirosi ba''ate woyi diigamate korinni adhino woy adhanno kiisote bikka ikkanna aantete noore ledanno:

የዚህ አዋጅ አንቀጽ 86 (7) ተፈፃሚ የሚደረግከሆነ የንግድ ሥራ ሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ነው የሚባለው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 86 (7) መሠረት የሀብቱ ድርሻ ነውተብሎ ከሚወሰደው ወጪ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(1) ለግብር ከፋዩ የሚደረገው የወጪ ተቀናሽ ወይም የዚህ አዋጅ አንቀጽ 25(4) ድንጋጌ ተግባራዊ ባይደረግ ኖሮ ተቀናሽ ይደረግ የነበረው ወጪ ከተቀነሰ በኋላ የሚቀረው ሂሣብ ነው፡፡

68. ሀብትን በማስተላለፍ የሚገኝ ገቢ

1/ አንድ ሰው አንድን ሀብት ሲያስተላልፍ ከዚህ ሀብት የተገኘ ገቢ ሆኖ የሚወሰደው ሀብቱን ሲያስተላልፍ የተቀበለው ወይም የሚቀበለው ጠቅላላ የገንዘብ መጠን ሲሆን፣ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ በዓይነት የተገኘውንማንኛውንም ጥቅም ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ይጨምራል፡፡

2/ ለኢትዮጵያ በጎ አድርጎት ድርጅት ወይም ለኢትዮጵያ ማህበር የሚሰጥን እርዳታ ሳይጨምር ሀብትበስጦታ የተላለፈ እንደሆነ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ ያለው የሀብቱ ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ከሀብቱ የተገኘ ገቢ እንደሆነ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

3/ አንድ ሰው ሀብቱን በማስተላለፍ ያገኘው ገቢ፣ ሀብቱን ከማስተላለፍ ጋር በተያያዘ ከቀረበለት ምርጫ ያገኘውን ጥቅም ይጨምራል፡፡ ሆኖም ይህ ጥቅም እንደገቢ ተደርጎ የሚወሰደው ከቀረበለት ምርጫ ጋር በተያያዘ ባገኘው ጥቅም ላይ ግብር ያልከፈለ ሲሆን ብቻ ነው፡፡

4/ አንድ ሀብት የጠፋ ወይም የወደመ እንደሆነ፣ የዚህ ሀብት ዋጋነው የሚባለው ባለሀብቱ ሀብቱ በመጥፋቱ ወይም በመውደሙ ምክንያት የተቀበለው ወይም የሚቀበለው የካሳ መጠን ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) በመድን ፖሊሲ መሠረት፣ በካሳ ወይም በሌላ ስምምነት ምክንያትየተቀበለውን ወይም የሚቀበለውን የገንዘብ መጠን፣

a) mediinete polise garinni, kiisotenni woy wolu summeeenyi korinni adhinoha woyadhannoha woxu bikka,
b) Hasaawu korinni adhanno woxi bikka woy
c) Yoote mini gumulo ha’runse adhino woy adhanno woxi bikka.

5/ Mittu manchi mitte hirora lamunna hakkuy aleenni ikkitino jiro saysinoha ikkironna mitte mittente jiro waaga bande anfoyikkiha ikkiro, jiro sa’u yannara noo halaalanya dikkote waagi garinni saysasi korinni afamino woxi bikki sa’ino jirora qeechinsa garinni bebbeenkanni.

6/ Mittu giwiru baataanchi sa’ino jiro waaga leellishshanno taje shiqisha dandiinokkiha ikkiro jiro sa’u yannara noo halaalanya dikkote waaga jirote waaga assine adhinanni.

69. Horo Woy Kisaara Saysannire

1/ Konni Lallawi jeefishshira yineenna konni quwi cinaanchu quwi (2) woro noo gedeenni heedheenna aane noo korinni mitte jiro hirranna woy soorrinanna afantino aye dani horo woy iillino kisaari giwiru baatoshshira hedote giddo dieanno:

a) Gashshaanninna galte tidhantanno yanna assinanni jajju beehachi,
b) Mittu manchi reyasi korinni raggete buuxaanchira woy ragiraahura jiro sa’uro,
c) Jiro ba’’atenni woy diigamatenni woy jiro dagate horora yineenna mootimmatenni adhamate korinni (konni gedeno "riqinboonni jajja” yine xawinsannita afantino eo woxe adhino manchi widoonni jiro ba’ino woy diigantino mittu diri yanna giddo woy biilloonyu fajjonni lendoonni

ለ) በድርድር ምክንያት የሚቀበለውን የገንዘብ መጠን፣ወይም
ሐ) የፍርድ ቤት ውሳኔን ተከትሎ የተቀበለውን ወይም የሚቀበለውን የገንዘብ መጠን፡፡

5/ አንድ ሰው በአንድ ግብይት ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ ሀብቶችን ያስተላለፈ እንደሆነና የእያንዳንዱ ሀብት ዋጋ ተለይቶ ያልታወቀ እንደሆነ፣ ሀብቶቹ በተላለፈበት ጊዜ ባለው ትክክለኛ የገበያ ዋጋ መሠረት በማስተላለፉ ምክንያት የተገኘው የገንዘብ መጠን ለተላለፉት ሀብቶች እንደየድርሻቸው ይደለደላል፡፡

6/ አንድ ግብር ከፋይየ ተላለፈውን ሀብት ዋጋ የሚያሳይ ማስረጃ ማቅረብ ያልቻለ እንደሆነ ሀብቱ በተላለፈበት ጊዜ የነበረው ትክክለኛ የገበያ ዋጋ የሀብቱ ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

69. ጥቅምን ወይም ኪሳራን ስለማስተላለፍ

1/ ለዚህ አዋጅ አፈፃፀም ሲባል የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በሚከተሉት ሁኔታዎች ምክንያት አንድ ሀብት ሲሸጥ ወይም ሲለወጥ የተገኘ ማናቸውም ዓይነት ጥቅም ወይም የደረሰ ኪሳራ ለግብር አከፋፈል ከግምት ውስጥ አይገባም፡-

ሀ) ባልና ሚስት በሚፋቱበት ጊዜ የሚደረግ የንብረት ክፍፍል፣
ለ) አንድ ሰው በመሞቱ ምክንያት ለውርስ አጣሪው ወይም ለወራሹ ሀብት ሲተላለፍ፣
ሐ) ሀብቱ በመጥፋቱ ወይም በመውደሙ ወይምሀብቱ ለህዝብ ጥቅም ሲባል በመንግሥት በመወሰዱ ምክንያት (ከዚህ በኋላ "የተተካው ንብረት” ተብሎ የሚጠቀስ) የተገኘው ገቢ ገንዘቡን በተቀበለው ሰው አማካኝነት ሀብቱ በጠፋ ወይም በወደመ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ በሚፈቅደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ ተመሳሳይ ሀብት (ከዚህ በኋላ "የመተኪያ ሀብት” ተብሎ የሚጠቀስ) ለማፍራት የዋለ እንደሆነ ወይም፣

yanna giddo labbanno jiro (konni gedeno "riqinboonni jiro" yine xawinsoonnita) latisate hossinoha ikkiro, woy

d) Jiro konni ka'a "riqiwantino jiro" yine woshshinanni waagu xeanni ha'ranno jiro ikkitinoha ikkironna jirote anni riqiwantino jiro ba'unikunni woy diigantuku lewu agani yanna woy biilloonyu fajjannohu kawaanni seeddanno yanna giddo wo'munni wo'ma woy bocunni daddalu loosi eo afi'rate hosanno waagisi xeani ha'ranno woy konni gedensaanni "riqiwote jiro" yine woshshinannita labbanno jiro latisinoha ikkiro.

2/ Riqiwantino jiro afi'rino manchi tenne jiro albillitte saysanno yannara konni quwi garinni baatara hasiisanno giwiri nookkiha ikkiro, konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) (a) nna (b) qorowubba gumulo diafidhanno.

3/ Konni Quwihu Cinaanchu Quwi (1) (a) woy (b) woro gumulo ikkitanno yannara jiro afi'rino manchi jirosi saysanno manchi jiro sa'anno yanna jirote fushshino woxi bikka jirosi afi'rinohu gede kiirranni.

4/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) (c) woy (d) woro gumulo ikkitanno yana riqiwote jiro waagi riqinboonni jiro waaga roorinoha ikkiro riqiwote jiro waaga assine adhinannihu hiro gumulantu yannara noo riqinboonni jiro waaginni luphi yee leellino woxi bikka lendeennaati.

5/ Konni Quwihu Cinaanchu Quwi (1) (c) woy (d) worroonni gumulantanno yannara riqinboonni jirora baantoonni waagi riqiwote jiro waaga

መ) ሀብቱ (ከዚህ በኋላ "የተተካው ሀብት" ተብሎ የሚጠራ)ዋጋው የሚቀንስ ሀብት የሆነ እንደሆነና ባለሀብቱ የተተካው ሀብት በጠፋ ወይም በወደመ በስድስት ወር ጊዜወይም ባለሥልጣኑ በሚፈቅደው ከዚህ የረዘመ ጊዜ ውስጥ ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል የንግድ ሥራ ገቢ ለማግኘት የሚውል ዋጋው የሚቀንስ (ከዚህ በኋላ "የመተኪያ ሀብት " ተብሎ የሚጠራ) ተመሳሳይ ሀብት ያፈራ እንደሆነ፡፡

2/ የተተካውን ሀብት ያገኘው ሰው ይህንን ሀብት ለወደፊት በሚያስተላልፍበት ጊዜ በዚህ አዋጅ መሠረት ሊከፍል የሚገባው ግብር የሌለ ሲሆን፣ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)(ሀ) እና (ለ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ አይሆኑም፡፡

3/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)(ሀ) ወይም (ለ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ በሚሆኑበት ጊዜ ሀብቱን ያገኘው ሰው ሀብቱን የሚያስተላልፈው ሰው ሀብቱ በሚተላለፍበትጊዜ ለሀብቱ ባወጣው የገንዘብ መጠን ልክ ሀብቱን እንዳገኘ ይቆጠራል፡፡

4/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ሐ) ወይም (መ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ በሚሆኑበት ጊዜ የመተኪያው ሀብት ዋጋ ከተተካው ሀብት ዋጋ የበለጠ እንደሆነ የመተኪያው ሀብት ዋጋ ሆኖ የሚወሰደው ሽያጩ በተከናወነበት ጊዜ ያለው የተተካው ሀብት ዋጋ ላይ በብልጫ የታየው የገንዘብ መጠን ተጨምሮበት ነው፡፡

5/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ሐ) ወይም (መ) ድንጋጌዎች ተፈጻሚ በሚሆኑበት ጊዜ ለተተካው ሀብት የተከፈለው ዋጋ ከመተኪያው ሀብት ዋጋ የሚበልጥ ከሆነ፤ የመተኪያው ሀብት ዋጋ ነው የሚባለው ሀብቱ በተላለፈበት ወቅት ያለው የተተካው

roorannoha ikkiro, riqiwote jiro waagaati yinannihu jiro sa'u yannara riqinboonni jiro buuxamino maareeko waagi aaninni roorinoha woxu bikka xeinseenna ikkanna kayinni zeerote woroonni ikka dinosi.

6/ Jironnihu buuxaminohu maarekote waaga xeisate hosinokki konni Quwi Cinaanchu Quwi (5) garinni tirfete leellinohu woxu bikki giwiru baataanchi eo giddo karsama noosi.

7/ Sa'ino jiro waagisi xeanni ha'ranno afamino waati woy amada dandiinannikki noosikkihu daddalu jiro ikkitinoha ikkiro:

a) Konni Quwi Cinaanchu Quwi (3) "jirote fushshino woxu bikka" yine worroonni xawishshi jironniha buuxamino maareekkote waaga assine adhinanni.

b) Konni Quwi Cinaancho Quwi (4) nna (5) "riqiwantino jirora assinoonni fulo" yine worroonnihu riqiwantino jirora buuxamino maareekkote waaga assine adhinanni.

70. Sa'ino Jiro Borreessannire

Mitte jiro sae adhamase, borreessate woy wole aye doogonni sa"ase kaajjishate seerunni biilloonye uynoonnisi aye manchino jiro sa"ase korinni konni lallawi garinni baatama hasiissannoha aye giwire baatamasi buuxikkinni sayse adhara, borreessara woy kaajjishi'rara didandaanno.

Cinaancho Gafa Lame

Wolootta Gutu Qorowubba

71. Qolloonni Fulo

Mittu giwiru baataanchi mittu giwiru dirira fushshino fulora xeishsha amandoonnisiha ikkiro, woy ganba assinannikki asale faanqe

ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ላይ የበለጠው የገንዘብ መጠን ተቀንሶ ነው፡፡ ነገር ግን ከዜሮ በታች መሆን የለበትም፡፡

6/ የሀብቱን የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ለመቀነስ ያልዋለው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) መሠረት በትርፍ የታየው የገንዘብ መጠን በግብር ከፋዩ ገቢ ውስጥ መካተት አለበት፡፡

7/ የተላለፈው ሀብት ዋጋው የሚቀንስ ወይም ግዙፋዊ ህልዎት የሌለው የንግድ ሀብት የሆነ እንደሆነ፡-

ሀ) በዚህ አንቀጽ በንዑስ አንቀጽ (3) "ለሀብት ባወጣው የገንዘብ መጠን" በሚል የተመለከተው አገላለጽ የሀብቱ የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

ለ) በዚህ አንቀጽ በንዑስ አንቀጽ (4) እና (5) "ለተተካው ሀብት የተደረገ ወጪ" በሚል የተመለከተው የተተካው ሀብት የተጣራ የመዝገብ ዋጋ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

70. የተላለፉ ሀብቶችን ስለመመዝገብ

የአንድን ሀብት መተላለፍ ለመቀበል፣ ለመመዝገብ ወይም በሌላ በማንኛውም መንገድ መተላለፉን ለማጽደቅ በህግ ሥልጣን የተሰጠው ማንኛውም ሰው በሀብቱ መተላለፍ ምክንያት በዚህ አዋጅ መሰረት መከፈል የሚገባው ማንኛውም ግብር መከፈሉን ሳያረጋግጥ መተላለፉን ሊቀበል፣ ሊመዘግብ ወይም ሊያፀድቅ አይችልም፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

ሌሎች የወል ድንጋጌዎች

71. የተመለሰ ወጪ

አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የግብር ዓመት ላወጣው ወጪ ተቀናሽ የተያዘለት እንደሆነ ወይም የማይሰበሰብ ዕዳ የተሰረዘለት እንደሆነ እና በቀጣይ ግን ግብር ከፋዩ በገንዘብ ወይም በዓይነት በተቀናሽ የተያዘለትን ወጪ ወይም የተሰረዘለትን ዕዳ

hunnoonnisiha ikkironna albillite kayinni giwiru baataanchi woxunni woy dannunni xeinse amandoonnisi fulo woy faanqe hunnoonnisi asale kiisanno womaashshi bikka adhinoha ikkiro giwiru baataanchi adhinoha woxu bikka woxe adhino giwiru dirira afantino eo gede kiirranniha ikkanna, tini eono xeinsanni eo ledo labbanno gaamishshi hee’rannose.

72. <u>Eo Afisiisanno Looso Uurrisannire</u>

1/ Ayeehuno giwiru baataanchi:

a) Giwiru dirira eo afantara albaanni uurrisino daddalu looso, loosu millimillo woy investimentete eo afi’rinoha ikkironna

b) Eo afantinohu daddalu loosi, loosu millimillo woy investimeente uurrase albaanni ikkannoha ikkiro konni lallawi garinni giwire baantanniha ikkanno yannara daddalu loosi, loosu millimillo woy investimentete eo afantu yannara uurritannokki gede kiirre eote aana kuni lallawi gumulamanno gede assinanni.

2/ Konni Lallawi Cinaancho Quwi (1) aana worroonni eo afi’rate fultino fulo kuni lallawi fajjanno garinni xeinse amandanni.

73. <u>Danunni Afamino Womaashshi Bikka</u>

Konni quwi lallawi 12(4) noo gedeenni hee’reenna danunni afamino womaashshi bikka woy gumulamino baatooshshi waaga womaashshu bikkinni afamino woy baatooshshe gumulami yannara hattenne jirohu halaalanyu dikkote waaginni ikkanna, kuni waagi gumulamanno yanna jajja saysate qoosso aana tungoonni ittishshi hedote giddora dieanno.

የሚያካክስ የገንዘብ መጠን የተቀበለ እንደሆነ ግብር ከፋዩ የተቀበለው የገንዘብ መጠን ገንዘቡን በተቀበለበት የግብር ዓመት እንደተገኘ ገቢ የሚቆጠር ሲሆን ይህም ገቢ ተቀናሽ ተደርጐለት ከነበረው ገቢ ጋር ተመሳሳይ ምድብ ይኖረዋል፡፡

72. <u>ገቢ የሚያስገኝ ሥራ ስለማቆም</u>

1/ ማናቸውም ግብር ከፋይ፡-

ሀ) በግብር ዓመቱ ገቢው ከመገኘቱ በፊት ካቆመው የንግድ ሥራ፣ የሥራ እንቅስቃሴ፣ ወይም ኢንቨስትመንት ገቢ ያገኘ እንደሆነ እና

ለ) ገቢው የተገኘው የንግዱ ሥራ፣ የሥራው እንቅስቃሴ ወይም ኢንቨስትመንቱ ከመቆሙ በፊት ቢሆን ኖሮ በዚህ አዋጅ መሠረት ግብር የሚከፈልበት በሚሆንበት ጊዜ የንግዱ ሥራ፣ የሥራው እንቅስቃሴ ወይም ኢንቨስትመንቱ ገቢው በተገኘበት ጊዜ እንዳልቆመ ተቆጥሮ በገቢው ላይ ይህ አዋጅ ተፈጻሚ እንዲሆን ይደረጋል፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተውን ገቢ ለማግኘት የወጣ ወጪ በዚህ አዋጅ በሚፈቀደው መጠን በተቀናሽ ይያዛል፡፡

73. <u>በዓይነት የተገኘ የገንዘብ መጠን</u>

የዚህ አዋጅ አንቀጽ 12(4) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በዓይነት የተገኘ የገንዘብ መጠን ወይም የተፈፀመ ክፍያ ዋጋ የገንዘቡ መጠን በተገኘበት ወይም ክፍያው በተፈፀመበት ጊዜ ሀብቱ የነበረው ትክክለኛው የገበያ ዋጋ ሲሆን፣ ይህ ዋጋ በሚወሰንበት ጊዜ ንብረቱን በማስተላለፍ መብት ላይ የተጣለው ገደብ ግምት ውስጥ አይገባም፡፡

74. Fulo Bebbeehannire

1/ Konni Lallawi qorowubba noo gedeenni heedheennanni aye fulono፡

a) Mittu aleenni ikkitino eote dana afi'rate woy,

b) Mitto eote dana afi'ratenna wolu iillachira hosinoha ikkiro loosunniha woy fulote akatanna bikka hedote giddo eessatenni fulo korkaatu noo doogonni beehantanno.

2/Aante noore babbaxxitinore eote dana assine adhinanni:

a) qaxaramatenni afantanno eo,

b) mine kiraho aatenni afantanno eo,

c) daddalu loosi eo,

d) mittu mittunku umosi dandiinoha eote dana ikke, adhinannihu shae ''D''hundaanni giwire baantanni eo,

e) eote giwirinni keeraancho assinoonni eo.

75. Womaashshu Soorro

1/ Konni Lallawi garinni shallanganni womaashshi bikki birrunni xawisama noosi.

2/ Womaashshu bikki birru gobbaanni ikkino womaashshinni amadaminoha ikkiro, konni lallawi gumulora yine womaashshu bikki shallagote mazigawira borreessamanno yanna biheraawe baanke fushshitino womashshu soorro bikki garinni shallange womaashsha birru widira soorrinanni.

3/ Gobbate gobbaydi soorro assinanna dikkirantanni afantino horo woy iillino kisaara giwiru baatooshshira yine dikki'nanni giwiru diri giddo afantino horo woy iillino kisaara ikke xawa noosi.

4/ Biillonyu gobbaydi woxu soorro dikki`nanna

74. ወጪዎችን ስለማከፋፈል

1/ የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው ማናቸውም ወጪ፡-

ሀ) ከአንድ በላይ የሆኑ የገቢ ዓይነቶችን ለማግኘት፤ ወይም

ለ) አንድን የገቢ ዓይነት ለማግኘት እና ለሌሎች ዓላማዎች የዋለ እንደሆነ የሥራዎቹን ወይም የወጪዎቹን አንጻራዊ ባህርይና መጠን ግምት ውስጥ በማስገባት ወጪዎቹ ምክንያታዊ በሆነ መንገድ ይከፋፈላሉ፡፡

2/ የሚከተሉት የተለያዩ የገቢ ዓይነቶች ተደርገው ይወሰዳሉ፡-

ሀ) ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ፤

ለ) ቤትን በማከራየት የሚገኝ ገቢ፣

ሐ) የንግድ ሥራ ገቢ፣

መ) እያንዳንዱ ራሱን የቻለ የገቢ ዓይነት ሆኖ የሚወሰደው በሠንጠረዥ "መ" ሥር ግብር የሚከፈልበት ገቢ፣

ሠ) ከገቢ ግብር ነፃ የሆነ ገቢ፡፡

75. የገንዘብ ምንዛሪ

1/ በዚህ አዋጅ መሠረት የሚሰላ የገንዘብ መጠን በብር መገለጽ አለበት፡፡

2/ የገንዘብ መጠን ከብር ውጪ በሆነ ገንዘብ የተያዘ ከሆነ ለዚህ አዋጅ አፈጻጸም ሲባል የገንዘቡ መጠን በሂሣብ መዝገብ በሚመዘገብበት ጊዜየኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ባወጣው የምንዛሬ ተመን መሠረት ተሰልቶ ገንዘቡ ወደ ብር ይለወጣል፡፡

3/ በውጭ ምንዛሪ በሚደረግ ግብይት የተገኘ ጥቅም ወይም የደረሰ ኪሳራ ለግብር አከፋፈል ሲባል ግብይቱ በተከናወነበት የግብር ዓመት ውስጥ እንደተገኘ ጥቅም ወይም እንደ ደረሰ ኪሳራ ሆኖ መገለጽ አለበት፡፡

4/ ባለሥልጣኑ በውጭ ምንዛሪ ግብይት

iillino kisaara woy afantino horo herreganno hayyonna baara widi womaashshi birru widira soorramanno gara muranno biddissa fushshara dandaanno.

Gafa sette

Giwirunni Miliqate Assinanni Wo’naalsha Gargarannire

76. Eo Bebbeeha

1/ Mittu giwiru baataanchi xaadooshshu noo manchi ledo heedhannosi dikkirora eo beebehara wo’naaliro, eo beehasi korkaatinni iillanno eote giwire xe’o hoolate yine biilloonyu lamunku manni eonna xeinsoonni fulo biddi assara dandaanno.

2/ Mittu giwiru baataanchi eo beebbehara wo’naalino yinannihu፡

a) Giwiru baataanchi dhaaddote ikko dhaadimale doogonni eo woy eo afisiissanno qoosso xaadooshshu noo manchira saysiro;

b) Giwiru baataanchi anga noo woxeno lendeenna aye jajjano dhaaddotenninna dhaaddiweello doogonni xaadooshshu noosi manchira saysironna jajja saynsoonni manchi, saynsoonni jajjinni eo woy horo afi’rironna; hattono jajja saynsoonni korkaati giddo mittu saysinohu woy saynsoonnisi manchi eo woffi assinoha ikkirooti.

3/ Mittu manchi eo beebbehara wo’naalinoha ikkinotanna ikka hooginota gumulate biilloonyu sayinsanni jajjira uynoonni waaga hedote giddora eessa noosi.

የደረሰ ኪሣራ ወይም የተገኘ ጥቅም የሚሰላበትን ዘዴ እና የውጭ ሀገር ገንዘብ ወደ ብር የሚቀየርበትን ሁኔታ የሚወስን መመሪያ ሊያወጣ ይችላል፡፡

ክፍል ስምንት

ከግብር ለመሸሽ የሚደረገውን ጥረት ስለመከላከል

76. ገቢን መከፋፈል

1/ አንድ ግብር ከፋይ ግንኙነት ካለው ሰው ጋር በሚኖረው ግብይት ገቢን ለመከፋፈል ከሞከረ፣ ገቢው በመከፋፈሉ ምክንያት የሚደርሰውን የገቢ ግብር መቀነስ ለመከላከል ሲባል ባለሥልጣኑ የሁለቱን ሰዎች ገቢ እና ተቀናሽ ወጪ ሊያስተካክለው ይችላል፡፡

2/ አንድ ግብር ከፋይ ገቢውን ለመከፋፈል ሞክሯል የሚባለው፡-

ሀ) ግብር ከፋዩ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ገቢውን ወይም ገቢውን የሚያስገኘውን መብት ግንኙነት ላለው ሰው ሲያስተላልፍ፣

ለ) ግብር ከፋዩ ጥሬ ገንዘብን ጨምሮ ማናቸውንም ንብረት በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ግንኙነት ላለው ሰው ሲያስተላልፍና ንብረቱ የተላለፈለት ሰው ከተላለፈው ንብረት ገቢ ወይም ጥቅም ሲያገኝ፤እንዲሁም ንብረቱ የተላለፈበት ምክንያት ወይም ከተላለፈባቸው ምክንያቶች አንዱ የአስተላላፊውን ወይም የተላለፈለትን ሰው ገቢ ዝቅ ለማድረግ ሲሆን ነው፡፡

3/ አንድ ሰው ገቢውን ለመከፋፈል የሞከረ መሆን አለመሆኑን ለመወሰን ባለሥልጣኑ ለተላለፈው ንብረት የተሰጠውን ዋጋ (ካለ) ግምት ውስጥ ማስገባት አለበት፡፡

77. Reekkisate Waagire

1/ Dikkote waagi garinni assinoonnikki dikkira heedhuro, halaalanyu dikkote waagi kaiminni leeltanno halaalanya eo, horo, xeishsha, kisaara woy kiiso gumulate biilloonyu kuriuu eo, horo, xeishshu fulo, kisaara woy kiiso dikki'ranno mannira beehara woy bebbeehara dandaaanno.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (1) gumulo ikkitanno hironna hidho, sheemaate e'uri lamunuku giddonni mittu giddo afamannonna Itiophiyaho giwire baatate qeechi noosiha ikkiro nna dikkirannohu layinkihu kayinni (wolu widi qole) Itophiyu gobbaanni afamannoha (ikkinoha) ikkiro aye beeqqo, eote beeqqo,bebbeehaache, horo, xeishshu shallago, kisaara woy giwiru kiiso assinannihu biiro fushshitanno biddissi garinni ikkanno.

3/ Itophiyaho teessaancho ikkinokki manchi Itophiyu giddo noo hegerimatenni loossanno uurrinshanna Itiophiyaho teessaancho ikkino manchi Itophiyu gobbaannino hegerimatenni loossanno uurrinsha mereero eote woy fulote beehaache assinannihu biiro fushshitanno biddissi garinni ikkanno.

4/ Konni Quwi Cinaancho Quwi (2) garinni fulanno biddissi wo'munni wo'ma Itophiyu giddo gumulantanno dikkira aana gumulamannoha ikkanno.

5/ Mittu giwiru baataanchi giwiru dirira shiqishanno giwiru egensiishshi giddo xaadooshshu noonsa mannooti ledo assinoonni dikkira tittirsha ledo shiqisha noosi.

6/ Konni quwi "dikkote waagi garinni assinanni

77. ስለማሸጋገሪያ ዋጋ

1/ በገበያ ዋጋ መርህ ያልተደረገ ማንኛውም ግብይት ሲኖር፣ በትክክለኛ የገበያ ዋጋ የሚታየውን ትክክለኛ ገቢ፣ ጥቅም፣ ተቀናሽ፣ ኪሳራ፣ ወይም ማካካሻ ለመወሰን ባለሥልጣኑ እነዚህን ገቢዎች፣ ጥቅሞች፣ ተቀናሽ ወጪዎች፣ ኪሣራዎች ወይም ማካካሻዎች ግብይቱን ባደረጉት ወገኖች መካከል ሊያከፋፍል ወይም ሊደለድል ይችላል፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ በሚሆንበት ግብይት ከተዋዋዩቹ አንዱ ኢትየጵያ ውስጥ የሚገኝና በኢትዮጵያ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሲሆን እና የግብይቱ ሌላኛው ወገን ደግሞ ከኢትዮጵያ ውጭ የሚገኝ የሆነ እንደሆነ ማንኛውም ክፍፍል፣ ድልድል፣ የገቢ ክፍፍል፣ ጥቅም፣ ተቀናሽ ሂሣብ፣ ኪሣራ ወይም የግብር ማካካሻ የሚደረገው ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ይሆናል፡፡

3/ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በኢትዮጵያ ውስጥ ያለው በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት እና በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው ከኢትዮጵያ ውጭ ያለው በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት መካከል የገቢ ወይም የወጪ ድልድል የሚደረገው ቢሮው በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ይሆናል፡፡

4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የሚወጣው መመሪያ ሙሉ በሙሉ በኢትዮጵያ ውስጥ ለሚከናወኑ ግብይቶችም ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

5/ አንድ ግብር ከፋይ ለግብር ዓመቱ በሚያቀርበው የግብር ማስታወቂያ ውስጥ ግንኙነት ካላቸው ሰዎች ጋር ያደረጋቸውን ግብይቶች ዝርዝር አብሮ ማቅረብ አለበት፡፡

6/ በዚህ አንቀጽ "በገበያ ዋጋ መሠረት የሚደረግ ግብይት" ማለት ግንኙነት

dikko" yaa xaadooshshu noonsakki mannooti dikkote waagi garinni assitanno dikkooti.

78. Giwirunni Miliqisiisate Assinanni Mixo

1/ Aante noo ikkitubba kalaqantanno yee ammaniro biilloonyu konni quwi qorowubba loosu aana hosiisara dandaanno:

a) Giwirunni xooqate dandiissiissanno mixo qixxaabburo woy loosu aana hossuro,

b) Mixote garinni mittu manchi giwiru horo afi'riro ,

c) Mixonnita xintu hajo hedote giddora eessattenni mixote sumuu yiino woy mixo loosu aana hosiisino manchi konne assara dandiinohu callichu woy qaru illachi konni sini quwi fidale "B" garinni la'noonni giwiru horo afi'rate yine gumulate dandiiniroti.

2/ Konni lallawi giddo wole gurcho qorowi heedhurono; kuni quwi jeefisamanno woyte biilloonyu may danino mixote sumuume assinokki woy sumuume loosu aana hosiisinokkihu gede kiiratenni giwirunni xooqate assinoonni assoote gargarate woy ajishate hee'ra hasiissanno yinannire hedote giddora eessatenni giwire baatate gadacho noosi manchi woy mixote ledo xaadooshshu noo manchi giwire gumulara dandaanno.

3/ Konni quwi garinni giwiru gumulo uynoonniha iikkiro gumulo loosu aana hosiisate dandaamanno gede biilloonyu giwiru gumulo lainohunni giwiru baataanchira egensiishshuwa aanno.

4/ Konni quwi gumulora "Mixo" aane noore amaddanno፡

የሌላቸው ሰዎች በገበያ ዋጋ መሠረት የሚያደርጉት ግብይት ነው፡፡

78. ከግብር ለመሸሽ የሚደረጉ ዕቅዶች

1/ የሚከተሉት ሁኔታዎች ተፈፅመዋል ብሎ ሲያምን ባለሥልጣኑ የዚህን አንቀጽ ድንጋጌዎች ተግባራዊ ሊያደርግ ይችላል፡-

ሀ) ከግብር ለመሸሽ የሚያስችል ዕቅድ ሲዘጋጅ ወይም ተግባራዊ ሲሆን፣

ለ) በዕቅዱ መሠረት አንድ ሰው የግብር ጥቅም ሲያገኝ፣

ሐ) የዕቅዱን መሠረታዊ ጉዳይ ግምት ውስጥ በማስገባት በዕቅዱ የተስማማው ወይም ዕቅዱን ተግባራዊ ያደረገው ሰው ይህንን ሊያደርግ የቻለበት ብቸኛው ወይም ዋነኛው ዓላማ በዚህ ንዑስ አንቀጽ በፊደል ተራ (ለ) የተመለከተውን የግብር ጥቅም ለማግኘት ነው ብሎ ለመደምደም የሚቻል ሲሆን ነው፡፡

2/ በዚህ አዋጅ ውስጥ ሌላ ተቃራኒ ድንጋጌ ቢኖርም፣ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ ሲሆን ባለሥልጣኑ ምንም ዓይነት የዕቅድ ስምምነት እንዳልተደረገ ወይም ስምምነቱ ተግባራዊ እንዳልተደረገ በመቁጠር ከግብር ለመሸሽ የተደረገውን ተግባር ለመከላከል ወይም ለመቀነስ አግባብነት ይኖረዋል የሚለውን ሁኔታ ግምት ውስጥ በማስገባት ግብር የመክፈል ግዴታ ያለበትን ሰው ወይም ከዕቅዱ ጋር ግንኙነት ያለውን ሰው ግብር ሊወስን ይችላል፡፡

3/ በዚህ አንቀጽ መሠረት የግብር ውሳኔ የተሰጠ ሲሆን፣ ውሳኔውን ተግባራዊ ማድረግ ይቻል ዘንድ ባለሥልጣኑ የግብር ውሳኔውን አስመልክቶ ለግብር ከፋዩ ማስታወቂያዎች ይሰጣል፡፡

4/ ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም "ዕቅድ" የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

a) Yoote ha’rinsho giddo gumulo ikkara dandaanno woy dandaannokkiha ikkiro nafa, woy xawoho woy hedote assinoonniha ikkirono ikka hoogirono sumuumme biddi assa, sheemaate ea, woy mitto coye gumulate sumuu yaa,
b) Aye mixono, woy hedo shiqisha, mittu assooti ha’rinsho woy mittu assooti jeefishshaati.

5/ “Giwiru horo” yaa፡

a) Aye manchino baatara dandaanno giwire xeisa,
b) Mittu manchi giwire baatate qeecha keeshshiisha, woy
c) Wole ayeeno giwirunni xooqate assinanni assooteeti.

ሀ) በፍርድ ሂደት ውስጥ ተፈጻሚ ሊሆን የሚችል ወይም የማይችል ቢሆንም፣ወይም በግልጽ ወይም በአንድምታ የተደረገ ቢሆንም ባይሆንም፣ ስምምነትን፣ ማመቻቸትን፣ ቃል ኪዳን መግባትን፣ ወይም አንድን ነገር ለመፈፀም መስማማትን፤
ለ) ማንኛውንም ዕቅድ፣ ወይም ሀሳብ ማቅረብ፣ የአንድን ድርጊት ሂደት ወይም የአንድን ድርጊት አፈፃፀም፡፡

5/ “የግብር ጥቅም” ማለት፡-
ሀ) ማንኛውም ሰው ሊከፍል የሚገባውን ግብር መቀነስ፣
ለ) የአንድን ሰው ግብር የመክፈል ኃላፊነት ማዘግየት፣
ሐ) ሌላ ማንኛውም ከግብር ለመሸሽ የሚከናወን ድርጊት ነው፡፡

Gafa Honse

Gashshootunna Amanyootu Qorowubba

79. Taaksete Gashshooti Lallawi Jeefisama

Konni lallawi qorowubba noo gedeenni heedheennanna konne Lallawa gashshate Taakisete Gashshooti Lallawi gumulanno.

80. Maareekko Amadannire

1/ Daddalu loosi eo giwire baatate qeechi noons baataano shallagote amado deerri garinni q maareekko amadate gadacho noonsaha ikkann noore amada noonsa፡

a) Uurrinshu jajji hiramino barra, hiramino waaga, jajja woyyeessate fultino fulonna jajjunniha buuxaminoha yannanniha maarekote waaga leellishshanno sanade ledo daddalu loosi jironna asale leellishanno maareeko;

b) Giwiru baataanchi daddalu loosi ledo amadaminohunni barru tuqa afamino garinni eonna fulo leellishshanno sanade.

2/ Daddalu loosisi ledo amadaminohuni daddalu hattono giwiru baataanchinni aamantinonna lainohunni aante noore leellishshanno sanade:

a) Dikkote hosino daddalu udiinnenna uynoon niha woy adhinoonniha owaantete tittirsha,

b) Giwiru baataanchiwiinni daddalu udiinne woy owaantete hidhitino woy giwiru baataanchira shiqishshino manni su’manna taaksete baataanchimmate badooshshu kiiro(hasiishshisi garinni),

c) Shiqishannohu giwiru baataanchimmate

ክፍል ዘጠኝ

አስተዳደራዊና የሥነ-ሥርዓት ድንጋጌዎች

79. የታክስ አስተዳደር አዋጅ ተፈጻሚነት

የዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆነው፣ ይህንን አዋጅ ለማስተዳደር የታክስ አስተዳደር አዋጅ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

80. መዝገብ ስለመያዝ

1/ የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለባቸው የደረጃ “ሀ” ግብር ከፋዮች በሂሳብ አያያዝ ደረጃዎች መሠረት የተዘጋጁ የሂሳብ መዝገቦችን የመያዝ ግዴታ ያለባቸው ሲሆን፤ በተለይም የሚከተሉትን መዛግብት መያዝ አለባቸው፡-

ሀ) ቋሚ ንብረቶች የተገዙበትን ቀን፣ የተገዙበትን ዋጋ፣ ንብረቱን ለማሻሻል የወጣውን ወጪ እና የንብረቱን የወቅቱን የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚያሳይ ሰነድን ጨምሮ የንግድ ሥራውን ሀብትና ዕዳ የሚያሳይ መዝገብ፤

ለ) ከግብር ከፋዩ ንግድ ሥራ ጋር በተያያዘ በየቀኑ የተገኘውን ማናቸውንም ገቢ እና ወጪ የሚያሳይ ሰነድ፡፡

2/ ከንግድ ሥራው ጋር በተያያዘ የንግድ ዕቃዎችን ግዢና ሽያጭ እንዲሁም በግብር ከፋዩ የተሰጡ እና የተገኙ አገልግሎቶችን በተመለከተ የሚከተሉትን የሚያሳይ ሰነድ፡-

ሀ) ለገበያ የዋሉትን የንግድ ዕቃዎች እና የተሰጠውን ወይም የተገኘውን አገልግሎት ዝርዝር፤

ለ) ከግብር ከፋዩ ላይ የንግድ ዕቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን የገዙ ወይም ለግብር ከፋዩ ያቀረቡ ሰዎችን ስም እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር (እንደሁኔታው)፤

ሐ) የአቅራቢውን የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር የያዙ አስቀድሞ ቁጥር

badooshshu kiiro amaddino balanxe kiiro uynoonni darrasanyuwa,

d) Giwiru diri jeefora giwiru baataanchi anga afantanno daddalu udiinni dana, bikkanna waaga qoleno waaga hendoonni hayyo leellishshanno sanade,

e) Giwiru baataanchi giwiru qeecha gumulate dandiissiissannota wole baala sanade.

3/ Daddalu loosi eo giwire baatate qeechi noonsa deerra ‘’B” giwiri baataano aante noo tajubba amadate gadacho noonsa፡

a) Barru barru eonna fulo leellishanno mareekko,
b) Baalanta hidhonna hiro leellishanno mareekko,
c) Damoozunna barru hoshsho baatooshi mareekko,
d) Giwiru baataanchi giwiru qeecha gumulate dandiissiisannota baala sanade.

4/ Deerra C” giwiri baataano gashshootu amaale mini fushshanno wodhonni, gumulanno garinni xaphooma hirote eonsa leellishannota woy woleno hasiisanno maareekko amada dandiitanno.

5/ Konni Lallawi Shae “B” garinnni giwire baatate qeechi noosi deerra ‘’A” woy B“ giwiri baataanchi aante noo tajubba amadate gadacho noosi፡

a) Kirunni afantanno eo leellishshanno sanade,

b) Minu ledo amadaminohunni mootimmate woy quchumu gashshootira baantoonni baatooshshe leellishshanno sanade,

c) Konni Lallawi Quwi 15(5)(b) gumulamanno gara ikka hoogiro, minunni ledo amadante fultannota aye fulono

የተሰጣቸው ደረሰኞችን፤

መ) በግብር ዘመኑ መጨረሻ በግብር ከፋዩ እጅ የሚገኙ የንግድ ዕቃዎችን ዓይነት፣ መጠንና ዋጋ እና የዋጋ መገመቻ ዘዴን የሚያሳይ ሰነድ፤

ሠ) የግብር ከፋዩን የግብር ኃላፊነት ለመወሰን የሚያስችል ሌላ ማንኛውም ሰነድ፤

3/ የንግድ ሥራ ገቢ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያላቸው የደረጃ “ለ” ግብር ከፋዮች የሚከተሉትን ሰነዶች የመያዝ ግዴታ አለባቸው፡-

ሀ) የየቀኑን ገቢ እና ወጪ የሚያሳይ መዝገብ፤

ለ) ሁሉንም ግዥዎችና ሽያጮችን የሚያሳይ መዝገብ፤

ሐ) የደመወዝንና የአበሎች መዝገብ፤

መ) የግብር ከፋዩን የግብር ኃላፊነት ለመወሰን የሚያስችል ሌላ ማንኛውም አግባብነት ያለው ሰነድ፤

4/ የደረጃ “ሐ” ግብር ከፋዮች የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰነው መሠረት ጠቅላላ የሽያጭ ገቢያቸውን የሚያሳይ ወይም ሌላ አስፈላጊ መዝገብ ሊይዙ ይችላሉ፡፡

5/ በዚህ አዋጅ ሠንጠረዥ “ለ” መሠረት ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለበት የደረጃ “ሀ” ወይም “ለ” ግብር ከፋይ የሚከተሉትን ሰነዶች የመያዝ ግዴታ አለበት፡-

ሀ) ከኪራይ የሚገኘውን ገቢ የሚያሳይ ሰነድ፤

ለ) ከቤቱ ጋር በተያያዘ ለመንግሥት ወይም ለከተማ አስተዳደር የተከፈሉትን ክፍያዎች የሚያሳይ ሰነድ፤

ሐ) የዚህ አዋጅ አንቀጽ 15(5)(ለ) ተፈጻሚ በሚሆንበት ሁኔታ ካልሆነ በስተቀር፣ ከቤቱ ጋር ተያይዞ

leellishshanno taje (sanade),

d) Kiraho uynoonni hintsi afamino barra, ijaarshu afamino waaga, ijaarsha woyyeessate fultino fulonna hintsunniha yannanniha buuxamino maareekkote waaga leellishshanno sanade,

e) Mine lainohunni assinoonni ayeeno kira uynohanna adhinnohu sumuume leellishshanno sanade.

6/ Konni Lallawi Quwi 57 garinni giwire baatate qeechi noosihu giwiru baataanchi giwire baatanno jiro afantino barra, afantino waaganna jiro woyyeessate fultino wole aye fulo, jajja jirote giddonni fushshinanni yannara afantino eo leellishanno maareeko amadate gadacho noosi.

7/ Giwiru baataanchi mitte fulo xeishshunni amandasira woy mittu jajji waagi giddo karsinannisi gede dandiissiissanno sanadete taje shiqisha dandiinokkiha ikkiro biilloonyu aante noore fajja hoogara dandaaanno:

a) Fulo xeishshunni amandara,
b) Mitte fulo,mitte jiro waagi giddo hanqafantara.

8/ Biilloonyu konni quwi gumulora kaa’litanno Biddissuwa fushshanno.

81. Giwire Egensiisannire

1/ Mittu qaxaramaanchi mittu agani giddo mittu aleenni ikkitino loosu annuwara gaamame loossaannokkiha woy giwire xeinse eo assate gadacho noosikkihura giwire egensiisate gadacho dinosi.

2/ Mittu qaxaramaanchi mittu agani giddo mittu aleenni ikkitino loosu annuwi heedhusiha

የሚወጣውን ማንኛውንም ወጪ የሚያሳይ ሰነድ፤

መ) የሚከራየው ሕንጻ የተገኘበትን ቀን፣ ሕንጻው የተገኘበትን ዋጋ፣ ሕንጻውን ለማሻሻል የወጣውን ወጪ እና የህንጻውን የወቅቱን የተጣራ የመዝገብ ዋጋ የሚያሳይ ሰነድ፤

ሠ) ቤቱን በሚመለከት የተደረገ ማንኛውንም የተከራይ አከራይ ስምምነት የሚያሳይ ሰነድ፡፡

6/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 57 መሠረት ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ግብር ከፋይ ግብር የሚከፈልበት ሀብት የተገኘበትን ቀን፣ የተገኘበትን ዋጋ እና ሀብቱን ለማሻሻል የወጣ ሌላ ማንኛውንም ወጪ፣ ንብረቱ በሚወገድበት ጊዜ የተገኘውን ገቢ የሚያሳይ መዝገብ የመያዝ ግዴታ አለበት፡፡

7/ ግብር ከፋዩ አንድ ወጪ በተቀናሽነት እንዲያዝለት ወይም በአንድ ንብረት ዋጋ ውስጥ እንዲካተትለት የሚያስችለውን የሰነድ ማስረጃ ማቅረብ ያልቻለ እንደሆነ ባለሥልጣኑ የሚከተሉትን ላይፈቅድ ይችላል፡-

ሀ) ወጪ በተቀናሽነት እንዲያዝ፤

ለ) አንድ ወጪ በአንድ ሀብት ዋጋ ውስጥ እንዲካተት፡፡

8/ ባለሥልጣኑ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም የሚያግዙ መመሪያዎችን ያወጣል፡፡

81. ግብርን ስለማሳወቅ

1/ አንድ ተቀጣሪ በአንድ ወር ውስጥ ከአንድ በላይ ለሆኑ ቀጣሪዎች የማይሰራ ወይም ግብርን ቀንሶ ገቢ የማድረግ ግዴታ ያለበት ካልሆነ በስተቀር ግብሩን የማስታወቅ ግዴታ የለበትም፡፡

2/ አንድ ተቀጣሪ በአንድ ወር ውስጥ ከአንድ

ikkiro, loosaasinchu sayikki sayikki agani goofimarchi gedensaanni noo 30 barruwa giddo giwiru egensiishsha shiqisha hasiissannosi.

3/ Mittu loosaasinchi gaamaminohu giwire egensiisate gadacho noosikkiha ikkiro loosiisannohu Quwa 92 garinni loosaasinchoho aanno giwire xeinsenna gatinota leellishshanno taje woy darrasanya konni lallawinna taaksete gashshooti lallawi hexxora loosaasinchu aganu aganunni baata hasiissanno giwiri aana uynoonni giwiru gumulo assine adhinanni.

4/ Deerra A" nna B" giwiri baataano diru giwire egensiissannohu aante noo yanna giddo ikkanno፡

a) Deerra ''A'' giwiri baataano giwiru diri jeefi yannanni kaayse noo shoolu agani yanna giddo,

b) Deerra ''B'' giwiri baataano giwiru diri jeefi yannanni kayse noo lamu agani yanna giddo.

5/ Konni quwihu cinaanchu quwi (4) garinni shiqannohu giwiru egensiishshi aante noore amada noosi፡

a) Deera ''A''giwiri baataano, giwiru baataanchi diru tirfenna kisaari xawishsha hattono jironna asalu xawishsha, woy

b) Deerra ''B'' giwiri baataano, giwiru baataanchi diru tirfenna kisaaru shallago xawishsha.

6/ Deerra ''C'' giwiri baataano konni lallawi quwi 82(4) gumulloonni yanna giddo giwiru egensiishsha shiqisha noosi.

7/ Afi'rino eo aaninni giwiru xeishsha assinoonniha ikkasi korinni guuta woy natsa

በላይ ቀጣሪዎች ያሉት እንደሆነ፣ ተቀጣሪው ከየሦስት ወሩ መጨረሻ በኋላ ባሉት 30 ቀናት ውስጥ የግብር ማስታወቂያ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡

3/ አንድ ተቀጣሪ ግብር የማሳወቅ ግዴታ የሌለበት ሲሆን ቀጣሪው በአንቀጽ 92 መሠረት ለተቀጣሪው የሚሰጠው ግብር ተቀንሶ ቀሪ መሆኑን የሚያሳየው ደረሰኝ ለዚህ አዋጅና ለታክስ አስተዳደር አዋጅ ዓላማ ሲባል ቀጣሪው በየወሩ መክፈል በሚኖርበት ግብር ላይ እንደተሰጠ የግብር ውሳኔ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

4/ የደረጃ "ሀ" እና "ለ" ግብር ከፋዮች የዓመቱን ግብር የሚያሳውቁት በሚከተሉት ጊዜያት ውስጥ ይሆናል፡-

ሀ) የደረጃ "ሀ" ግብር ከፋዮች የግብር ዓመቱ ከተጠናቀቀበት ጊዜ አንስቶ ባሉት የአራት ወራት ጊዜ ውስጥ፤

ለ) የደረጃ "ለ" ግብር ከፋዮች የግብር ዓመቱ ከተጠናቀቀበት ጊዜ አንስቶ ባሉት የሁለት ወራት ጊዜ ውስጥ፡፡

5/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት የሚቀርብ የግብር ማስታወቂያ የሚከተሉትን መያዝ ይኖርበታል፡-

ሀ) ለደረጃ "ሀ" ግብር ከፋዮች፣ የግብር ከፋዩን ዓመታዊ ትርፍና ኪሳራ መግለጫ እና የሃብትና ዕዳ መግለጫ፤ ወይም

ለ) ለደረጃ "ለ" ግብር ከፋዮች፣ የግብር ከፋዩን ዓመታዊ የትርፍና ኪሳራ የሂሳብ መግለጫ፡፡

6/ የደረጃ "ሐ" ግብር ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 82(4) በተወሰነው ጊዜ ውስጥ የግብር ማስታወቂያውን ማቅረብ አለበት፡፡

7/ ካገኘው ገቢ ላይ ግብሩ ተቀናሽ የተደረገ በመሆኑ ምክንያት ነፃ ካልተደረገ በስተቀር

assa hoongiro shae ‘’D” eo noo giwiri baataanchi eosi afisiissino hironna hidho assinoonni yannanni kayse noo lamu agani giddo giwiru egensiishsha shiqishate gadacho noosi.

82. Giwire Baatannire

1/ Mittu loosaasinchi aganaho baata noosita giwiru eo giwiru baatooshshi yanna giwiru baataanchi sayikki agana kiirre giwiru egensiishsha shiqishanno yannaati.

2/ Deerra ‘’A’’ nna ‘’B" giwiru baataano giwiru diro baattara hasiisanno giwire, giwiru baataanchi diru eosi egensiisa noosi yanna baata noosi.

3/ Konni Lallawi Quwi 81(7) la’’annosi giwire giwiru baataanchi, giwiru baatooshshi yanna dikkosi lainohunni giwiru egensiishsha shiqisha noosi (yanna ikkitanno).

4/ Deerra ‘’C“ giwiri baataanchi giwiru baataanchira gumulo ikkanno amuraati giwire baatate hayyo garinni mittu mittunku baajeettete diro Maaja 1 kayse Maaja 30 barri giddo noo yanna giwire baata noosi.

83. Giwire Yannate Kiiro Baata

1/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (2) noo gedeenni hee’reenna, shae‘’C" giwiru baataanchi giwiru diri giddo 6ki agana, aane daanno agani gumulote barri geeshsha daddalu loosi eo giwire gama baatara dandaanno.

2/ Konni Quwihu Cinaanchu Quwi (3) nna (4) noo gedeenni hee’reenna, mittu giwiru baataanchi mitte baatooshshu yanna baata dandaannohu gama giwire sai giwiru diro baatamino daddalu loosi eo giwiri boco ikkanno.

የሠንጠረዥ "መ” ገቢ ያለው ግብር ከፋይ ገቢውን ያስገኘው ግብይት ከተደረገ ጀምሮ ባሉት ሁለት ወራት ውስጥ የግብር ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታ አለበት፡፡

82. ግብርን ስለመክፈል

1/ በአንድ ተቀጣሪ ለወሩ መክፈል የሚኖርበት ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ ግብር የመክፈያ ጊዜ ግብር ከፋዩ የሦስት ወሩን የግብር ማስታወቂያ የሚያቀርብበት ጊዜ ነው፡፡

2/ የደረጃ "ሀ” እና "ለ” ግብር ከፋዮች በግብር ዓመቱ ሊከፍሉበት የሚገባው ግብር ግብር ከፋዩ ዓመታዊ ገቢውን ማስታወቅ ባለበት ጊዜ መክፈል አለበት፡፡

3/ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 81(7) የሚመለከተው ግብር ከፋይ ግብር መክፈያ ጊዜ ግብይቱን አስመልክቶ የግብር ማስታወቂያ መቅረብ የሚኖርበት ጊዜ ይሆናል፡፡

4/ የደረጃ “ሐ” ግብር ከፋይ ለግብር ከፋዩ ተፈጻሚ በሚሆነው የቁርጥ ግብር አከፋፈል ዘዴ መሠረት ለእያንዳንዱ በጀት ዓመት ከሐምሌ 1 ቀን እስከ ሐምሌ 30 ቀን ባለው ጊዜ ውስጥ ግብሩን መክፈል ይኖርበታል፡፡

83. ግብርን በየጊዜው መክፈል

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የሠንጠረዥ "ሐ” ግብር ከፋይ በግብር ዓመቱ ውስጥ 6ኛውን ወር ተከትሎ እስከሚመጣው ወር የመጨረሻ ቀን ድረስ የንግድ ሥራ ገቢ ግብሩን በከፊል ለመክፈል ይችላል፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እና (4) እንደተጠበቁ ሆኖ፣ አንድ ግብር ከፋይ በአንድ የክፍያ ጊዜ መክፈል የሚችለው ከፊል ግብር ባለፈው የግብር ዓመት የተከፈለውን የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ግማሽ ይሆናል፡፡

3/ ግብር ከፋዩ ባለፈው የግብር ዓመት የንግድ

3/ Giwiru baataanchi, sai giwiru diro daddalu loosi eo giwire baatate qeechi noosikkiha ikkiro gamunni baatanno giwiri bikki lowo geeshsha mule noo giwiru diro noo daddalu loosi eo giwiri boco ikkanno.

4/ Konni Quwi Cinaancho Quwi (3) garinni mittu giwiru baataanchi gamunni baatara hasiisanno giwiri aaninni konni Lallawi Quwi 88 garinni baantoonni giwire xeinsanniha ikkanna, xeinseenna gatannohu zeerote woronni ikkara didandaannno.

5/ Giwiru baataanchi giwiru diro konni quwi garinni gamunni baatino giwire giwiru diro baata noosi daddalu loosi eo giwiri ledo kiisamanno.

6/ Konni Quwi Cinancho Quwa (5) garinni kiisa dandiinanni giwiri baataanchi mittu giwiru diro gamunni baatino giwiru bikka dirunni baata noosiha eote giwiri roorinonoha ikkiro, badooshshuni leellino woxu bikka taaksete gashshooti lallawi quwi 49 garinni loosu aana hosanno.

7/ Konni Quwi “daddalu loosi eo giwire” yaanno xawishshi “kiru eo giwire” yaanno xawishsha kamala, kuni quwi shae "B” giwiri baataanchirano gumulamanno.

8/ Konni quwi “bebbeehe baatate yanna” yaa giwiru diri giddo 6ki aganinni gumulanni yannaati.

ሥራ ገቢ ግብር የመክፈል ኃላፊነት ያልነበረበት ከሆነ በከፊል የሚከፈለው የግብር መጠን በጣም ቅርብ በነበረው የግብር ዘመን የነበረው የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ግማሽ ይሆናል፡፡

4/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት በአንድ ግብር ከፋይ በከፊል ሊከፈል ከሚገባው ግብር ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 88 መሠረት የተከፈለው ግብር ተቀናሽ የሚደረግ ሲሆን፣ ተቀናሽ ተደርጐ የሚቀረው ከዜሮ በታች ሊሆን አይችልም፡፡

5/ ግብር ከፋዩ በግብር ዓመቱ በዚህ አንቀጽ መሠረት በከፊል የከፈለው ግብር በግብር ዓመቱ መክፈል ካለበት የንግድ ሥራ ገቢ ግብር ጋር ይካካሳል፡፡

6/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) መሠረት ሊካካስ የሚችለው ግብር ከፋዩ በአንድ የግብር ዘመን በከፊል የከፈለው የግብር መጠን በዓመቱ መክፈል ከሚኖርበት የገቢ ግብር የበለጠ እንደሆነ፤ በልዩነት የታየው የገንዘብ መጠን በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 49 መሠረት ሥራ ላይ ይውላል፡፡

7/ በዚህ አንቀጽ “የንግድ ሥራ ገቢ ግብር” የሚለው አገላለጽ “የኪራይ ገቢ ግብር” የሚለውን አገላለጽ አካቶ ይህ አንቀጽ ለሠንጠረዥ "ለ” ግብር ከፋይም ተፈጻሚነት አለው፡፡

8/ በዚህ አንቀጽ “ከፋፍሎ የመክፈያ ጊዜ” ማለት በግብር ዓመቱ ውስጥ የ6ኛው ወር መጨረሻ ጊዜ ነው፡፡

Gafa Tonne

Baantanni Shallago Aaninni Giwire Xeise Gatisannire

84. Qaxaramatenni Afantanno Eo Aaninni Giwire Xeise Gatisa

1/ Konni Quwihu Cinaanchu Quwi (2) noo gedeenni heereennanni ayno loosiisi’rannohu konni Lallawi Quwi 10 garinni loosaasinete giwiri eo woy qaxaramate eo giwire baantanni eo baatooshshesi woy qaxaramewohura baantanni yannara konni Lallawi Quwa 11 aana worroonni garinni gumulonni giwiri jilbi garinni mittu mittunku baatooshshu yanna baatama noosi eote giwire xaphoomu baatooshshi aaninni xeise gatisate gadacho noosi.

2/ Qaxaraanchu qaxaramaanchoho mittu aleenni ikkino gaamishshinni afi’nanni eo noosita afinohanna wolu loosiisaanchi woy wolootu loosiissanosirinni xaphoomunni afi’rano eo aana xintite eote giwire xeisse gatissannokkita afinoha ikkiro loosiisaanchu eo xaphi assatenni eote giwire xeise gatisate gadacho noosi.

3/ Qaxaraanchu qaxaramaanchoho baatannoti gaamamatenni afantanno eo aaninni giwire xeise gatisate gadachosi loosaasinete gumulanno baatooshshi aanini xeisa noonsahu woloota gadachuwarano balaxxeeti.

ክፍል አሥር

ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ግብርን ቀንሶ ስለማስቀረት

84. ከመቀጠር ከሚገኝ ገቢ ላይ ግብርን ቀንሶ ማስቀረት

1/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ቀጣሪ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 10 መሠረት የቅጥር ገቢ ግብር የሚከፈልበትን ገቢ ለተቀጣሪው በሚከፍልበት ጊዜ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 በተደነገገው መሠረት ተፈጻሚ በሚሆነው የግብር መጣኔ መሠረት በእያንዳንዱ የክፍያ ጊዜ መከፈል የሚኖርበትን የገቢ ግብር ከጠቅላላው ክፍያ ላይ ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡

2/ ቀጣሪው ተቀጣሪው ከአንድ በላይ የሆነ ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ እንዳለው ያወቀና ሌላው ቀጣሪ ወይም ሌሎቹ ቀጣሪዎች በጠቅላላው የተቀጣሪው ገቢ ላይ ተመስረተው የገቢ ግብሩን ቀንሰው እንደማያስቀሩ ያወቀ እንደሆነ ቀጣሪው የተቀጣሪውን ገቢ በማጠቃለል የገቢ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡

3/ ቀጣሪው ለተቀጣሪው ከሚከፍለው ከመቀጠር የሚገኝ ገቢ ላይ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታው ለሠራተኛው ከሚፈጽማቸው ክፍያዎች ላይ በቀጣሪው ተቀናሽ መደረግ ካለባቸው ሌሎች ግዴታዎች ቅድሚያ ይኖረዋል፡፡

85. Itophiyaaho Teessaano Ikkitinokki Mannooti Jeefissanno Baatooshshuwa Aaninni Giwire Xeise Gatisa

1/ Itophiyaho teessaancho ikkino manchinna Itophiyaho teessaancho ikkinokki manchi Itiophiyaho noo hegerera loossanno uurrinsha Tophiyaho teessaancho ikkinokki manchira tirfete qeecha, sinu tirfe, cinaancho hallanyu uurrinsha baatooshshe, qallote, royalite, loosu massago baatooshshe, tekinikaalete baatooshshe woy mediinete arboone baatooshshe gumulinoha ikkiro hasiishshu garinni konni Lallawi Quwa 37(4), 49(2), 52, 53, 54, 60, woy 61 worroonni giwiri jilbi garinni Itiphiyaho teessaancho ikkinokkihura gumulamate xaphoomu baatooshshi aaninni eote giwire xeise amada noosi.

2/ Tophiyaaho teessaancho ikkino manchinna Itiphiyaho hegerera loosanno uurrinsha noosi teessancho ikkinokki manchi Itophiyaho teessaancho ikkinokki gangalatisiisannoha konni Lallaawi Quwi 51 garinni giwire baantanni baatooshshe gumulinoha ikkiro konni Lallawi Quwi 51(1) worroonni giwiri jilbi garinni gangalatisiisannohura gumulanno xaphoomu baatooshshi aaninni eote giwire xeise amada noosi.

3/ Itophiyaho teessaancho ikkino manchi beenkoonnikki tirfe noosiha ikkiro tenne tirfe aaninni konni Lallawi Quwi 59 worroonni garinni giwire xeise amada noosi.

86. Tirfete Qeechinni, Bebbenkoonnikkii Tirfe, Qallotenna Royalitete Baatooshshuwa Aaninni Giwire Xeise Gatisa

1/ Tophiyaaho teessaancho ikkino manchinna

85. በኢትዮጵያ ነዋሪ ላልሆኑ ሰዎች ከሚፈፀሙ ክፍያዎች ላይ ግብርን ቀንሶ ማስቀረት

1/ የኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው እና በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በኢትዮጵያ ያለው በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት በኢትዮጵያ ነዋሪ ላልሆነ ሰው የትርፍ ድርሻ፣የቅርንጫፍ ትርፍ፣የንዑስ ሥራ ተቋራጭ ክፍያ፣የወለድ፣ የሮያሊቲ፣ የሥራ አመራር ክፍያ፣ የቴክኒካል ክፍያ ወይም የመድን አረቦን ክፍያ የፈፀመ እንደሆነ እንደአግባብነቱ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 37(4)፣ 49(2)፣ 52፣ 53፣ 54፣ 60 ወይም 61 በተደነገገው የግብር መጣኔ መሠረት በኢትዮጵያ ነዋሪ ላልሆነው ሰው ከሚፈጽመው ጠቅላላ ክፍያ ላይ የገቢ ግብር ቀንሶ መያዝ አለበት፡፡

2/ የኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው እና በኢትዮጵያ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት `ያለው ነዋሪ ያልሆነ ሰው በኢትዮጵያ ነዋሪ ላልሆነ አዝናኝ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 51 መሠረት ግብር የሚከፈልበት ክፍያ የፈፀመ እንደሆነ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 51(1) በተደነገገው የግብር መጣኔ መሠረት ለአዝናኙ ከሚፈጽመው ጠቅላላ ክፍያ ላይ የገቢ ግብር ቀንሶ መያዝ አለበት፡፡

3/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው ያልተከፋፈለ ትርፍ ያለው እንደሆነ ከዚህ ትርፍ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 59 በተደነገገው መሠረት ግብሩን ቀንሶ መያዝ አለበት፡፡

86. ከትርፍ ድርሻ፣ ካልተከፋፈለ ትርፍ፣ከወለድ እና ከሮያሊቲ ክፍያዎች ላይ ግብር ቀንሶ ማስቀረት

1/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው እና በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በቋሚነት

Tophiyaho teessaancho ikkinokki manchi hegerera loosanno uurrinsha konni Lallawi Quwa 52 garinni giwire baatanno royalitete baatooshshe gumulanno yannara hakkunni quwira gumulloonni jilbi garinni giwire xaphoomu baatooshshi aaninni xeise gatisa noosi.

2/ Tophiyaho teessaancho ikkitino uurrinsha hasiishshu garinni konni lallawi quwa 53 woy quwa 59 garinni giwire baantanniha tirfete qeechi baatooshshe woy beenkoonnikki tirfe Tophiyaho teessaancho ikkino manchira gumuliro woy amadiro hakkunni quwira gumulloonni jilbi garinni giwire xeise gatisate gadacho noosi.

3/ Tophiyaho teessaancho ikkino manchinna Tophiyaho teessaancho ikkinokki manchi hegerera loosanno uurrinsha konni Lallawi Quwa 54 woy 60 garinni giwire baantanni qallo woy baara widira qolle sonkanni tirfe baatino woy beenkonnikki tirfera gumulloonni giwiri jilbi garinni giwire xeise gatisate gadacho noosi.

87. <u>Kaayyote Wo'naalishshinni Afantanno Eo Aaninni Giwire Xeise Gatisa</u>

Kaayyote wo'naalshinni qeelino manchira konni Lallawi Quwi 55 garinni giwire baantanni womaashsha baatanno manchi hakkunni quwira gumulloonni jilbi garinni qeelinohura baatanno woxi aaninni giwire xeise gatisate gadacho noosi.

88. <u>Gobbate Giddo Jeefinsanni Baatooshshuwa Aaninni Giwire Xeise Gatisannire</u>

1/ Seeru bisi noonsa uurrinsha, mangistete loosu mini, tirfete uurritinokki uurrinsha woy

የሚሠራ ድርጅት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 52 መሠረት ግብር የሚከፈልበት የሮያሊቲ ክፍያ በሚፈፅምበት ጊዜ በዚያው አንቀጽ በተወሰነው መጣኔ መሠረት ግብሩን ከጠቅላላው ክፍያ ላይ ቀንሶ ማስቀረት አለበት፡፡

2/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ድርጅት እንደ አግባብነቱ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 53 ወይም አንቀጽ 59 መሠረት ግብር የሚከፈልበት የትርፍ ድርሻ ክፍያ ወይም ያልተከፋፈለ ትርፍ በኢትዮጵያ ነዋሪ ለሆነ ሰው ሲፈጽም ወይም ሲይዝ በዚያው አንቀጽ በተወሰነው መጣኔ መሠረት ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡

3/ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ ሰው እና በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 54 ወይም 60 መሠረት ግብር የሚከፈልበት ወለድ ወይም ወደ ውጭ የሚላክ ትርፍ የከፈለ ወይም ያልተከፋፈለ ትርፍ እንደሆነ በተወሰነው የግብር መጣኔ መሠረት ግብሩን ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡

87. <u>ከዕድል ሙከራ ከሚገኝ ገቢ ላይ ግብርን ቀንሶ ማስቀረት</u>

በዕድል ሙከራ አሸናፊ ለሆነ ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 55 መሠረት ግብር የሚከፈልበት ገንዘብ የሚከፍል ሰው በዚያው አንቀጽ በተወሰነው መጣኔ መሠረት ለአሸናፊው ከሚከፍለው ገንዘብ ላይ ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡

88. <u>በሀገር ውስጥ ከሚፈፀሙ ክፍያዎች ላይ ግብር ቀንሶ ስለማስቀረት</u>

1/ የሕግ ሰውነት ያለው ድርጅት፣ የመንግሥት መስሪያ ቤት፣ ለትርፍ ያልተቋቋመ ድርጅት ወይም መንግስታዊ ያልሆነ

mootimmatennita ikkitinokki uurrinsha hattonni biilloonyu fushshanno biddissinni giwire xeise gatisate qeecha uynoonni giwiri baataano aante noo dikkirora gumultanno xaphoomu baatooshshi aaninni 2% (lame anga) giwire xeise gatisate gadacho noonsari:

a) Itophiyu giddo m,itte hironni woy mittu udiinnu shiqo hirranni birrunni 10,000 (tonnu kumi) aleenni ikkino udiinni shiqora baantanni baatooshshi,
b) Itophiyu giddo mitte hinge gumullanni hiro woy mitte owaantete sheemaati birrunni 3,000 (sasu kume) aleenni baantanni baatooshshira.

2/ Udiinnu woy owaante konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) worroonni birrinni ajanno bikkinni babbaxxite shiqquronna kuri udiinni woy owaante madawanyu garinni mitte shiqonni shiqqannohanna shiqote baantanni woxi konni quwi sini quwi (1) gumulloonni womaashshu bikka rooranno gede hendoonniha ikkiro, konni quwi sini quwi (1) garinni gumulamanno.

3/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (2) loosu aana hosanno yanna, biilloonyu baataminokki giwiri bikka gumulatenninna borrote egensiishsha aatenni baataminokkiha xeise amada noosi giwire shiqishawohunni woy hidhinohu aaninni baatisiisa dandaanno.

4/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) loosu aana hosanno yannara shiqishaanchu giwire xeise gatisanno manchira takise baataanchimmate badooshshi kiiro uynokkiha ikkro giwire xeisa gatisate gadacho noosi

ድርጅት እንዲሁም ባለሥልጣኑ በሚያወጣው መመሪያ ግብር ቀንሰው እንዲያስቀሩ ኃላፊነት የተሰጣቸው ግብር ከፋዮች ለሚከተሉት ግብይቶች ከሚፈጽሙት ጠቅላላ ክፍያ ላይ 2% ግብር ቀንሰው የማስቀረት ግዴታ አለባቸው፡-

ሀ) በኢትዮጵያ ውስጥ በአንድ ግዥ ወይም በአንድ የዕቃ አቅርቦት ውል ከብር 10,000 (አሥር ሺህ) በላይ ለሆነ የዕቃ አቅርቦት ለሚፈፀም ክፍያ፣
ለ) በኢትዮጵያ ውስጥ በአንድ ጊዜ ግዥ ወይም በአንድ የአገልግሎት ውል ከብር 3000 (ሶስት ሺህ ብር) በላይ በሚፈፀም ክፍያ፡፡

2/ ዕቃዎች ወይም አገልግሎቶች በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ከተመለከተው ገንዘብ በሚያንስ መጠን ተነጣጥለው ሲቀርቡና እነዚህ ዕቃዎች ወይም አገልግሎቶች በመደበኛው አሰራር በአንድ አቅርቦት እንደሚቀርቡና ለአቅርቦቱ የሚከፈለው ገንዘብም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ከተወሰነው የገንዘብ መጠን እንደሚበልጥ የሚገመት ከሆነ፣ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

3/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፣ ባለሥልጣኑ ያልተከፈለውን የግብር መጠን በመወሰን እና የጹሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት ያልተከፈለውን ተቀንሶ መያዝ የነበረበትን ግብር ከአቅራቢው ወይም ከገዥው ላይ ለማስከፈል ይችላል፡፡

4/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ የሚሆንበት አቅራቢ ግብር ቀንሶ ለሚያስቀረው ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ያልሰጠ እንደሆነ ግብሩን ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ያለበት ሰው ከሚፈጽመው ጠቅላላ ክፍያ ላይ 30%

manchi baatanno xaphoomu baatooshshi aaninni 30% (sajjoo anga) gatisate gadacho noosi.

5/ Konni Quwi Cinaancho Quwi (4) garinni amande baantanni giwiri:

a) Shiqishawohu shiqotenni afi'ranno eo lainohunni goofimarchu giwire ikkanno;

b) Biddissunni woy gashshootu gumulonni gatisa gede assinara didandiinanni.

6/ Konni Quwi Cinaancho Quwi (1) gumulloonniha birru bikka biiro biddissuni soorritara dandiitanno.

89. Meessi Eo Aaninni Giwire Xeise Amadannire

1/ Kalqete deerri uurrinshanni gaamamanno woy Tophiyu giddo heedhanno baara widiidi imbaasera, dipilomatikete mishiinera, woy wole kunsulare uurrinshara qaxarame loosanno manchi kalqete deerri uurrinsha woy baara widiidi mootimmanni baantannisiha afantanno eo aaninni konni Lallawi Quwa 84 worroonni garinni giwire xeise amadate gadacho noosi.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwi (1) loosu aana hosannohu kalqete deerri uurrinsha woy baara widi mootimma konni Lallawi Quwi 84 worroonni garinni giwire xeise amadannokki yannaha callaati.

3/ Konni woroonni tittiroonni ikkitubba guutte afanturo Itophiyaho teessaancho ikkinonna eo afi'rino manchi konni Lallawi Quwi 86 woy 87 garinni umisi giwire xeise gatisa noosi፡

a) Konni Lallawi Quwi 52, 54, woy 55 garinni giwire baantanni eo baatanno manchi Tophiyu giddo hegerera loossanno

(ሰላሳ በመቶ) ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ አለበት፡፡

5/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት ተይዞ የሚከፈለው ግብር፡-

ሀ) አቅራቢው ከአቅርቦቱ የሚያገኘውን ገቢ በተመለከተ የመጨረሻ ግብር ይሆናል፤

ለ) በመመሪያ ወይም በአስተዳደራዊ ውሳኔ ቀሪ ሊደረግ አይችልም፡፡

6/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተወሰነውን የገንዘብ መጠን ቢሮው በመመሪያ ሊለውጠው ይችላል፡፡

89. ከራስ ገቢ ላይ ግብር ቀንሶ ስለመያዝ

1/ በዓለም ዐቀፍ ድርጅት የተቀጠረ ወይም በኢትዮጵያ ውስጥ ባለ የውጭ ሀገር ኤምባሲ፣ ዲፕሎማቲክ ሚሽን፣ ወይም ሌላ ኩንሱላር ተቋም ተቀጥሮ የሚሰራ ሰው በዓለም ዐቀፍ ድርጅት ወይም በውጭ ሀገር መንግሥት ከሚከፈለው ከመቀጠር ከሚገኝ ገቢ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 84 በተደነገገው መሠረት ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ አለበት፡፡

2/ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ የሚሆነው ዓለም አቀፍ ድርጅቱ ወይም የውጭ ሀገር መንግሥት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 84 በተደነገገው መሠረት ግብሩን ቀንሶ በማይዝበት ጊዜ ብቻ ነው፡፡

3/ ከዚህ በታች የተዘረዘሩት ሁኔታዎች ተሟልተው ሲገኙ በኢትዮጵያ ነዋሪ የሆነ እና ገቢውን ያገኘው ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 86 ወይም 87 መሠረት ራሱ ግብሩን ቀንሶ ማስቀረት አለበት፡-

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 52፣ 54 ወይም 55 መሠረት ግብርየሚከፈልበትን ገቢ የሚከፍለው ሰው በኢትዮጵያ ውስጥ በቋሚነት የሚሠራ ድርጅት የሌለውና የኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው ሲሆን፤

uurrinsha noosikkihunna Tophiyaho teessaancho ikkinokki mancho ikkiro, woy

b) Konni lallawi quwi 53 garinni giwire baantanni eo baatanno manchi Tophiyu giddo teessaancho ikkitinokki uurrinsha ikkituro.

90. Giwirunni Keeraancho Assinoonni Eo Aaninni Giwire Xeinse Amandannikkiha Ikkannire

Konni Gafi xintinni giwire xeise amadate gadacho noosi manchi giwire baantannikki eo aaninni giwire xeise amada didandaanno**.**

91. Giwire Xeinse Amandanni Eo Baatantino Yinanni Yannare

Konni Lallawu Gafi gumulshira yine giwire xeinse amandanni eo giwire xeise amadate gadacho noosi manchini, baatamino yinannihu aantinorinni mittu gumula mirooti፡

1/ Giwire xeinse amandanni eo baatooshshe baantanni manchira addintanni baatamiro,

2/ Giwire xeinse amandanni eo baatamaanchu hajajonni woy seeru garinni baatamaanchu su'minni baatanturo,

3/ Giwire xeinse amandanni eo baantannihu horora yineenna loosu aana hossuro, kuusanturo woy kapitaalete jajja afi'rate hossuro,

4/ Giwire xeinse amandanni eo baantanni horora yine baantannihu su'minni amandisiro.

92. Giwire Xeise Amada Buuxisiissanno Darrasanya Aannire

Mittu baatooshshi aaninni giwire xeinse amandanni yanna, giwire xeise amadanno manchi baatooshshe

ወይም

ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 53 መሠረት ግብር የሚከፈልበትን ገቢ የሚከፍለው ሰው በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ ያልሆነ ድርጅት ሲሆን፡፡

90. ከግብር ነፃ በሆኑ ገቢዎች ላይ ግብር ተቀንሶ የማይያዝ ስለመሆኑ

በዚህ ምዕራፍ መሠረት ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው ከግብር ነፃ በሆነ ገቢ ላይ ግብር ቀንሶ መያዝ አይችልም፡፡

91. ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ተከፈለ ስለሚባልበት ጊዜ

ለዚህ የአዋጁ ክፍል አፈጻጸም ሲባል፣ ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ባለበት ሰው ተከፈለ የሚባለው ከሚከተሉት አንዱ ሲፈጸም ነው፡-

1/ ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ክፍያ ለሚፈጸምለት ሰው በእርግጥ ሲከፈል፤

2/ ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ በተከፋዩ ትዕዛዝ ወይም በሕግ መሠረት በተከፋዩ ስም ሲከፈል፤

3/ ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ለተከፋዩ ጥቅም ሲባል ሥራ ላይ ከዋለ፣ ከተጠራቀመ፣ ወይም ለካፒታል ንብረት ማግኛ ሲውል፤

4/ ግብር ተቀንሶ የሚያዝበት ገቢ ለተከፋዩ ጥቅም ሲባል በተከፋዩ ስም ሲያዝለት፡፡

92. ግብር ተቀንሶ መያዙን የሚያረጋግጥ ደረሰኝ ስለመስጠት

ከአንድ ክፍያ ላይ ግብር ተቀንሶ በሚያዝበት ጊዜ፣ ግብሩን ቀንሶ የሚይዘው ሰው ክፍያውን ለሚቀበለው ሰው ባለሥልጣኑ በሚያወጣው

haa'ranno manchira biilloonyu fushshanno biddissi garinni giwiru xe''e amadamasi buuxisiisanno taje woy darrasanya aate gadacho noosi.

93. <u>Xeinse Amandoonni Giwire Baatannire</u>

1/ Aye giwireno xeise gatisate gadacho noosi manchi baatanno giwiri aaninni xeise gatisannoha giwiru baatooshshe baati aganinni aane noo 30 (sajjuu) barri giddo, biilloonyeho baata noosi.

2/ Konni Quwi Cinaancho Quwa (1) garinni xeinse amandanni giwire, baatannohu giwire xeise amadate gadacho noosi manchi xeinse amandoonni giwire kaajjitino buuxidirto garinni biilloonyeho ege nsiisatenna giwire mitteenni baatate qeechi noosi.

3/ Ayno giwire xeise amadate gadacho noosi manchi፡

a) Konni lallawu gafira worroonni garinni giwire xeise amadinokkiha ikkiro, woy

b) Xeise amadino giwire konni quwi cinaancho quwa (1) worroonni garinni biilloonyeho baatinokkiha ikkiro, biillooonyeho baatama noosi giwire lainohunni xa'mamaancho ikkanno.

4/ Giwire xeise amadate gadacho noosi manchi giwire xeise amada hoogasi korinni konni Quwi Cinaancho Quwi (3) la'noonni giwiru bikkira xa'mamaancho ikkanno yanna isi baatino giwire baatooshshe baantoonnisi manchiwiinni qolsiisi'rate qoosso noosi.

94. <u>Xeinse Amandoonni Giwirira Uynanni Giwiru Kiiso</u>

1/ Konni Gafi garinni eote aaninni xeinsoonni

መመሪያመሠረት ግብር ተቀንሶ መያዙን የሚያረጋግጥ ደረሰኝ የመስጠት ግዴታ አለበት፡፡

93. <u>ተቀንሶ የተያዘውን ግብር ስለመክፈል</u>

1/ ማንኛውም ግብር ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ያለበት ሰው ከሚከፍለው ገንዘብ ላይ ቀንሶ የሚያስቀረውን ግብር ክፍያ ከፈፀመበት ወር በኋላ ባለው 30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ፣ ለባለሥልጣኑ መክፈል ይኖርበታል፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ተቀንሶ የሚያዝ ግብር የሚከፍል ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው ተቀናሽ ተደርጎ የተያዘውን ግብር በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለባለሥልጣኑ የማስታወቅና ግብሩን አብሮ የመክፈል ኃላፊነት አለበት፡፡

3/ ማንኛውም ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው፡-

ሀ) በዚህ የአዋጁ ክፍል በተደነገገው መሠረት ግብር ቀንሶ ያልያዘ ከሆነ፣ ወይም

ለ) ቀንሶ የያዘውን ግብር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተደነገገው መሠረት ለባለሥልጣኑ ያልከፈለ እንደሆነ፤ ለባለሥልጣኑ መከፈል የሚኖርበትን ግብር በተመለከተ ኃላፊ ይሆናል፡፡

4/ ግብር ቀንሶ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሰው ግብሩን ቀንሶ ባለመያዙ ምክንያት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) ለተመለከተው የግብር መጠን ኃላፊ በሚሆንበት ጊዜ እርሱ የከፈለውን ግብር ክፍያ ከተፈጸመለት ሰው ላይ የማስመለስ መብት አለው፡፡

94. <u>ተቀንሶ ለተያዘ ግብር የሚሰጥ የግብር ማካካሻ</u>

1/ በዚህ ምዕራፍ መሠረት ከገቢ ላይ የተቀነሰው ግብር በዚህ አዋጅ አንቀጽ

giwiri konni lallawi quwa 10(5) woy 62(2) garinni goofimarichu giwire ikkannokki yanna giwiru baataanchi xeinse amandoonni giwirira giwiru kiiso afirate qoosso noosi.

2/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) garinni baantoonni giwiri giwiru baataanchiwiinni dirunni hasi'nanni giwiru bikkinni ajinoha ikkirogiwiru baataanchi eosi egensiisanno ya nna badooshshunni hasi'nanni giwire baatate gadacho noosi.

3/ Konni Quwi Cinaanchu Quwi (1) garinni baantoonni giwire, giwiru baataanchi aaninni giwiru diro hasi'nanni giwiru bikki roore leellinoha ikkiro roorunni baantoonni giwiri taaksete gashshooti lallawi quwi 49 worroonni garinni gumulloha ikkanno.

Gafa Tonaa Mite

Addi Addi woro

95. Wodhonna Biddissuwa Fushshate Biilloonye

1/ Sidaamu Dagoomu Qoqqowu Mootimma Gashshooti Amaale Mini konne Lallawa loosu aana hosiisate hasiissanno Wodho fushshara dandaanno.

2/ Biiro woy Biilloonyu Lallawano ikko Wodho jeefisiisate hasiissanno biddisubba fushshitara dandiitanno.

96. Jeefishshu Nookki Seerubbanna Assootubba

1/ Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Rosamino Mootimmate Loosira Albi Qoqqowinni Fultino Lallawubba Loosu aana hosansa sufantanno gede fajjate fulino Lallawi Kiiro 8/2012 Quwa (3) xintinni Wodiidi Qoqqowi Eote Giwiri Lallawa Kiiro 165/2009 lainohunni fajjinoonnihu konni Lallawinni shaaramino.

10(5) ወይም 62(2) መሠረት የመጨረሻ ግብር በማይሆንበት ጊዜ ግብር ከፋዩ ተቀንሶ ለተያዘው ግብር የግብር ማካካሻ የማግኘት መብት አለው፡፡

2/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የተከፈለው ግብር ከግብር ከፋዩ ላይ በዓመቱ ከሚፈለገው የግብር መጠን ያነሰ እንደሆነ ግብር ከፋዩ ገቢውን በሚያስታውቅበት ጊዜ በልዩነት የሚፈለገውን ግብር የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡

3/ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የተከፈለው ግብር ከግብር ከፋዩ ላይ በግብር ዓመቱ ከሚፈለገው የግብር መጠን በልጦ የተገኘ እንደሆነ በብልጫ የተከፈለው ግብር በታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ 49 በተደነገገው መሠረት ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

ክፍል አሥራ አንድ

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

95. ደንብና መመሪያዎችን የማውጣት ሥልጣን

1/ የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት መስተዳድር ምክር ቤት ይህንን አዋጅ ለማስፈጸም የሚያስፈልግ ደንብ ሊያወጣ ይችላል፡፡

2/ ቢሮ ወይም ባለሥልጣኑ አዋጁንም ሆነ ደንቡን ለማስፈፀም የሚያስፈልጉ መመሪያዎችን ሊያወጣ ይችላል፡፡

96. ተፈፃሚነት የሌላቸው ሕጎችና አሰራሮች

1/ በሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ለመደበኛ መንግስታዊ ሥራዎች በነባሩ ክልል የወጡ አዋጆች ተፈጻሚነት እንዲቀጥል ለመፍቀድ በወጣው አዋጅ ቁጥር 8/2012 አንቀጽ (3) መሰረት የደቡብ ክልል የገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 165/2009 በተመለከተ የተፈቀደው በዚህ አዋጅ ተሽሯል፡፡

2/ Konni Lallawi ledo kiphi yaanno aye seeri woy rosamino assooti konni Lallawinni hanqafantino hajubba lainohunni jeefishshu dihee’rannosi.

97. Reekkote Qorowubba

1/ Taakisete Gashshooti Lallawira qoromboonnihu noo gedeenni hee’reennanni kuni Lallawi loosu aana hosa hanafanno giwiru diri albaanni noo giwiru diri hajo konni Lallawinni sufanno.

2/ Konni Lallawinni saino giwiri diro yinannihu hasiishshu garinni konni albaanni noo giwiri dirono ledanno.

3/ Konni Lallawi Quwi 71 garinni umo assinoonni xeishshi, fulo, kisaara woyi gamba assinannikki asale yinanni yaatto albaanni noo seeri garinni xeinsoonni fulo, kisaara woy gamba assinannikki asaleno ledanno.

4/ Konni Lallawi xintinni tirfetenna kisaaru woy eote xawishshi faynaansete rippoorte qixxaawonna shiqo Lallawi garinni qixxaaabbanno Tophiyu shallagote amadonna qorqorshu boorde fushshitanno yannate saleedi garinni ikkanno.

98. Lallawu Loosu Aana Hosanno Yanna

Kuni Lallawi Maaja 06 barra 2016 M.D hanafe loosu aana hosanno.

Hawaasa, Maaja 06, 2016 M.D

Desta Ledamo

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma

Pirezidaanticha

2/ ይህንን አዋጅ የሚቃረን ማናቸውም ሕግ ወይም ልማዳዊ አሠራር በዚህ አዋጅ በተሸፈኑ ጉዳዮች ላይ ተፈፃማነት አይኖረውም፡፡

97. የመሸጋገሪያ ድንጋጌዎች

1/ በታክስ አስተዳደር አዋጅ የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ፣ይህ አዋጅ ተፈጻሚ መሆን ከሚጀምርበት የግብር ዓመት በፊት ያለው የግብር ዓመት በዚህ አዋጅ ተፈፃሚነት ይቀጥላል፡፡

2/ በዚህ አዋጅ ያለፈው የግብር ዓመት የሚለው አነጋገር እንደ አግባብነቱ ከዚህ በፊት ያለውን የግብር ዓመትም ይጨምራል፡፡

3/ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 71 መሠረት ቀደም ሲል የተደረገ ተቀናሽ፣ ወጪ፣ ኪሳራ ወይም የማይሰበሰብ እዳ የሚለው አገላለጽ በነባሩ ሕግ መሠረት የተቀነሰን ወጪ፣ ኪሳራ ወይም የማይሰበሰብ ዕዳን ይጨምራል፡፡

4/ በዚህ አዋጅ መሠረት የትርፍ እና ኪሣራ ወይም የገቢ መግለጫ በፋይናንስ ሪፖርት አዘገጃጀትና አቀራረብ አዋጅ መሠረት የሚዘጋጀው በኢትዮጵያ የሂሣብ አያያዝና ኦዲት ቦርድ በሚያወጣው የጊዜ ሰሌዳ መሠረት ይሆናል፡፡

98. አዋጁ የሚፀናበት ጊዜ

ይህ አዋጅ ከሐምሌ ፯ ቀን ፳፻፲፮ ዓ.ም ጀምሮ ሥራ ላይ ይውላል።

ሀዋሳ፣ ሐምሌ ፯፣ ፳፻፲፮ ዓ.ም

ደስታ ሌዳሞ

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ርዕሰ መስተዳድር